

EN KVALITATIV UNDERSØGELSE AF VOLDSFAGLIGES BRUGERFORSTÅ- ELSER OG VURDERINGER AF PEER- TILGANGE PÅ DET VOLDSFAGLIGE FELT

Specialet er udarbejdet i samarbejde med Center for Voldsforebyggelse

Vejleder: Maja Müller

Antal anslag: 232.331

Gruppemedlemmer & Studienummer:

Anders Viborg Larsen, 20230779

Dennis Rømer, 20230772

Milan F. M. Wijenthiran, 20230762

Rikke Stylsvig Pedersen, 20205361

28. MAJ 2025

KANDIDAT I SOCIALT ARBEJDE

Aalborg Universitet

1	Indledning.....	5
2	Problemfelt	5
2.1	Danskernes kendskab til og forestillinger om vold	6
2.2	Vold i en international kontekst - et nordisk paradoks?	8
2.3	Vigtigheden af en nuanceret viden om vold	9
2.4	Samskabelse, levede erfaringer som en ressource og peer-to-peer	11
2.5	Problemformulering:	14
3	Begrebsafklaring og afgrænsning	14
3.1	Peers og peer-støtte	14
3.2	Voldsfaglige organisationer	15
3.3	Definition af voldsudsatte som brugere	15
4	Videnskabsteori	16
4.1	Hermeneutik.....	16
4.1.1	Den hermeneutiske cirkel	17
4.2	Kritisk Hermeneutik.....	18
4.3	Forforståelser og anvendelsen af disse	19
5	Metode	19
5.1	Specialesamarbejde	20
5.2	Litteratursøgning.....	20
5.3	Casestudie	20
5.4	Abduktiv tilgang	22
5.5	Interview	22
5.6	Interview med fagpersoner	23
5.7	Det semistrukturerede interview	24
5.8	Interviewguide	24
5.9	Vignetmetode	25
5.10	Etiske overvejelser	26
5.11	Valg og rekruttering af informanter	27
5.11.1	Præsentation af informanter	28
5.12	Transskribering af interviews.....	29
5.13	Kodning	30
5.14	Analysestrategi	32

5.15	Kvalitetskriterier	33
5.16	Anvendelse af GAI	34
6	Teoretisk ramme	34
6.1	Organisatoriske rammesætninger	34
6.1.1	Udtalte værdier	35
6.1.2	Underliggende antagelser	35
6.1.3	Teoriens relevans for specialet	35
6.2	Brugerinddragelse	36
6.2.1	Teoriens relevans for specialet	38
6.3	Individuelle, gruppe-baserede og kollektive niveauer af samskabelse	39
6.3.1	Samskabelsens sociale og kollektive fordele	39
6.3.2	Samskabelse på individuelt, gruppebaseret og kollektivt niveau	40
6.3.3	Teoriens relevans for specialet	41
6.4	Socialt arbejde med grupper	41
6.4.1	Teoriens relevans for specialet	42
6.5	Social kapital	43
6.5.1	Social kapital og dens betydning for fællesskabet?	43
6.5.2	Bonding social kapital	44
6.5.3	Bridging social kapital	45
6.5.4	Linking social kapital	45
6.5.5	Teoriens relevans for specialet	46
6.6	Peer-to-peer og synet på brugeren som ressource	46
6.6.1	Teoriens relevans for specialet	47
7	Analyse	48
7.1	Værdimæssige rammer og underliggende antagelser i organisationerne	48
7.1.1	Organisationer med en restriktiv brugerforståelse	49
7.1.2	Organisationer med en pragmatisk brugerforståelse	53
7.1.3	Organisationer med en progressiv brugerforståelse	56
7.1.4	Opsamlende afsnit og præsentation af typologi	60
7.2	Delkonklusion	61
7.3	Forståelser af inddragelse og indflydelse i relation til voldsudsatte brugere ..	61
7.3.1	Målbare, praktiske og sociale former for inddragelse	62

7.3.2	Rolle- og ansvarsfordeling hos brugere og voldsfaglige - at blive hørt eller at have magt?.....	65
7.3.3	Voldsudsattes rolle i spændingsfeltet mellem styring og frigørelse	67
7.3.4	Fra praktisk inddragelse til politisk indflydelse.....	69
7.3.5	Delkonklusion.....	75
7.4	Fra fællesskab til forandring: Grupper, social kapital og peers i det voldsfaglige arbejde	75
7.4.1	Gruppemetoder i praksis: tre cases	76
7.4.2	Fællesskab, brobygning og politisk mobilisering	83
7.4.3	Fra brugere til peers – barrierer i anvendelsen af peers	89
7.4.4	Delkonklusion.....	96
8	Konklusion	97
9	Diskussion og perspektivering	98
10	Litteraturliste	101
11	Bilagsliste	107

Abstract

This thesis attempts to illustrate how violence-related practitioners understand their user group as valuable agents and how they perceive peer-to-peer as an approach within the field of violence-orientated social work. The study is grounded in a critically hermeneutic framework and applies a qualitative approach, through semi-structured interviews with practitioners from ten different organizations within the field of violence-orientated social work. The subject of the thesis originates from a curiosity about why peer methods are underutilized in violence related social work, despite the growing evidence of the positive impact in other fields of social work.

Among the organizations the thesis reveals a varying understanding of user roles and capabilities, which based on the analysis leads to the construction of a continuum. The continuum is categorized into three ideal types based on user conceptions, which can be seen as more or less restrictive, pragmatic or progressive. The perception of peer-methods is influenced by the degree to which the users are viewed as capable agents on the violence-related field. Through theoretical perspectives on organizational culture, co-production, group-methods, social capital and peer-methods, the thesis identifies how certain structural and cultural barriers can hinder the implementation of peer methods.

The thesis concludes that there are substantial differences between how peer knowledge is valued, despite a growing openness to user involvement within the field of violence-orientated social work. It concludes that for lived experience to be viewed as a valuable resource, it requires an organizational transformation which shifts the cultural and methodological notions within. This thesis contributes to a more nuanced understanding of peer work and user participation within violence-orientated social work.

1 Indledning

Nærværende speciale er udviklet i samarbejde med Center for Voldsforebyggelse (CFV), hvor en af gruppens medlemmer er ansat som gruppefacilitator og akademisk medarbejder. Denne indgang til feltet har derfor også formet specialets interesse for det voldsfaglige felt. CFV er en af de få voldsfaglige organisationer på landsplan, som benytter sig af peer-to-peer som en primær metode i det voldsfaglige arbejde. Dette indebærer en forståelse af peers som et værktøj til at imødekomme tabuisering og nuancere forståelser af vold og voldsudsathed, ved at personer, der selv har erfaringer med vold, fungerer som aktører indenfor organisationen og dens udvikling (Center for Voldsforebyggelse, 2025). CFV's specifikke anvendelse af peers er blevet vurderet gennem to brugerevalueringer, der belyser dette som særligt værdifuldt i arbejdet med voldsudsatte (Center for Voldsforbyggelse, 2025; Center for Voldsforbyggelse, 2023). Derfor stiller vi os i nærværende speciale undrende og udforskende overfor, hvorfor peer-tilgange ikke i højere grad anvendes på det voldsfaglige område. Dette har således indledt vores interesse for og indgang til det voldsfaglige felt, og samtidig har det bidraget til den anlagte vinkel, som folder sig ud i problemfeltet, og til slut munder ud i vores problemformulering.

I nærværende speciale sætter vi fokus på forskellige voldsfaglige aktører i det voldsfaglige felt. Det voldsfaglige felt er dog ikke en naturlig afgrænset størrelse, idet vold er et bredt emne, der kan siges at være en central genstand for flere områder af det sociale arbejde. Derfor kan vejene til hjælp i forbindelse med voldsudsathed være mange, fordi forskellige fagpersoner på varierende måder kan have berøring med emnet, herunder eksempelvis politiet, socialrådgivere, pædagoger eller sundhedsplejer. I dette speciale afgrænser vi os til at fokusere specifikt på voldsudsathed ifm. voldsudsatte, der allerede modtager en bestemt social støtte af en voldsfaglig aktør. Således omfatter dette speciale ikke de aktører, der fungerer som brobyggere til de voldsfaglige tilbud, omend de brobyggende sociale indsatser også er en vigtig aktør på voldsområdet.

2 Problemfelt

Vold er et bredt begreb, der på flere måder er blevet sat markant på dagsordenen i løbet af de seneste år. Det ses på politisk niveau med eksempelvis kriminaliseringen af psykisk vold i 2019, indførelsen af en samtykkebaseret voldtægtsbestemmelse i slutningen af 2020 og ligestilling af mænd og kvinders ret til krisecentre i servicelovens §109 (Retsinformation 2019;

Justitsministeriet 2020; Digitaliseringsministeriet 2024; Folketinget 2024). Også blandt den brede befolkning ses en stigende interesse for særligt psykisk vold, hvor udtryk som ‘gasligh-ting’ og ‘love bombing’ har oplevet en opblomstring i det danske sprogbrug (Rathje 2022; Peters & Den Store Danske 2024; Bugge 2024). Dette kan indikere, at der både på politisk niveau og i civilsamfundet ses en stigende interesse for og bevidsthed omkring volden og dens former og udtryk.

2.1 Danskernes kendskab til og forestillinger om vold

Vold kan inddeles i flere underkategorier, herunder forskellige voldsformer og arenaer for vold såsom f.eks. partnervold og vold i nære relationer (CFV, 2025). Derfor er det relevant kort at definere volds-begrebet. Vi dykker i denne undersøgelse ikke ind i bestemte former eller arenaer for vold, hvorfor vi har valgt at anvende en bred, intersektionel definition af vold, der favner alle voldsformer samt vold i alle relationer, herunder både partner-relationer og vold mellem fremmede. En intersektionel voldsforståelse understreger, at volden må forstås i dens individuelle, sociale og kulturelle kontekst, idet den er relateret til bestemte kontekster, situationer og positioner og ligeledes kan foregå både bevidst og ubevidst. Derfor argumenterer CFV for, at volden må forstås på et strukturelt niveau, men samtidig fortolkes situationelt og ud fra dens specifikke præmisser (Center for Voldsforebyggelse, 2024a, s. 2). Derfor kan vold ikke begrænses til bestemte handlinger, men består af mange aspekter, herunder både handlinger og mangel på handling. Dette fremgår også i den gældende strafferetlige definition, herunder Justitsministeriets bemærkninger hertil. I følgende citeres straffelovens §243:

”Den, som tilhører eller er nært knyttet til en andens husstand eller tidligere har haft en sådan tilknytning til husstanden, og som gentagne gange over en periode udsætter den anden for groft nedværdigende, forulempende eller krænkende adfærd, der er egnet til utilbørligt at styre den anden, straffes for psykisk vold med bøde eller fængsel indtil 3 år.” (Folketinget 2019, §243)

Beskrivelsen i §243 går i tråd med CFV’s definition af vold, som værende en reduktion af væren, hvilket betyder at individet reduceres i sin generelle tilværelse, og dermed oplever forringede handlemuligheder og handlekraft (Center for Voldsforebyggelse, 2024, s. 15-18).

CFV uddyber denne definition ved at identificere 38 voldsformer, inddelt efter overkategori-erne ‘psykisk vold’, ‘fysisk vold’ og ‘systemisk vold’. En overvejende stor del af de identificerede voldsformer kan kategoriseres som psykisk vold, mens fysisk vold er den type, der har færrest udtryk (Center for Voldsforebyggelse, 2025, s. 19). Den systemiske vold kan ses i strukturelle normer for f.eks. køn, etnicitet og socioøkonomisk status, og den kan også komme til udtryk blandt fagpersoner, f.eks. når disse fordomme står til hindring for, at voldsudsatte kan modtage den berettigede støtte i samfundets institutioner (Center for Voldsforebyggelse, 2024, s. 15, 18).

Ifølge Justitsministeriets nyeste offerundersøgelse udsættes ca. 57.000-75.000 danskere i alderen 16-79 år årligt for vold - et tal der har været stabilt gennem de sidste ti år (Justitsministeriet, 2024). Tallet ser dog markant anderledes ud, når det kommer til psykisk vold, som justitsministeriet i undersøgelsen adskiller fra “vold” - man må derfor antage, at der i deres angivelse af personer udsat for vold mere konkret refereres til fysisk vold. Psykisk vold har været en del af offerundersøgelserne siden 2020, og her angives det, at 114.000-139.000 danskere årligt oplever at blive udsat for psykisk vold, af en person nært knyttet til husstanden¹. Det forventes generelt på flere aspekter at tallene er behæftet med betydelige mørketal og usikkerheder, ligesom der kan ske ændringer i, hvad befolkningen oplever og opfatter som vold. Dette er offerundersøgelserne selv et eksempel på. Fra 2021 blev optællingen af antal voldtægter tilpasset den nye samtykkebaserede voldtægtslovgivning, og først fra år 2019 blev mænd inddraget i undersøgelsen, og der blev spurgt ind til andre former for seksualiseret vold end voldtægt (Justitsministeriet, 2024).

I undersøgelsen belyses også, at anmeldelsestilbøjeligheden for psykisk vold er markant mindre end for fysisk vold, og at politiet kun i 9% af tilfældene fik kendskab til volden. Den hyppigst angivne grund til ikke at anmelde psykisk vold er ifølge offerundersøgelsen, at den voldsudsatte ikke selv anser volden som alvorlig nok (Justitsministeriet, 2024). En undersøgelse af VIVE peger dog på en anden mulig forklaring. Her angives det nemlig, at kun 25% af danskere, der har været udsat for partnervold², var klar over, at de var udsat for volden,

¹ En person nært knyttet husstanden defineres i undersøgelsen som henholdsvis: “nuværende ægtefælle/samlever/kæreste, en nu forhenværende ægtefælle/samlever/kæreste, som begik volden inden forholdets ophør, forhenværende ægtefælle/samlever/kæreste, som begik volden efter forholdets ophør, barn/barnebarn/stedbarn, forældre/bedsteforældre, andet familiemedlem, (Tidligere) ven/kammerat. (Justitsministeriet, 2024, s. 215)

² Partnervold kan ifølge UN defineres som vold begået af en partner i en intim relation, herunder både ægtefæller, samboende eller datende par (United Nations, 2025)

mens den stod på (VIVE, 2022). Der hersker altså stadig betydelige usikkerheder omkring, hvad psykisk vold er. Det kan hænge sammen med, at der trods kriminaliseringen af psykisk vold stadig ikke fremgår nogen definitiv eller entydig definition i lovgivningen, og at psykisk vold kan have mange former og udtryk, som det kan være svært både at isolere, identificere og bevise (Folketinget 2019, §243: 7; Center for Voldsforebyggelse, 2024, s. 6, 8).

Ifølge Lev Uden Vold ses tilmed en tendens blandt flere danskere til at undervurdere voldens omfang og konsekvenser. Ca. 21% af danskerne er helt eller overvejende enige i, at en voldsudsat selv har et ansvar for volden, hvis vedkommende ikke forlader den voldelige relation. Samtidig vurderer ca. en tredjedel af danskerne, at en voldsudsat blot kan forlade forholdet, hvis det er voldeligt, mens ca. 21% af danskerne ikke har medfølelse med personer, der bliver i et voldeligt forhold. Ca. halvdelen af danskerne er uenige eller meget uenige i, at det kun er få danskere, der udsættes for partnervold, selvom hele 60% af danskerne oplever, at vold kun sjældent sker i deres omgangskreds (Lev Uden Vold, 2024, s. 11).

Tallene peger altså på, at der er forskellige forestillinger om voldudsathed, der kan være med til at retfærdiggøre eller minimere voldens problematikker. Disse divergerende forestillinger af vold kan hænge sammen med, at der i samfundet er begrænsede forståelser af, hvad vold og voldsudsathed er, hvilket kan betyde, at kompleksiteten i voldsproblematikker overses af både fagpersoner og civilsamfundet, og ikke tages tilstrækkeligt alvorligt (Lev Uden Vold, 2024, s. 12).

2.2 Vold i en international kontekst - et nordisk paradoks?

I forskning om et såkaldt nordisk paradoks peges der på, at en forestilling om nordiske landes grad af ligestilling kan forhindre, at problemstillinger om vold i nære relationer tages alvorligt og forebygges. Ifølge Gracia & Merlo er de nordiske lande karakteriseret ved både høj ligestilling og høje niveauer af vold i nære relationer, hvilket kan kaldes en paradoksal tendens (Gracia & Merlo, 2016, s. 27). Dette underbygger de med en undersøgelse fra European Union Agency for Fundamental Rights (FRA) fra 2014. Ifølge denne er andelen af kvinder i Danmark, der angiver at have oplevet partnervold 32%, hvilket er det højeste i EU. Dette sættes i forhold til EU-gennemsnittet på 22%, hvoraf laveste prævalens i EU er på 13% (Gracia & Merlo, 2016, s. 28). Disse tal viser, at de nordiske lande ligger væsentligt over EU-gennemsnittet i forhold til flere voldsformer som fysisk, psykisk og seksualiseret vold mod kvin-

der i nære relationer. En af mulige forklaringer er, at stigende ligestilling kan føre til en backlash-effekt, hvor mænd, der oplever deres traditionelle kønsroller som truet, reagerer med vold (Gracia & Merlo, 2016, s. 28). Et modsvar til det Nordiske Paradoks kan være, at kvinder i de nordiske lande har en højere grad af bevidsthed om vold i nære relationer og er mere tilbøjelige til at tale åbent omkring at have været udsat for vold, hvilket kan føre til højere registrerede partnervoldstilfælde (Gracia & Merlo, 2016, s. 29). Dog viser samme FRA-undersøgelse, at der er et markant lavere antal politianmeldelser af vold i nære relationer blandt kvinder i nordiske lande sammenlignet med andre EU-lande - den gennemsnitlige procentdel af kvinder i EU, der angiver, at hændelser af vold i nære relationer kom til politiets kendskab, er 20 %, mens det for henholdsvis Danmark og Finland kun er 10 % (Gracia & Merlo, 2016, s. 29). Partnervold mod kvinder er af WHO blevet betragtet som et 'globalt folkesundhedsproblem af epidemiske proportioner', og i denne sammenhæng kan det nordiske paradoks ses som en væsentlig faktor, der er relevant for yderligere forskning (WHO, 2013, s. 7).

2.3 Vigtigheden af en nuanceret viden om vold

I en nylig rapport af CFV, der afdækker voldsudsattes omgang med retssystemet efter brud med en voldelig relation, belyses det bl.a. at volden har flere former og nuancer, end der på nuværende tidspunkt tages hensyn til blandt de offentlige instanser. Dette understøttes af flere cases i undersøgelsen, der peger på, at volden er kontekstafhængig, og at manglende eller unuanceret voldsforståelse kan besværliggøre eller mindske voldsudsattes mulighed for genoprejsning i retten. Således peger rapporten også på, at voldsudsatte i deres møde med retssystemet kan opleve yderligere vold i form af bias, fordomme og systemsvigt (Center for Voldsforebyggelse, 2024b, s. 16). Rapporten lægger derfor op til, at social- og voldsfaglige aktører, uden den rette voldsfaglige viden, utilsigtet kan bidrage yderligere til en voldscyklus, der stigmatiserer og fastholder den voldsudsatte i en udsat position.

Voldsfaglighed er dog endnu et flertydigt begreb uden nogen klar definition. Landsorganisationen for Kvindekrisecentre (LOKK) har i forbindelse med revideringen af §109 været optaget af at inddrage et voldsfagligt perspektiv, hvorfor de i et høringssvar til lovforslaget argumenterede for, at voldsfaglighed bør præciseres i lovgivningen, for at opkvalificere og klargøre begrebet og de forpligtelser, det indebærer. Begrebet fremtræder dog ikke i den nyligt ændrede §109 i serviceloven, hvilket peger på, at der endnu ikke findes entydige og klassifi-

cérbare definitioner og metoder indenfor fagområdet, ligesom voldsfaglighed i dag ikke indgår i kvalitets- og tilsynsmodellen af voldsfaglige tilbud. Derfor er voldsfaglighed også et begreb, som tilskrives forskellige betydninger og kan anvendes på flere måder (LOKK, 2023).

At voldsfagligheden er vigtig, understøttes dog yderligere i en rapport af Lev Uden Vold, der undersøger voldsudsatte og voldsudøveres veje ud af volden. Her belyses det, at vejen ud af vold ofte er en lang proces, og at denne kan gøres længere af, at mødet med fagprofessionelle, herunder både læger, sundhedspersonale, psykologer og kommunale medarbejdere, ofte er præget af manglende anerkendelse og handlekraft. Både voldsudøvere og voldsudsatte savner ifølge rapporten, at der er en større viden omkring, hvordan vold kan se ud, og hvad man kan spørge ind til, så man som fagperson kan yde den bedst mulige støtte. Tilsvarende konkluderes det, at både fagpersoner og pårørende kan have svært ved at tale om volden, selv når der er tydelige tegn på mistvivl, og at fagpersoner derfor bærer et vigtigt ansvar i at udfordre normerne om, at vold f.eks. skulle være et privat anliggende. Det konstateres derfor, at det er nødvendigt at sikre voldsfagligheden blandt fagpersoner, så de er bedre klædt på til at støtte voldsudsatte borgere (Lev Uden Vold, 2020, s. 18-20).

Det understøttes yderligere i en evaluering af Danners indsats 'Sig det til nogen', som er udarbejdet af Oxford Research. Evalueringen vurderer, hvordan krisecentre bedst kan hjælpe voldsudsatte kvinder, der ikke har behov for at komme på krisecenter, men som stadig har brug for støtte (Andersen & Schmidt, 2022). Et central fund er, at alle kvinderne specifikt nævner fagpersonernes viden om vold som det mest brugbare element i rådgivningen. Derudover indebærer evalueringen af projektet en typologi over, hvordan voldsfaglighed kan defineres ud fra kvindernes egne udsagn i projektet. Det forslås altså, at de voldsudsatte med nytte selv kan være med til at definere, hvad voldsfaglighed bør indebære. Særligt praksiserfaring fremhæves som et vigtigt redskab, hvor de fagprofessionelles erfaringer med voldsudsatte skaber et sprog for volden, der gør det muligt for kvinderne at sætte ord på deres oplevelser og spejle sig i de fagprofessionelles formidling af andre voldsudsattes erfaringer (Andersen & Schmidt, 2022, s. 10).

I forlængelse af denne forståelse af voldsfaglighed opstår spørgsmålet om, hvordan peer-metoder kan indgå som en del af den voldsfaglige praksis. Dette lægger op til en vægtning af et brugerperspektiv på vold og deraf inddragelse af voldsudsatte som vigtige aktører i det soci-

ale arbejde. I sidste del af problemfeltet vil der derfor være fokus på, hvordan forskellige brugerperspektiver kan se ud, samt hvad forskningen siger om det at anvende levede erfaringer som en ressource i det voldsfaglige arbejde.

2.4 Samskabelse, levede erfaringer som en ressource og peer-to-peer

Selvom der findes flere forskellige brugerperspektiver, og måder at inddrage brugeren på, så har de fleste tilgange det tilfælles, at brugeren anses som en ressource, der kan bidrage positivt til den pågældende sociale indsats. Anvendelse af brugere som en ressource i socialt arbejde ligger godt i tråd med de seneste årtiers fokus på New Public Governance, hvor kommunerne anses som en arena for samskabelse, og hvor brugerne bliver medproducenter af politik og velfærd (Tortzen, 2019). Her er idealet, at de relevante aktører i fællesskabet identificerer og definerer problemer og udfordringer på en måde, der afspejler deres kompleksitet (Tortzen, 2019, s. 45-66).

Dette hænger sammen med et øget fokus på brugerinddragelse og samskabelse i det sociale arbejdes felt, og hvordan disse kan være med til at fremme brugernes muligheder for medindflydelse på deres egne livssituationer. I en artikel udgivet af Dansk Sociologi, undersøges brugernes oplevelser af inddragelse, og deres udbytte ved deltagelse (Müller, 2019). Her peges der på, at borgernes opfattelse af inddragelses-processen ikke afhænger af formen, men af, hvad borgerne selv vægter som vigtigst, og i hvilken grad de ønsker medindflydelse. Müller påpeger, at bruger-til-bruger erfaringsudveksling kan anses som værende en bottom-up-proces og en horisontal form for empowerment, hvor brugerne via erfarings- og vidensdeling styrkes til at mobilisere forandring og indgå i demokratiske sammenhænge (Müller, 2019, s. 47-48).

En af disse horisontale empowerment-processer, som har set øget fokus i særligt den regionale og kommunale psykiatri, er anvendelsen af peer-to-peer. Her er der ifølge Socialstyrelsen i stigende grad evidens for, at personer, der har erfaringer med psykisk udsathed kan være en værdifuld og effektiv ressource i de sociale indsatser (Socialstyrelsen, 2018a, s. 4). Peer-tilgange kan finde anvendelse på forskellige måder, men beskriver primært anvendelsen af egne, levede erfaringer til at hjælpe andre i lignende situationer. I den regionale og kommunale indsats er der afprøvet seks forskellige modeller af peer-to-peer, som bl.a. indebærer in-

dividuel og gruppebaseret peer-støtte, peer-støtter i hverdagslivet og peers som medfacilitatorer af kurser og workshops. Her fremhæves det f.eks., at peerstøtten kan brobygge i borgernes kontakt til andre relevante organisationer. Derudover har metoden haft en positiv effekt i både individuelle og gruppebaserede samtaleforløb med fokus på recovery (Socialstyrelsen, 2018b).

En anden evalueringsrapport fra Socialstyrelsen peger på, at peer-støtte har en positiv effekt på både peer-støttemodtagere og peer-støttegivere. Borgere, der fungerede som peer-støttegivere, oplevede fremskridt i deres egen recovery-proces³, og beskrev bl.a. en øget følelse af håb, styrket identitet og en oplevelse af, at deres liv fik ny mening gennem rollen som peer-støttegiver. Derudover blev de bevidste om egne kompetencer og ressourcer. Støttegiverne oplevede desuden, at de fungerede som kulturbærere for et stærkere recovery-orienteret fokus. Erfaringerne med implementeringen af peer-støtte i organisationerne viste nemlig, at tilgangen til den enkelte borger ændrede sig markant. Organisationerne oplevede en styrket recovery-orienteret kultur på arbejdspladsen, hvilket kom til udtryk gennem øget fokus på og forståelse for borgernes situation (Socialstyrelsen, 2018a). Peer-støttegivernes erfaringer blev anerkendt som et unikt perspektiv, der kunne bidrage værdifuldt til indsatsen og supplere samt berige de eksisterende faglige tilgange i psykiatrisk praksis (Socialstyrelsen, 2018a). En central problematik i forhold til etablering af peer-to-peer metoden var dog, at en succesfuld etablering af peer-to-peer er afhængig af, at organisationerne allerede har en kultur, som er modnet til at understøtte en bred og gennemgående recovery-fokuseret tilgang. Samtidigt ses der også et behov for, at de fagprofessionelle understøttes i deres samarbejde med peer-støttegivere (Socialstyrelsen, 2018a).

Peers og peer-to-peer er altså redskaber, der i psykiatrien har vist sig at være fordelagtige på flere måder, både for peer-støtte og peer-modtager. På voldsområdet er der dog endnu begrænset viden om, og fokus på, hvordan og hvorvidt peers kan fungere som et supplement til behandling. En af få undtagelser findes dog i en evalueringsrapport fra CFV, der understøtter den positive effekt af peer-støtte. Her undersøges effekten af deres peer-to-peer initiativ. Det beskrives, at peer-grupperne har skabt et trygt og helende rum, hvor de deltagende kunne dele deres historier, og spejle sig i hinanden, hvilket var med til at reducere følelser af skyld og

³ Recovery anses bl.a. af Socialstyrelsen som et nøglebegreb i peer-tilgange og beskrives overordnet som en personlig proces, hvor borgere med psykiske vanskeligheder får styrket håb og selvforståelse, og dermed kan komme sig helt eller delvist (Socialstyrelsen, 2018b). Se også afsnit 6.6 hvor begrebet udfoldes yderligere.

skam (Center for voldsforebyggelse, 2025). Dette ses også hos Sundhedsstyrelsens landsindsats EN AF OS, som primært anvender en peer-tilgang, hvori der kan opstå spejling og identifikation. Dette forstås som en afstigmatiserende praksis, hvor individet gives mulighed for at indtræde i en ny social rolle, som et individ der ikke blot har oplevet psykisk sygdom eller vold, men som aktivt bidrager med viden og perspektiver på feltet (Sundhedsstyrelsen, 2025).

I forlængelse af ovenstående perspektiver på peer-tilgange i det sociale arbejde bør det nævnes, at Socialstyrelsen i en rapport fra 2022, anbefaler, at der arbejdes med spejling mellem ligesindede i indsatser for voldsudsatte. Formålet er at give mulighed for følelsesmæssig spejling og normalisere den voldsudsatte følgevirkninger af volden. Spejlingen kan både styrke erkendelsen af volden og understøtte opbygningen af nye, positive netværk (Socialstyrelsen, 2022, s. 20–21). Ud fra disse resultater fremhæves peer-to-peer altså som en metode, der skaber øget forståelse for konteksten af brugernes udsathed, og samtidig anser brugerne som en værdifuld ressource i netop denne proces. Med henblik på førnævnte pointe om, at forskningen på voldsområdet understreger kompleksiteten og nuancerne i voldsudsathed, er det derfor interessant at inddrage peer-to-peer som en relevant metode til at arbejde med voldsudsathed på en måde, hvor den fagprofessionelles voldsfaglighed understøttes af borgernes egne levede erfaringer.

Derfor undrer vi os over, at peer-to-peer ikke er implementeret på det voldsfaglige område i lige så høj grad som det eksempelvis ses i psykiatrien, idet det ifølge ovenstående eksempler synes at have en positiv effekt. Det peger på en social problematik i, at voldsudsatte ikke har samme muligheder for horisontal empowerment, som f.eks. brugere i psykiatriregi. Det beskrevne problemfelt belyser, at det voldsfaglige område har gennemgået flere omfattende udviklinger på vejen mod en mere nuanceret forståelse af, hvad vold og voldsudsathed er, og at der stadig hersker flere fordomme og diskurser blandt både den almene befolkning og de sociale institutioner, der kan være med til at hæmme støtten af voldsudsatte. Dette understøttes bl.a. af det nordiske paradoks, som påpeger en underprioritering af vold i nære relationer i de nordiske, mere ligestillede samfund. Dertil er der en begrænset forståelse af, hvordan voldsudsatte kan anses som relevante aktører i det voldsfaglige arbejde. Derfor vil vi på baggrund af dette undersøge voldsfagliges forståelse af brugerne, og hvilke muligheder og barrierer der i disse forståelser er for at anse voldsudsatte som aktører i voldsfaglige indsatser. Dette har ledt os frem til følgende problemformulering.

2.5 Problemformulering:

Hvordan forstår voldsfaglige deres målgruppe som potentielle aktører, og hvordan vurderer de peer-tilgange på det voldsfaglige felt?

3 Begrebsafklaring og afgrænsning

Grundet feltets kompleksitet beskriver vi i følgende afsnit hvordan vi fremover anvender, definerer og afgrænser relevante begreber i nærværende speciale. Dette bidrager til en mere systematisk og transparent anvendelse af begreber, hvilket er med til at sikre gyldighed og gennemsigtighed (Brinkmann & Tanggaard, 2020, s. 658).

3.1 Peers og peer-støtte

Peer-tilgange ses i flere formater. I nærværende speciale tages der afsæt i VIVE's definition på baggrund af en sammenfattende analyse af 10 satspuljeprojekter, bestående af frivillige foreninger og kommuner, der har haft et ønske om at udvikle og understøtte peer-fællesskaber (VIVE, 2019). De definerer peer-to-peer som byggede på en tanke om, at mennesker, der tidligere i livet har haft erfaring med social udsathed, med fordel kan dele og bruge disse erfaringer i arbejdet med andre socialt udsatte – og således skabe værdi for både dem selv og andre. Peers er altså mennesker med levet erfaring indenfor forskellige sociale problemstillinger. Her ses Recovery som et nøglebegreb, der handler om, at individet opnår en meningsfuld tilværelse ud fra sine egne behov og ønsker. Således er der fokus på individets egen definerede livstilfredshed, hvor borgeren understøttes i at opnå egen ønskede udvikling (VIVE, 2019, s. 6).

Peer-tilgange kan anvendes på gruppebasis, som 1:1 støtte eller som rådgivning, og støtten kan både være envejs, eller gensidig, ligesom peer-roller kan inddeles i 'peer-givere' og 'peer-modtagere'. Peer-roller kan være mere eller mindre formelle og anvendes struktureret eller mere ad hoc. I løbet af de sidste par år har der været et stigende fokus på formaliseret peer-støtte, hvor offentlige organisationer ansætter og aflønner 'peer-medarbejdere', hvilket vi har valgt at inkludere i definitionen af peers, hvilket fremover refereres til som peer-medarbejdere. Derudover kan der skelnes mellem offentlig og frivillig peer-to-peer hvorfor vi har valgt at inddrage begge dele (VIVE, 2019, s. 7). Når der fremover refereres generelt til peers, inde-

bærer dette således både uformaliseret og formaliseret peer-støtte såvel som frivillige og ansatte medarbejdere, mens vi med brugen af peer-to-peer refererer til peers, der har direkte kontakt med andre voldsudsatte. Selvom der f.eks. er elementer af peer-støtte i et gruppeforløb med voldsudsatte, anser vi ikke dette som et peer-to-peer-fællesskab, medmindre facilitatoren eller tovholderen også har levede erfaringer.

3.2 Voldsfaglige organisationer

Da undersøgelsen har til formål at undersøge voldsfaglige organisationers syn på deres målgruppe, har vi foretaget os visse afgrænsninger med henblik på, hvad der kan forstås som en voldsfaglig organisation. Her har vi valgt at fokusere på organisationer, der selv definerer sig som værende voldsfaglige eller tilhørende det voldsfaglige område. Her har vi således fokuseret på indsatsernes egen definition af, hvad deres målsætninger med tilbuddet er, og vi har i rekrutteringen af informanter forsøgt at nå ud til en bred palette af organisationer.

3.3 Definition af voldsudsatte som brugere

Vi har i nærværende speciale valgt at kalde de voldsudsatte for brugere, idet dette er en mere afgrænset definition, end f.eks. borgere. Dette har vi gjort med omtanke for, at de voldsudsatte, på trods af forskellige baggrunde og livserfaringer, først og fremmest har det tilfælles, at de er brugere af de tilbud, vi beskriver i analysen. Valget heraf refererer ligeledes til et kritisk perspektiv på den semantiske betydning det kan have at betegne voldsudsatte som 'borgere', idet betegnelsen 'borger' kan indebære et unuanceret syn på de voldsudsatte, som ligeværdige individer med lige rettigheder og muligheder, hvor der således ikke tages forbehold for, at voldsudsatte ikke bare er borgere, men udsatte borgere, der i kraft af deres voldserfaringer ikke nødvendigvis har samme muligheder som andre (Mik-Meyer, 2018). Dette peger på, at betydningen af, at være voldsudsat altid vil opleves som en individuel og sammensat problemstilling. 'Brugere' refererer i stedet til de voldsudsatte som forbrugere, der i en vis grad har mulighed for at til- og fravælge de tilgængelige støtte-tilbud, og som dermed også har mulighed for at forlade tilbuddet, hvis det ikke lever op til forventningerne.

Når der refereres til specifikke organisationers brugere på et generelt plan anvendes desuden betegnelsen 'målgruppe'. Dette er et bredere begreb, der trækker tråde til vores perspektiv på

de voldsfagliges opfattelser af de voldsudsatte, som en mere eller mindre homogen målgruppe, der i en vis grad er genstand for de voldsfagliges vurderinger af og målsætninger for dem. Her lægges der således vægt på, at brugerne, trods muligheder for fra- og tilvalg af tilbuddene, indgår i sammenspillet med de voldsfaglige på organisationens præmisser.

4 Videnskabsteori

I følgende afsnit præsenteres vores videnskabsteoretiske ståsted, som løbende vil blive udfoldet i metodeafsnittet. Vores videnskabsteoretiske forståelsesramme har således betydning for vores metodiske overvejelser, herunder strukturering og udformning af analysen. Samtidig har det videnskabsteoretiske perspektiv dannet ramme for beskrivelsen af specialets problemfelt og udviklingen af en relevant problemformulering.

Dette speciales tilgang og forståelsesramme er kritisk hermeneutisk – det vil sige at vi trækker på en hermeneutisk forståelse men tillægger denne et kritisk perspektiv. I følgende redegøres først for hermeneutikkens grundtanker og –begreber, med henblik på hvordan vi anvender disse i specialet. Derefter beskrives den kritiske variant af hermeneutikken og dens betydning for vores anlagte vinkel.

4.1 Hermeneutik

Hermeneutikken betragtes som en fortolkningsvidenskab, idet den forsøger at forstå og fortolke, hvorfor individer tilskriver bestemte meninger til begivenheder og fænomener. Hermeneutikkens genstandsfelt omfatter forskellige aspekter af virkeligheden, og har til formål at afdække og fortolke de sociale-, kulturelle-, og historiske kontekster, som indgår heri (Kristiansen, 2017, kap. 7).

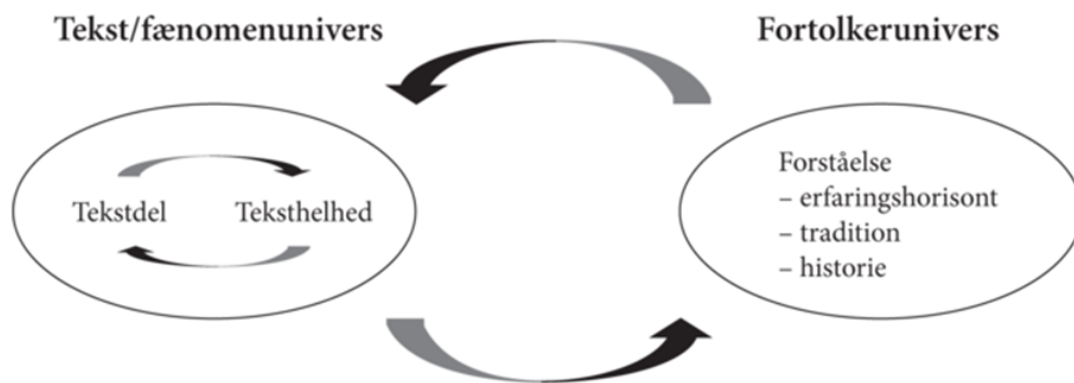
Den moderne hermeneutik, som er baseret på filosofferne Dilthey og Gadamer, anser mennesket som et interagerende individ, der både påvirker og bliver påvirket af verden gennem meningsskabelse, oplevelser og erkendelser. Ifølge Dilthey og Gadamer er forskeren i en hermeneutisk sammenhæng ikke blot en neutral observatør, men et samfundsmedlem, hvis egne fortolkninger af verden er dybt forankrede i egne erfaringer. (Kristiansen, 2017, kap. 7) Det anses derfor som umuligt at anlægge et fuldstændig forudsætningsløst blik på det fænomen, der undersøges. Hermeneutikken udfordrer desuden forestillingen om en objektiv sandhed,

som eksisterer uafhængigt af historiske og kontekstuelle forestillinger om sandheden, idet enhver forståelse altid vil være påvirket af forskerens egne fortolkninger (Kristiansen, 2017, kap. 7).

Ifølge Gadamer skal forskerens forforståelse og tilhørsforhold til samfundet ikke undertrykkes, men i stedet anvendes aktivt i den hermeneutiske proces. Forskerens analytiske tilgang styrkes netop af den forforståelse, der bringes i spil i mødet med det undersøgte fænomen (Kristiansen, 2017, kap. 7). Dog er det afgørende, at forskeren er bevidst om sin forforståelse og formår at reflektere over, udvide og kvalificere den. Ifølge Gadamer er det denne refleksive tilgang til ens egne forståelser, der i samspil med fænomenerne skaber grundlaget for en dybere erkendelse af det undersøgte fænomen (Kristiansen, 2017, kap. 7).

4.1.1 Den hermeneutiske cirkel

Som beskrevet ovenfor er bevidsthed om og aktiv inddragelse af forskerens forforståelse en forudsætning for anvendelsen af den hermeneutiske tilgang. Dette illustreres gennem den hermeneutiske cirkel, som viser, hvordan forforståelse både anvendes og forandres i mødet med et fænomen, som det illustreres i nedenstående figur:

(figur 1. Kristiansen, 2017, kap. 7)

Figuren viser, hvordan den hermeneutiske tilgang opererer med en cirkulær forståelsesproces på flere niveauer. Den understreger, at de enkelte dele af et fænomen ikke kan betragtes isoleret, men må forstås i sammenhæng med den helhed, de indgår i. Samtidig kan helheden heller ikke begribes uden en forståelse af dens delelementer. Forskeren fortolker fænomenet ud fra sin egen forståelseshorisont, og denne fortolkningsproces forstærkes yderligere gennem en såkaldt horisontsammensmeltning, hvor forskerens og fænomenets horisont smelter sammen og skaber en ny, udvidet forståelse (Kristiansen, 2017, kap. 7).

Dette videnskabsteoretiske afsæt er således rammesættende for, at vi som forskere er opmærksomme på vores egne forforståelse og tilegnede viden, da denne påvirker hvordan fænomenet fortolkes. Nødvendigheden af dette forstærkes yderligere af vores kendskab til området, og vores specialesamarbejde med en organisation, som er aktør indenfor praksisfeltet, hvorfor det er vigtigt at reflektere over og blotlægge vores forforståelser.

4.2 Kritisk Hermeneutik

Den kritiske hermeneutik udvider vores forståelsesramme, idet den har et kritisk blik for de strukturer, der former fortolkningerne. I den kritiske hermeneutik fremgår en grundtese om, at alt kommunikation og forståelse påvirkes af sociale og økonomiske magtstrukturer, hvilket bevidst og ubevidst påvirker vores forståelseshorisont og de horisontsammensmeltninger, der er mulige (Birkler, 2005, kap 6). Habermas fremhæver, at den ubevidste samfundsmæssige undertrykkelse forvrænger vores subjektive opfattelse af virkeligheden, da vi ikke er bevidste om den uretfærdighed og undertrykkelse som eksisterer i samfundet. Disse ubevidste påvirkninger skal belyses gennem forskning, hvilket kræver at forskeren er opmærksom på dem i mødet med genstandsfeltet (Birkler, 2005, kap. 6).

I specialets indledende undring og efterfølgende problemformulering kan der udledes en normativ forståelse af, at peer-tilgange kan være gavnlige indenfor det sociale arbejde. Vi er i kraft af vores hermeneutiske udgangspunkt bevidste om, at denne forforståelse skal opfattes som en foreløbig forståelse, der derved også løbende vil blive udviklet og nuanceret igennem vores fortolkning af genstandsfeltet (Birkler, 2005, kap. 6). En del af denne forforståelse er, at peer-tilgange kan være et redskab til at skabe et mere ligeværdigt brugersyn. Her har vi, jf. den kritiske hermeneutik, dog i mente, at der aldrig vil være en fuldstændig ligeværdig magtrelation, idet vi alle er indlejret i hierarkiske magtstrukturer. Samtidig er vi bevidste om, at peer-roller på forskellig vis relaterer sig til en asymmetrisk magtrelation, idet en peer-ansat f.eks. kan opfattes som hævet over brugerne og blive et symbol på, hvad man som voldsudsat bør stræbe efter. Derfor er vi med vores undersøgelse af de voldsfagliges brugerforståelser bevidste om, at der i relationen mellem voldsfaglig og voldsudsat altid er magtstrukturer, der former og påvirker relationen, hvilket er en bevidsthed, der ligeledes gør os særligt nysgerrige på, hvordan disse relationer tager form. Således har vi fundet det særligt interessant at dykke dybere ned i, hvordan de voldsfaglige anskuer brugerne som potentielle aktører, jf. vores problemformulering.

Således bidrager den kritisk hermeneutiske forståelsesramme til en mere dybdegående og nuanceret besvarelse af problemformuleringen, idet det voldsfaglige felt jf. problemfeltet bør opfattes som en kompleks sammenfletning af divergerende definitioner og forståelser af vold og voldsudsathed, samt hvordan det sociale arbejde bør forholde sig til arbejdet med voldsudsatte.

4.3 Forforståelser og anvendelsen af disse

At være bevidst om sine forforståelser fordrer, at man har gjort sig refleksioner om og konkretiseret sine forforståelser, samt forholder sig aktivt til disse i mødet med genstandsfeltet. Derfor kortlægges i følgende afsnit de forforståelser, der har formet specialet.

Vores forforståelser er naturligvis præget af de erfaringer, vi hver især har med os, f.eks. igennem de teoretiske og metodiske perspektiver, vi er blevet præsenterede for på kandidaten i socialt arbejde. Mere konkret er vi også prægede af vores tidligere uddannelsesmæssige baggrunde og dertilhørende erhvervserfaringer på det sociale arbejdes felt samt de indsigter, vi har erhvervet os i litteratursøgningen og beskrivelsen af problemfeltet.

Vi er tilmed præget af vores samarbejde med CFV, samt at et af gruppemedlemmerne er ansat der, og derfor har en vis faglig ballast, i form af både praktisk og teoretisk viden på feltet. Derfor undrer vi os også over, at peer-to-peer som tilgang ikke er mere udbredt blandt organisationerne indenfor det voldsfaglige område, og om dette potentielt kan fastlåse voldsudsatte i en udsat rolle. Dette er en forforståelse, vi gerne vil udfordre igennem første del af problemformuleringen ved at undersøge organisationernes syn på målgruppen som aktører. Hertil er vi i undersøgelsen af vores genstandsfelt reflekterede omkring, at der kan være flere praktiske såvel som teoretiske forbehold overfor anvendelsen af peer-tilgange på det voldsfaglige område. Disse forforståelser af peer-tilgange samt forbehold for at anvende peers på voldsområdet, udfordrer vi igennem anden del af problemformuleringen, ved at spørge ind til voldsfagliges syn på og refleksioner omkring anvendelsen af peers som voldsfaglig metode.

5 Metode

I følgende afsnit præsenteres specialets metodiske overvejelser, som har lagt til grund for tilrettelæggelsen og gennemførelsen af specialet. Der redegøres for specialets kvalitative tilgang, samt de anvendte fremgangsmåder og metodiske begreber og hvilken betydning disse

har haft for specialet. Vores metodiske valg er ligeledes præget af vores videnskabsteoretiske ståsted, der fordrer, at vi løbende forholder os reflektivt til de forståelser, vi præsenteres for. Ligeledes vil der være en redegørelse over etiske overvejelser og en drøftelse af relevante kvalitetskriterier.

5.1 Specialesamarbejde

Vi har som nævnt indgået et specialesamarbejde med Center for Voldsforebyggelse (CFV). Samarbejdet har båret præg af uformel sparring og vejledning med henblik på udformningen af genstandsfeltet og den endelige problemformulering. Desuden har CFV været behjælpelige med at etablere kontakt til deres samarbejdspartnere, hvoraf 10 af disse har takket ja til et interview og fremgår som informanter i specialet. De har ikke stillet særskilte krav til samarbejdet udover, at resultaterne skal kunne udgives på deres hjemmeside efterfølgende. Samarbejdet har også haft betydning for vores etiske overvejelser, hvilket uddybes i afsnit 5.10.

5.2 Litteratursøgning

Vores litteratursøgning igennem specialet har præget vores forståelse for genstandsfeltet, problemfeltet og udformningen af en relevant problemformulering. Her har vi valgt at søge bredt på databaser som f.eks. Primo og Google Scholar med søgeord som “peer”, “peers”, “vold”, “voldsfaglighed”, “peer-støtte i socialt arbejde” etc. Dertil har vores samarbejde med CFV præget vores litteratursøgning, idet de har tilsendt en litteraturliste, som bl.a. anvendes i deres kurser til fagprofessionelle og som har inspireret vores tilgang til det voldsfaglige felt. Vi har desuden sparret med vores vejleder, som har været behjælpelig med anbefalinger af relevant litteratur på de emner, vi berører i både problemfelt, analyse og diskussion. Vi har i udvælgelsen af litteratur været opmærksomme på at vælge peer-reviewed rapporter og artikler, for at sikre deres gyldighed. Ligeledes har vi orienteret os om relevant litteratur i offentligt regi, f.eks. Socialstyrelsen og Justitsministeriet, for at være opdaterede på gældende anbefalinger og lovskrifter. Vi har primært benyttet os af dansk forskning, idet specialet fokuserer på voldsfagliges perspektiver i en dansk kontekst.

5.3 Casestudie

Nærværende speciale er et komparativt casestudie af, hvordan voldsfaglige aktører forstår deres brugere som aktører, og hvordan de anser peer-tilgange. Metodens primære styrke ligger i

dens evne til at skabe en dybdegående forståelse af komplekse problemstillinger. For at sikre kvaliteten af casestudiet, og dermed specialets gyldighed, er det vigtigt at være opmærksom på, at casen understøtter undersøgelsens formål. Afgrænsningen af casen sikrer, at analysen fokuserer på relevante aspekter, så vores problemformulering besvares bedst muligt. I dette speciale har vi afgrænset casen til en dansk kontekst, og vi beskæftiger os med NGO'er og offentlige organisationer, der arbejder med både psykiske, fysiske, økonomiske og seksualiserede former for vold (Monrad & Olesen, 2018, afsnit 3.6.3).

Casestudiet tager afsæt i vores samarbejde med CFV, idet CFV er udvalgt som 1 af 10 informanter, for på den måde at kunne undersøge peer-tilgangen i en kontekst, hvor den anvendes og synes at have en positiv påvirkning på brugerne. Dette nuanceres yderligere med de resterende 9 informanter, som er strategisk udvalgt med henblik på at indfange divergerende forståelser af brugere og peers i det voldsfagligt arbejde, hvilket uddybes i afsnit 5.11. Dette bidrager således til at indfange kontekstuelle nuancer af, hvad der virker for andre organisationer og hvad der kan være af barrierer for at anse brugerne som aktive aktører i det voldsfaglige arbejde. Således kan vi med det komparative case-design undersøge, hvordan forståelser af brugeren og synet på peer-tilgange adskiller sig på baggrund af forskelle og ligheder i de forskellige organisationer.

Her må der tages højde for, at informanterne repræsenterer hver deres organisation, og at disse organisationer adskiller sig på flere parametre, såsom f.eks. geografisk placering og deres specifikke målgruppe. Derfor er formålet ikke at foretage en fuldstændig sammenligning af tilbuddene, men i stedet at nuancere synet på brugerne i forskellige voldsfaglige kontekster. Alle organisationer har som nævnt tilfælles, at de anser deres tilbud som voldsfaglige eller som en del af det voldsfaglige felt, hvilket skaber et vist sammenligningsgrundlag. Forskellene på de udvalgte organisationer fremhæves ligeledes løbende igennem analysen og i vores metodiske overvejelser. Fordelen ved det komparative design er i dette tilfælde at det giver os mulighed for at undersøge, hvordan et bestemt fænomen, her voldsfagliges perspektiver, udfolder sig i forskellige kontekster (Monrad & Olesen, 2018, afsnit 3.6.3). Samlet set bidrager casestudiet således til en dybdegående og nuanceret forståelse af, hvordan voldsfaglige organisationer arbejder med og forstår voldsudsatte brugere og peers i en dansk kontekst.

5.4 Abduktiv tilgang

I nærværende speciale har vi haft en abduktiv tilgang til teori og empiri. Denne tilgang muliggør, jævnfør vores hermeneutiske tilgang, at placere fænomenet i nye teoretiske sammenhænge, hvorved vi kan opnå en dybere forståelse af problemstillingen. Tilgangen understøtter en kreativ proces, hvor man tager udgangspunkt i en empirisk observation, efterfulgt af en søgen efter mulige forklaringer herpå, for så igen at vende tilbage til empirien (Olesen & Monrad, 2018, s. 18). Denne vekselvirkning går hånd i hånd med den hermeneutiske cirkel, hvor forforståelser inddrages til at forstå både delelementer og helhed bedre, hvorved vi, i takt med nye erfaringer udbygger og udvikler vores forståelseshorisonter.

Ud fra denne vekselvirkning har vi udformet undersøgelsens interviewguide, da vi på forhånd ikke havde fastlagt bestemte teoretiske perspektiver, men havde en vis forforståelse af, hvilke tematikker der kunne være interessante at komme ind på. De deduktive elementer ses ved, at vi i kraft af vores forforståelser og samarbejde med CFV på forhånd har haft en stor forudgående viden om det voldsfaglige felt og peer-perspektiver, som har påvirket vores forståelse af genstandsfeltet. Hertil har vi også på forhånd sat os ind i teoretiske perspektiver på inddragelse og på peer-tilgange – dog uden at fastlåse os og uden at gå i dybden med begreber. Herefter gennemgik vi de transskriberede interviews for at identificere de centrale mønstre i informanternes svar, således at vores analyse, som udgangspunkt, blev empiristyret. På baggrund af disse fund udvalgte vi relevante teorier til at belyse og forklare de identificerede tematikker. Yderligere har den abduktive tilgang, gennem analyseafsnittet, bidraget til muligheden for inddragelse af nye teoretiske perspektiver som f.eks. Nabatchis samskabelsesteori. Dette muliggør netop en blanding af den induktive og deduktive stil hvor der veksles mellem en teori- og empiristyret tilgang.

5.5 Interview

I nærværende speciale anvendes der kvalitative interviews for at få indblik i informanternes perspektiver på og erfaringer med deres brugere og peer-tilgange. Vi har valgt denne metode fordi det giver muligheden for at få indblik i informanternes betydnings- og meningsdannelser, hvorved der sker en vis sammensmeltning af informant og interviewers forståelseshorisonter (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 177; Brinkmann & Tanggaard, 2010, s. 29).

I nærværende speciale ønskes det at afdække forskelligartede faglige refleksioner omkring et felt, der, som skrevet, kan rumme forskellige holdninger og synspunkter, organisationerne på tværs, hvorfor vi har afholdt individuelle interviews. Da vores informanter er voldsfaglige fra samme praksisfelt har vi dertil vurderet, at en individuel samtaleform vil skabe de bedste rammer for åbenhed, da fokusgrupper kan blive genstand for interne loyalitetshensyn eller organisatoriske spændinger. I tråd med specialets videnskabsteoretiske ståsted er der lagt vægt på informanternes egne erfaringer og meningsdannelse i mødet med fænomenet (Brinkmann & Tanggaard, 2010, s. 31).

5.6 Interview med fagpersoner

For at underbygge vores opmærksomhed på, hvilke mulige udfordringer, der kan opstå ved at interviewe fagpersoner, tager vi udgangspunkt i Alvessons tekst om, hvordan man bør tilgå sådanne interviews (Alvesson, 2003). Ifølge Alvesson indtager informanter en rolle som repræsentanter for deres respektive profession, hvilket bevidst eller ubevidst præger deres fortælling (Alvesson, 2003, s. 14-21). Derfor har vi i vores speciale været opmærksomme på, at informanterne formentlig vil være loyale overfor den organisation de repræsenterer og forsøge at repræsentere organisationen på bedst mulig vis. Dette er dog ikke i uoverensstemmelse med undersøgelsens formål, idet vi netop har kontaktet informanterne i fagligt øjemed og som repræsentanter for den pågældende organisation.

Alvesson understreger yderligere vigtigheden af teoretisk reflekterede interviews, fordi fagpersoner ofte kan fremstå overbevisende og objektive i deres udsagn (Alvesson, 2003, s. 25). Vi har interviewet fagprofessionelle med stor viden inden for feltet, hvorfor vi har været opmærksomme på ikke at gå ud fra, at disse aktører besidder den objektive sandhed. Dette ligger ligeledes i forlængelse af vores kritisk hermeneutiske forståelsesramme. Vi har derfor forholdt os reflekteret til deres udtalelser og sat deres viden i kontekst til de andre informanter og til de teoretiske perspektiver. Derudover har vi været opmærksomme på at definere vores afgrænsninger af relevante begreber i interviewsituationen, som det også fremgår af vores interviewguide. På den måde har vi på forhånd forholdt os reflektivt til feltet, og brugt vores forforståelser aktivt igennem interview-situationen.

5.7 Det semistrukturerede interview

Vi har valgt at anvende den semistrukturerede interviewform, hvor man som interviewer anvender en kombination af forskellige spørgsmålstyper, metoder og redskaber for aktivt at inddrage informanten i forskningsinterviewet (Galletta, 2013, s. 45-49). Det semistrukturerede interview er en metode, der ofte anvendes indenfor kvalitative studier, fordi det giver en kombination af struktur og fleksibilitet.

Igennem det semistrukturerede interview kan vi opnå en interaktiv dialog mellem os som interviewer og vores informanter (Brinkmann & Tanggaard, 2010, s. 36). Det semistrukturerede interview indebærer således formulering af spørgsmål, der både kan være teoretisk funderede og relativt åbne og giver mulighed for at stille opfølgende spørgsmål (Galletta, 2013, s. 45-49).

For at sikre kvaliteten af interviewet kræver denne metode en grundig viden om genstandsfeltet, hvor man på forhånd har undersøgt det pågældende fænomen og tilegnet sig viden herom, som vi har redegjort for i specialets indledende problemfelt (Brinkmann & Tanggaard, 2010). Den semistrukturerede interviewform er dermed i overensstemmelse med den hermeneutiske videnskabsteori, hvor forforståelse er en integreret del af fortolkningsprocessen. Anvendelsen af denne interviewform har både skabt en struktur for interviewsituationen og sørget for at informanterne har haft mulighed for at uddybe deres perspektiver og dermed bidrage med indsigter, der rækker ud over interviewpersonernes egne forforståelser. Dertil er det væsentligt at nævne, at vi har valgt at dele os op parvis for at skabe en naturlig samtale og ikke overvælde informanten under interviewsituationen. Ved udførelsen af interviewet valgte vi en primær- og sekundærinterviewer, som i transskriberingen er markeret som I-1 og I-2.

5.8 Interviewguide

I udarbejdelsen af specialets interviewguide har vi jævnfør vores semistrukturerede tilgang, konstrueret interviewspørgsmålene ud fra en tematisk og dynamisk dimension, som her vil blive uddybet og begrundet nærmere.

Den tematiske dimension af vores interviewspørgsmål tager udgangspunkt i vores teoretiske opfattelser og forforståelser af det fænomen, vi undersøger. Hensigten med denne dimension er at komme omkring bestemte tematikker i interviewet, og nærme os informanternes reflek-

sioner herpå (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 186). Den dynamiske dimension kommer i interviewguiden til udtryk igennem vores supplerende og opfølgende spørgsmål til de overordnede, tematiske spørgsmål, hvilket medvirker til at holde en flydende og behagelig samtale i gang. Her har vi haft en forholdsvis spontan tilgang til rollen som interviewer, idet vi har spurgt naturligt ind til informanternes udsagn, i de tilfælde hvor vi vurderede, at det var relevant for besvarelsen af problemformuleringen. Ligeledes har vi ikke nødvendigvis fulgt den rækkefølge som fremgår af interviewguiden, men i stedet fokuseret på at stille spørgsmålene på tidspunkter, der passede mere naturligt ind i informantens svar (Kvale og Brinkmann, 2015, s. 185).

I struktureringen af interviewguiden har vi bevidst valgt et tragtformet interview, hvor vi starter mere åbent ud, ved at bede informanterne om at beskrive deres overordnede tilbud, hvor vi derefter gradvist sporer os ind på, hvilke refleksioner de konkret har omkring bruger-inddragelse og til sidst peer-tilgange i det voldsfaglige arbejde. Dette er således en mere indirekte tilgang til interviewet, som vi har valgt at anvende i kraft af vores bevidsthed om, at vi som nævnt interviewer fagpersoner, og at de derfor særligt i starten af interviewet kan være særligt anspændte, hvorfor vi har antaget at det ville skabe en mere behagelig oplevelse at stille konkrete spørgsmål om peers i sidste del af interviewet – dette især for de informanter, der repræsenterer organisationer, hvor de ikke selv anvender peer-tilgange (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 185).

Vi har ikke tilsendt informanterne vores interviewguide, for at sikre gyldigheden, idet vi i vores valg af fagpersoner som informanter ikke ønskede at sende et signal om, at de som fagpersoner burde forberede sig på spørgsmålene. Vi ønskede således at tydeliggøre, at vi ikke var interesserede i deres viden om f.eks. faglige rapporter og statistikker, men i deres egne refleksioner og vurderinger. Dette har vi også været transparente omkring i vores kommunikation med informanterne. Nogle informanter spurgte, om de kunne få tilsendt en interviewguide, hvilket vi imødekom med en kortfattet skriftlig oversigt over de tematikker, vi gerne ville omkring under interviewet (Se bilag 1).

5.9 Vignetmetode

I nærværende speciale har vi benyttet vignetmetoden til at udforme sidste spørgsmål i interviewguiden, for at undersøge de voldsfagliges holdninger til anvendelsen af peer-tilgange.

Vignetmetoden er en metode, der tager udgangspunkt i en fiktiv case, som kan afdække holdninger, værdier og normer i forhold til et givet fænomen (Ejrnæs & Monrad, 2012, s. 13-14). Den fiktive dimension i casen, kan skabe et rum for, at informanterne får nemmere ved at dele deres meninger og holdninger om tabuiserede emner, da den skaber en vis distance til emnet. Dette er væsentlig for specialet, fordi peer-tilgange, i kraft af at det er en forholdsvis ny tilgang på det voldsfaglige felt, kan være behæftet med tabu og der ligeledes kan være stærke holdninger til emnet.

Konkret beskrev vi en fiktiv case omhandlende informanternes villighed til at ansætte en kandidat med levede erfaringer, som blev læst op for informanterne. Hertil udformede vi supplerende spørgsmål, som kunne uddybe deres refleksioner. Dette muliggjorde, at vi fik et indblik i deres umiddelbare refleksioner og vurderinger af casen. Metoden har tilmed bidraget til et lettere sammenligneligt analysegrundlag, idet den har sikret at informanterne har forholdt sig til et fælles praksiseksempel. Dette har været særligt vigtigt fordi, informanterne, som nævnt i afsnittet 'Valg og rekruttering af informanter', har placeret sig forholdsvis forskelligt indenfor det voldsfaglige felt, hvilket antageligt påvirker deres forståelser af peers og peer-to-peer (Ejrnæs & Monrad, 2012, s. 13-14). Vores udformede vignet kan ses i Bilag 1.

5.10 Etiske overvejelser

Følgende afsnit reflekterer over de etiske overvejelser der har været foretaget i løbet af specialet. I kraft af informeret samtykke har vi meddelt informanterne om, at de bliver anonymiseret i specialet, og at vi anvender pseudonymer for deres navne. Dette er i overensstemmelse med forskningsetiske principper, idet vi tilsigter at gøre projektet tilgængeligt for offentligheden, så det kan anvendes i praksis.

I projektgruppen har vi været igennem en refleksiv proces, da anonymisering i kvalitative undersøgelser ikke nødvendigvis garanterer fuldstændig anonymitet. Dette skyldes, at nogle af vores informanter arbejder indenfor et afgrænset felt, og nogle indenfor samme kommune. De kan derfor have kendskab til hinanden, hvilket potentielt kan føre til genkendelse af specifikke udtalelser og citater (Monrad & Olesen, 2018, s. 264). Oprindeligt havde vi valgt at oplyse organisationernes navne, da det ville give et klarere overblik over, hvilke aktører på det voldsfaglige område, der bidrog med hvilke perspektiver, og på den måde øge gyldigheden af udtalelserne. Vi har dog efterfølgende valgt at sløre organisationerne, da formålet med analysen ikke er at pege enkelte organisationer ud, ej heller at fremhæve informanterne som særligt

repræsentative for resten af organisationen, da dette potentielt vil kunne stille deres deltagelse i et dårligt lys. Sløringen af organisationer bidrager således til at fremhæve vores overordnede formål med specialet, hvilket er at afdække feltet og bidrage med, hvordan voldsfaglige organisationer forstår deres brugere.

Alle vores informanter har givet informeret samtykke til, at vi opbevarer de optagede interviews som krypterede lydfiler under transskriberingsprocessen, og at de slettes efter endt eksamen. Vi har derfor taget stilling til de mikroetiske problemstillinger vedrørende beskyttelsen af vores informanter ved at sikre deres anonymitet i videst muligt omfang.

Vi har tilmed reflekteret over makroetiske problemstillinger, herunder hvorvidt informanternes citater og udsagn afspejler deres intenderede betydning i overensstemmelse med vores forskningsmæssige formål. For at imødekomme denne udfordring har vi oplyst informanterne om undersøgelsens formål og stillet opfølgende spørgsmål under interviewet, når der opstod tvivl om forståelsen af et udsagn (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 473).

Vi har derudover haft visse etiske refleksioner vedrørende vores specialesamarbejde med CFV. CFV har udtryk et ønske og en interesse i specialet, men har ikke deltaget i analysearbejdet eller haft en direkte indflydelse på specialets faglige udformning, herunder udformning af interviewguide eller behandling af empiri. Jf. vores kritisk hermeneutiske forståelsesramme kan man argumentere for, at vores samarbejde farver vores forforståelser og dermed også vores evne til at forholde os kritisk til CFV's arbejde med målgruppen. Dette må der derfor tages højde for, i vores valg af CFV som informant, hvorfor vi har valgt at være transparente omkring udvælgelsen af netop denne informant, trods sløring af organisationerne. Dertil er vi i kraft af vores blotlagte forforståelser også transparente omkring vores indgang til peer-metoden og egne vurderinger heraf.

5.11 Valg og rekruttering af informanter

I starten af rekrutteringsprocessen reflekterede vi aktivt over, hvilke aktører der kunne være relevante at inddrage i specialet. I disse overvejelser var vi opmærksomme på, at vi havde et projektsamarbejde med CFV, og at vi derfor også ønskede at skabe et bredt udvalg af informanter. Mere konkret har vi haft øje for både at udvælge informanter, som i forvejen anvender peers, samt informanter der ikke anvender peers.

Et af specialets gruppemedlemmer har ageret gatekeeper, dvs. fungeret som nøgleperson og bindeled til informanterne (Nielsen et al., 2019, s.60). Vi har i rekrutteringsprocessen gjort opmærksom på vores projektsamarbejde med CFV, hvilket potentielt kan have bidraget til en skævvridning, hvor organisationer med lignende syn på brugere og peer-to-peer er overrepræsenteret. Vi fik imidlertid kun få afslag, som umiddelbart ikke virkede systematiske, hvorfor vi ikke mistænker en stærk skævvridning.

5.11.1 Præsentation af informanter

I følgende afsnit præsenteres informanterne og deres organisationer. I beskrivelsen af organisationerne anvender vi viden fra både informanternes udtalelser og fra deres respektive hjemmesider. Vi har anvendt empiri fra interviews med ti organisationer og NGO'er, heraf to offentlige. Organisationerne og informanterne fremtræder i følgende tabel med pseudonymer og oplysning om titel, sektor og anciennitet i deres nuværende funktion, hvilket skal bidrage til at skabe transparens omkring informanternes baggrund og den kontekst, deres udsagn skal forstås i.

NAVN	TITEL	ORGANISATION	SEKTOR	ANCIENNITET
Sabrina	Rådgiver	Stifinderne	Offentlig	3 år
Julie	Rådgiver og udviklingskoordinator	Foreningen Livslinje	NGO	6 år
Khalif	Projektleder	Ud af Volden	Offentlig	5 år
Peter	Leder	Huset Freja	NGO	4 år
Rebekka	Leder	Huset Herkules	NGO	7 år
Birgitte	Rådgiver	Foreningen Håb	NGO	12 år
Ulla	Rådgiver	Svalen	NGO	1,5 år
Charlotte	Udviklingskonsulent	Vokseværket	NGO	NaN

Sarah	Leder	Hånd i hånd	NGO	5 år
Christine	Sekretariatsleder	Initiativ Vold	NGO	4 år

(Figur 2)

5.12 Transskribering af interviews

Alle interviews er blevet lydoptaget, hvilket gjorde det muligt for os, som interviewere, at koncentrere os om at lytte aktivt og stille uddybende spørgsmål undervejs i interviewet. Nogle af interviewene blev afholdt online via Teams. Vores interviews blev efterfølgende transskriberet, hvor ansvarsfordelingen fulgte princippet om nærhed til empiri de personer, der havde gennemført eller overværet det pågældende interview, havde også ansvar for at transskribere det. Dette valg er truffet med udgangspunkt i, at det kan være vanskeligt for personer udenfor interviewet at fange tone, kontekst og præcis ordlyd (Brinkmann & Tanggaard, 2025, kap 1).

Vi har forholdt os reflektivt til forskellige transskriptionsstrategier og har valgt en tilgang, hvor det centrale har været at bevare meningsindholdet og sikre konsistens på tværs af materialet. Denne praksis er valgt med henblik på at styrke analysens kvalitet og sikre, at de anvendte citater er tro mod informanternes udsagn. Transskriberingen har desuden muliggjort inddragelse af informanternes egne begreber og formuleringer, som en integreret del af analysen (Brinkmann & Tanggaard, 2025, kap 1). Som det fremgår af afsnit 5.10 om etiske overvejelser, har vi valgt gøre vores informanter og dertilhørende organisationer anonyme. Dertil er der yderligere under transskriberingen blevet sløret organisationernes tilhørskommune eller by, der hvor det kunne fremgå for tydeligt hvilken organisation der var subjekt for interviewet.

Vi har anvendt følgende markeringer i transskriberingen:

- ... = kort pause
- - = vedkommende bliver afbrudt
- (nonverbal kommunikation) = kropssprog
- CAPSLOCK = taler højt
- *Kursiv* = taler lavt

For at hjælpe læseren har vi valgt at udelade fyldord såsom “jaer”, “hmm”, “øh” og andet irrelevant støj. Dette har vi valgt for at tydeliggøre indhold og mening i interviewene.

5.13 Kodning

Specialets empiri er blevet behandlet gennem en åben og fleksibel kodning af de transskriberede interviews. Den åbne kodning har muliggjort, at vi har kunne sortere fund i transskriberingerne efter forskellige kategorier, begreber og dimensioner (Brinkmann & Tanggaard, 2025, kap. 15). Vi har i løbet af kodningsprocessen tilpasset de forskellige kategorier i et samspil mellem empiriske fund og teoretiske perspektiver. Hertil har vi anvendt farvekodning, hvilket i praksis blev udført ved, at vi gennemgik hvert enkelt interview og fandt relevante fund eller tematikker, hvorefter vi markerede disse citater med en bestemt farve. Dette har været med til at strukturere og overskueliggøre, hvorvidt disse tematikker er gennemgående i alle ti interviews. Denne proces har ført os til nedenstående kodningsenheder:

Temaer	Farvekodning
Beskrivelse af organisationen og dens tilbud	BLÅ
Beskrivelse af målgruppen - Karakteristik, udfordringer, særlig udvikling - Afgrænsning af målgruppen - screening - Typiske følelser og tanker hos brugeren - Forskelle på målgrupper - Hvad er en voldsudsat - Vurdering af målgruppens udvikling, f.eks. evalueringer	GUL
Faglig viden/faglighed/erfaringsbaseret viden	GRØN

- Definitioner af viden, faglighed, hvad man kan bruge erfaringer til - Troværdighed/magtrelationen/ansvar for brugeren/autoritet	
Tilgange/metoder - De tilgange der anvendes i praksis - Holdninger til andre tilgange/metoder	PINK
Peer-to-peer - I praksis - Værdier der minder om peer-to-peer (f.eks. spejling) - Fordele og ulemper ved peer-to-peer	TUKIS
Inddragelse - Fagpersoners målsætninger på vegne af brugeren, herunder særlige hensyn - Begrænsninger i inddragelse - Brugernes motivation for at deltage/modtage en indsats	RØD
Politiske betingelser og målsætninger - Manglende finansiering, top-down fokus på nationale mål, som f.eks. at spare penge	MØRKE GRØN
Forandringsperspektiv - Empowerment - Revolution - Opgør med magtstrukturerer - Forandring af samfundet	LILLA

5.14 Analysestrategi

Specialet tager, som tidligere beskrevet, afsæt i en kritisk hermeneutisk tilgang, hvorfor analysen ikke kun har til formål at fortolke informanternes udsagn, men også at afdække hvilke underliggende strukturer, der kan være med til at forme disse. Vi er her inspirerede af Kvale og Brinkmanns perspektiver, da disse kan være med til at skabe en dybere mening og kontekst i interviewene (Kvale & Brinkmann 2015, s. 283-284).

Den abduktive tilgang har som nævnt muliggjort, at vi har udvalgt vores teoretiske perspektiver baseret på de væsentligste fund i empirien og struktureret vores analyse herefter, uden at være hæmmet af en teoretisk ramme. Denne tilgang understøttes yderligere af specialets videnskabsteoretiske afsæt, som er med til at sikre, at vi anvender og udfordrer vores forforståelser aktivt. Efterfølgende valgte vi fire forskellige teoretiske perspektiver, som blev anvendt til at nuancere og belyse de vigtigste fund i empirien (se afsnit 5.13). Disse teorier muliggør, at vi kan analysere og nå frem til nye erkendelser via den hermeneutiske cirkel, hvorfor er struktureret herefter og opbygget i delafsnit, hvilket er et aktivt valg for at sikre en struktur og overskuelighed for analysen. Hvert delafsnit er desuden struktureret ud fra analytiske pointer, som har dannet hver deres overskrift. På baggrund af dette blev der udarbejdet følgende arbejds spørgsmål, der nævnes i den rækkefølge, der behandles efter i analysen.

Arbejdsspørgsmål:

- *På hvilken måde hænger organisationernes værdier og formål sammen med deres anskuelser af brugerne som aktører?*
På hvilke måder inddrages borgerne i indsatserne, og hvad ligger til grund for disse former for inddragelse?
- *Hvordan anvendes gruppemetoder, og hvordan kan fokus på social kapital være med til at udvikle brugerne som aktører og peers?*

Arbejdsspørgsmålene indeholder i analysen hver deres delkonklusion, hvilket har bidraget til at vi jf. den hermeneutiske cirkel kunne bygge videre på pågældende delkonklusioner i form af nye teoretiske nuanceringer, hvilket dermed har styrket sammenhængskraften og gyldigheden af vores analyse og sikret en helhedsorienteret besvarelse af problemformuleringen.

5.15 Kvalitetskriterier

I det følgende afsnit tages der udgangspunkt i Thagaards begreber transparens, gyldighed og genkendelighed, med henblik på at synliggøre relevante forskningskriterier. Disse forskningskriterier anvendes som værktøj til en dybdegående og nærværende indsigt i vores kvalitative empiri (Brinkmann & Tanggaard, 2020, s. 658).

Kriteriet om transparens sikrer, at læseren kan forstå, hvordan vi er kommet frem til undersøgelsens resultater. Vi har løbende tilstræbt dette ved dybdegående beskrivelser af vores fremgangsmåder, forforståelser, og analytiske fortolkninger. Derudover har vi i afsnittet 5.1 redegjort for vores samarbejde med CFV, hertil hvordan dette har påvirket undersøgelsen (Brinkmann & Tanggaard, 2020, s. 660). Transparens er tilmed understøttet via vores vedlagte Bilag, herunder interviewguide, rekrutteringsmail til informanter og transskriberede interviews.

Med kriteriet om gyldighed søges det at skabe en tydelig overensstemmelse mellem det undersøgte og resultaterne (Brinkmann & Tanggaard, 2020, s. 658). For at skabe denne sammenhæng og røde tråd i specialet, har vi været opmærksomme på at lade vores problemformulering være styrende for udarbejdelsen af interviewguiden. Derudover har vi udarbejdet tre undersøgelsesspørgsmål, som ligeledes er i tråd med problemformuleringen, men samtidig også rummer valgte teorier, hvilket har bidraget til fortolkning af empirien.

Det sidste kvalitetskriterie, genkendelighed, peger på at analysens resultater skal tilstræbes at være genkendelige overfor både informanter og andre aktører, der befinder sig i lignende positioner (Brinkmann & Tanggaard, 2020, s. 660-661). Derfor har vi i specialet, gennem vores indledningsvise induktive tilgang til empirien, været særligt opmærksomme på at skabe et nuanceret billede af informanternes perspektiver og erfaringer, forinden vi understøttede og udviklede disse med teoretiske begreber. Vi har imidlertid, i tråd med den kritiske hermeneutik, forholdt os kritisk til informanternes meningsdannelser, da vi efter den indledende analyseproces udarbejdede vores tre arbejdsspørgsmål med afsæt i teori. Dette gjorde vi for at nærme os dybereliggende betydninger bag informanternes udsagn. Denne bevægelse afspejler således, at vi har tilstræbt os, at informanterne, samt andre voldsfaglige arbejdere i lignende positioner, skal kunne genkende deres fortællinger, men de vil muligvis opleve, at vi har udledt dybereliggende og tværgående mønstre fra deres udtalelser.

5.16 Anvendelse af GAI

GAI (Generative AI) er blevet anvendt til idégenerering, med henblik på strukturering af spe-
cialet. Derudover har GAI været anvendt til forslag til korrekt tegnsætning i selvproducerede
tekststykker, hvor der har været tvivl herom. Dette er i overensstemmelse med den gældende
semesterbeskrivelse og AAU's regler for brugen af GAI (AAU, 2025).

6 Teoretisk ramme

Følgende afsnit udfolder de udvalgte teoretiske perspektiver med henblik på begreber, der er
anvendt i analysen. Perspektiverne defineres først i en overordnet forstand, med henblik på
den forståelsesramme, det teoretiske perspektiv bidrager med og dernæst med fokus på de en-
kelte begreber og deres anvendelse i analysen. Disse udfoldes også løbende i analysen.

6.1 Organisatoriske rammesætninger

I nærværende speciale har vi valgt at interviewe og undersøge voldsfagliges syn på voldsud-
satte brugere og deres forståelse af disse som potentielle aktører i det voldsfaglige arbejde. Vi
har naturligvis for øje, at vores informanter i en vis grad fungerer som repræsentanter for de
respektive organisationer, og er rekrutteret på denne baggrund. Derfor repræsenterer de lige-
ledes de underliggende antagelser, som organisationerne er bygget op omkring. Det går lige-
ledes i tråd med den kritisk hermeneutiske videnskabsteori at undersøge, hvad der kan stå
som baggrund for fagpersoners vurderinger af brugerne i det sociale arbejde. Derfor har vi
med inspiration fra Scheins kulturanalytiske perspektiv valgt at sætte lys på, hvilke værdier
og underliggende antagelser informanterne og de dertilhørende organisationer repræsenterer.
Disse begreber bidrager med en teoretisk forståelse for, hvordan organisationernes værdier og
grundantagelser kan være med til at rammesætte hvilke syn på målgruppen der kan fore-
komme i organisationerne.

Schein beskriver, at kultur kan være en abstrakt størrelse som ikke nødvendigvis er anskuelig,
men at de organisatoriske påvirkninger er vigtige at være bevidste om. De kulturelle påvirk-
ninger beskrives som magtfulde, da de ofte opererer ubevidst, hvorfor Schein fremhæver, at
man gennem en opmærksomhed på dette bedre kan forklare dens betydning for de organisa-
toriske sammenhænge (Schein, 2010, s. 7). Ifølge Schein kan organisationskultur analyseres

på tre forskellige niveauer, opdelt efter hvorvidt det kulturelle fænomen er synligt for forskeren. Artefakter indebærer det yderste synlige lag, såsom indretning af et tilbud, hvilket vi dog har vurderet som mindre relevant for analysen. I nærværende speciale vil vi primært undersøge de to nederste niveauer, hvilket er udtalte værdier, og underliggende antagelser.

6.1.1 Udtalte værdier

Udtalte værdier beskrives af Schein som værende de fælles idealer, mål og værdier som udtrykkes bevidst af medlemmer i en bestemt organisation. Disse værdier er bevidste og italesatte, da de anvendes som et moralsk kompas til at vejlede nye medlemmer i, hvordan de skal agere i organisationen. Dette kan f.eks. være målsætninger eller strategier for tilbuddene. Schein beskriver, at man bør være opmærksom på, at en organisations udtalte værdier ikke altid er i overensstemmelse med deres praksis, da de kan påvirkes af andre faktorer som f.eks. økonomi eller effektivitet (Schein, 2010, s. 25-27). Derfor er vi også interesserede i, hvordan forskellige organisationer f.eks. kan have overlappende værdigrundlag, men fortolke disse værdier forskelligt, hvilket kan have rod i forskellige underliggende antagelser af målgruppen og resultere i varierende forståelser af deres brugere.

6.1.2 Underliggende antagelser

Underliggende antagelser beskrives af Schein som det nederste, dybeste niveau af organisationens kultur, som derfor udgør kulturens essens. Han definerer dette som underliggende fælles antagelser der udvikles over tid, bl.a. i kraft af hvilke problemer der opstår i organisationen, og hvordan de løses. Igennem denne proces forkastes, tilpasses eller valideres antagelserne. De underliggende antagelser er derfor nu blevet dybt forankret i organisationen, og lever helt ubevidst som den korrekte og "rigtige" måde at tænke og udføre praksis på (Schein, 2010, s. 27-32).

6.1.3 Teoriens relevans for specialet

Anvendelse af Scheins kultur teori i specialet muliggør en teoretisk linse, hvorigennem vi har blik for at værdier og underliggende antagelser kan have indflydelse på informanternes forståelser af brugerne, samt deres vurderinger af peer tilgange på det voldsfaglige felt. Det vurderes derfor relevant at undersøge organisationernes værdigrundlag og hvilke underliggende antagelser om målgruppen der potentielt hæmmer eller fremmer et syn på brugerne som aktører indenfor det voldsfaglige område. Scheins perspektiver sættes således i forbindelse med

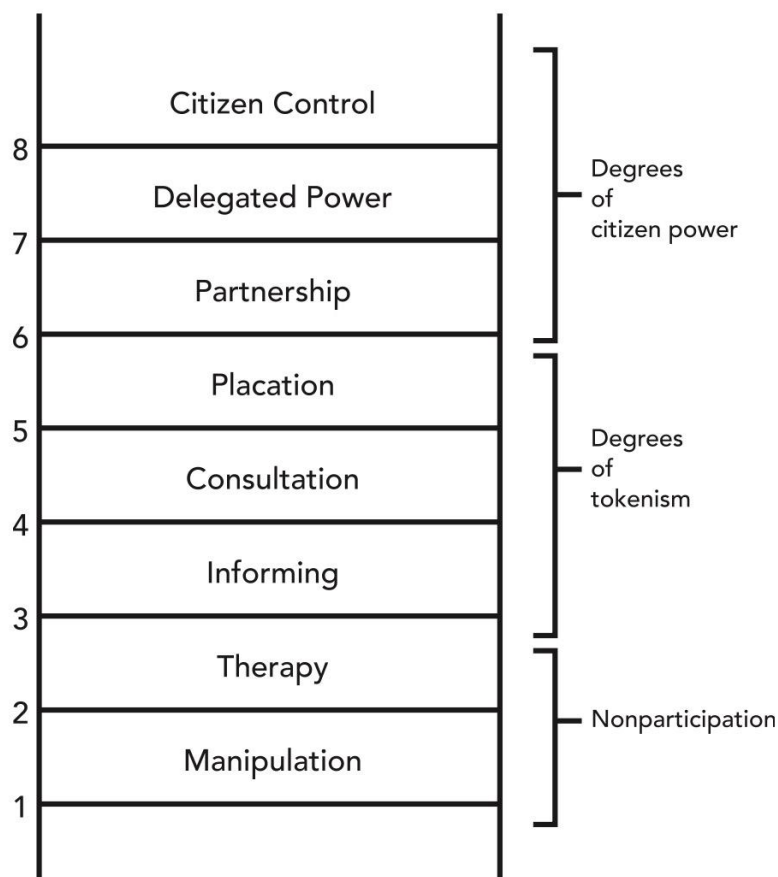
de resterende teoretiske perspektiver med henblik på, hvordan værdier og underliggende antagelser sætter rammen for, hvordan der i organisationerne arbejdes med inddragelse, grupper og social kapital.

6.2 Brugerinddragelse

Sherry Arnsteins teori om deltagelse udgør et væsentligt teoretisk udgangspunkt i dette speciale, da den sætter fokus på graden af borgerinddragelse og de implikationer, dette har for borgernes agens.

Sherry Arnsteins typologi er en ældre teori, der sætter datidens populære fokus på brugerdeltagelse under et kritisk lys. Selvom teorien er af ældre dato, kan 'brugerdeltagelse' stadig anses som et populært begreb i det sociale arbejdes felt, og det drager samtidig paralleller til nyere 'buzzwords' som f.eks. empowerment. Arnstein argumenterer for, at det stigende fokus på brugerdeltagelse som værende svaret på demokrati og ligestilling, trods dens lovende hensigter, er en abstrakt og til tider besværlig størrelse i praksis, for de aktører, der arbejder med målgruppen. Spørgsmålet bliver derfor, hvad bruger-deltagelse overhovedet er, og hvordan det i praksis relaterer sig til bruger-indflydelse (Arnstein, 1969, s. 216).

Arnstein definerer borger-deltagelse som et kategorisk begreb for borger-magt, hvilket i alle tilfælde kræver en omfordeling af magt, for at der kan være tale om reel indflydelse. Det vil sige, at borgerne ikke bare skal have indflydelse på men også reel beslutningsmagt i forbindelse med udviklingen af sociale indsatser, og det fordrer derfor, at marginaliserede borgere intentionelt inkluderes i fremtidige politiske og økonomiske processer, herunder viderefremidling af information, bestemmelse af mål og politikker samt udvikling og udførelse af indsatser (Arnstein, 1969, s. 216). Som modsvar udvikler Arnstein en typologi over borger-deltagelse, der i 8 trin illustrerer forskellige former for deltagelse, der alle kan inddeles i henholdsvis ikke-deltagelse, symbolsk deltagelse og borger-indflydelse. Det illustreres i nedenstående figur:

Figur 3. ("Eight Rungs on a Ladder of Citizen Participation" (Arnstein, 1969, s. 217, fig. 2)

Hensigten med at inddele stigen i disse tre inddelinger er at pege på, hvad der skal til, før der kan være tale om reel borger-indflydelse. Arnsteins begreb "Citizen power" oversættes til "Borger-indflydelse" og refereres fremover hertil, hvor "tokenism" oversættes til "symbolsk indflydelse" og "Citizen control" oversættes til "Borger-kontrol". De tre trin, der falder under grader af borger-indflydelse, er fra toppen henholdsvis 1) borger-kontrol, hvor marginaliserede borgere har opnået størstedelen af beslutningsmagten eller fuld ledelsesmagt, 2) delegeret magt og 3) partnerskab, hvor borgeren har magt til at forhandle med de primære magt-havende. Som symbolsk inddragelse nævnes 4) forsonende ord/placatation, hvor borgeren har ret til at rådgive, men stadig ikke har nogen beslutningsmagt, 5) konsultation og 6) informantrollen, hvor borgerne som deltager har noget at skulle have sagt, og bliver lyttet til, men hvor de ikke har gennemslagskraft til at ændre på status quo. Disse former for symbolsk borger-indflydelse uddybes i analysen, hvor det er relevant for empirien.

Hvor reel borger-indflydelse altså resulterer i, at magten i en vis grad skifter hænder til brugerens fordel, så indikerer symbolsk deltagelse og ikke-deltagelse, at formålet med inddragelsen nærmere er, at gøre de reelle magtholdere i stand til at 'uddanne' eller 'helbrede' borgerne.

Arnsteins tre inddelinger på deltagelses-stigen er altså et kritisk og normativt bidrag, idet det indikeres, at der ofte er en skjult agenda bag inddragende indsatser, der i højere grad handler om at tilgodese krav oppefra end at tilgodese borgeren og forbedre borgerens magtpositioner i samfundet. Omend det kan være svært at konkludere på sociale indsatsers hensigt med forskellige former for inddragelse, kan typologien dog stadig bruges til at belyse, hvilke inddragelsesformer der er tale om, og at have for øje, om disse former reelt bidrager til at ligestille marginaliserede borger og demokratisere de sociale indsatser. Arnstein fremhæver netop, at hendes teoretiske perspektiv er brugbart i forhold til at pege på de underliggende problematikker i marginaliserede gruppers forsøg på, at gøre institutionerne lydhøre for deres perspektiver, ambitioner, behov og forhåbninger.

6.2.1 Teoriens relevans for specialet

Arnsteins typologi kan derfor være anvendelig i indeværende speciale, som redskab til at analysere de voldsfaglige organisationers praksis med og perspektiv på målgruppen, i forhold til hvor meget medbestemmelse de respektive voldsudsatte borgere har, og hvorvidt denne medbestemmelse har en reel betydning for, hvor meget indflydelse det er muligt for de voldsudsatte at have indenfor organisationens rammer og de omkringliggende strukturer (Arnstein, 1969).

Selvom Arnstein selv kalder sin typologi for deltagelses-niveauer, vælger vi fremover at referere til Arnsteins perspektiver som et 'inddragelses'-perspektiv frem for et 'deltager'-perspektiv, da vi med vores undersøgelse ikke afdækker brugernes egne muligheder for deltagelse, idet dette ville fordre et bruger-perspektiv, hvor der tages højde for, om de individuelle brugere overhovedet har lyst til at deltage, og på hvilke måder. Inddragelses-perspektiver er derfor mere dækkende for, hvilket fokus vi har med analysen og vores valg af informanter, idet det er de voldsfagliges vurderinger af inddragelse der er relevante for det valgte genstandsfelt og problemformuleringen. Vi kan derfor heller ikke drage konklusioner om, hvorvidt brugerne opnår reel indflydelse, idet dette også må afhænge af deres egne opfattelser.

6.3 Individuelle, gruppe-baserede og kollektive niveauer af samskabelse

I følgende afsnit redegøres for Tina Nabatchis teoretiske perspektiver på samskabelse som noget, der kan ske på både et individuelt, gruppebaseret og kollektivt plan, hvilket kan have henholdsvis individuelle eller kollektive fordele. Dette perspektiv nuancerer således vores teoretiske ramme for at fortolke de voldsfagliges forståelser af brugerne og af peer-tilgange som en inddragende og samskabende praksis i socialt arbejde.

Nabatchi beskriver samskabelse som et paraplybegreb, der dækker over en bred vifte af aktiviteter, hvor fagprofessionelle aktører samarbejder med brugerne med det formål at skabe en mere fordelagtig indsats (Nabatchi et al., 2017, s. 769). Samskabelse ses i forlængelse af Arnsteins deltagelses-typologi ses som et begreb, der kan operere på forskellige niveauer af deltagelses-stigen, afhængigt af, i hvor høj grad og på hvilke tidspunkter af processen der samarbejdes med brugeren.

Nabatchi argumenterer for, at selvom der synes at være en genopblusset interesse for samskabelse, så er der stadig en uklar og tvetydig forståelse af, hvad samskabelse indebærer. Hendes artikel tager udgangspunkt i offentlig administration med henblik på at forklare og beskrive forskellige samskabelses-processer. I nærværende speciale er det særligt spørgsmålet om, hvem der fungerer som aktører i samskabelses-processerne, der er interessant, og følgende redegørelse vil derfor fokusere på henholdsvis individuel, gruppe-baseret og kollektiv samskabelse samt dens henholdsvis individuelle og kollektive fordele.

6.3.1 Samskabelsens sociale og kollektive fordele

Nabatchi beskriver samskabelse som et koncept der udvidede samfundets service-organer til at indebære direkte borger-inddragelse i planlægningen og udførelsen af sociale indsatser. Denne udvikling fandt sted på et tidspunkt, hvor der på politisk front blev sparet på den sociale velfærd, og hvor der derfor var fokus på hvordan man kunne producere mere med færre midler. Her ansås borgerne gennem samskabelse at kunne bidrage til de sociale indsatser og på den måde både højne kvaliteten af indsatsen og sænke de økonomiske omkostninger for staten, hvilket er i tråd med Arnsteins kritiske perspektiv på bruger-deltagelse. Nabatchi understreger, at der kan være forskellige formål med samskabelse - hvor nogle havde fokus på

de økonomiske gevinster, havde andre fokus på, hvordan samskabelse kan bidrage til at redefinere rollerne mellem stat, civilsamfund, borgere og brugere (Nabatchi et al., 2017, s. 767).

Nabatchi redefinerer samskabelsesbegrebet ved at klargøre, at samskabelse altid foregår mellem en eller flere statslige aktører og en eller flere civile aktører, der bidrager frivilligt i samskabelsesprocessen. De statslige aktører kan være både direkte og indirekte repræsentanter af staten, f.eks. både i form af kommunale medarbejdere eller som ansat i en frivillig organisation. De civile aktører drager fordel af statens tilbud, i dette tilfælde af de sociale indsatser målrettet voldsudsatte (Nabatchi et al., 2017, s. 769). De civile aktører kan bære rollen som borgere, klienter eller kunder, og de kan have flere roller på samme tid (Nabatchi et al., 2017, s. 769). Vi vælger som nævnt betegnelsen 'brugere' om de borgere, der anvender organisationernes forskellige tilbud.

I forbindelse med samskabelsens formål er det væsentligt at skelne mellem individuelle fordele, hvilket f.eks. kan være ifm. opfyldelse af egne behov, bruger-tilfredshed og empowerment, og samtidig mere kollektive fordele ("social benefits"), der påvirker hele samfundet, og har til formål at gavne fællesskabet på et bredere plan. Denne skelnes anvendes også løbende i analysen, hvor dette vurderes relevant. Pointen med samskabelse er altså de fordele, det kan indebære både på et personligt og et kollektivt plan. Personlige og kollektive fordele skal forstås som sammenvævede, idet de kan overlappe og påvirke hinanden (Nabatchi et al., 2017, s. 769).

6.3.2 Samskabelse på individuelt, gruppebaseret og kollektivt niveau

Inspireret af Brudney & England's tre typologier af samskabelse, videreudvikler Nabatchi de tre niveauer af samskabelse; individ-baseret, gruppebaseret og kollektiv samskabelse. I den individuelle samskabelses-proces samarbejder den statslige aktør direkte med en borger, og samskabelsen afleder individuelle fordele for borgeren der mest af alt er personlige, såsom f.eks. rådgivning til at håndtere specifikke udfordringer efter voldsudsathed.

I gruppebaseret samskabelse arbejder en eller flere statslige aktører direkte sammen med en bestemt gruppe eller kategori af borgere, som på den ene eller anden måde deler særlige karakteristika eller interesser. Oftest afleder denne form for samskabelse individuelle fordele for medlemmerne af gruppen, og der er samtidig mulighed for kollektive fordele, som dog ikke altid fordeles ligeligt, da slørede grænser mellem det offentlige og det private, dvs. ansvars- og interessefordeling mellem stat og bruger, betyder at det bliver sværere at skelne mellem,

hvem der har ansvaret for at samskabelsen lykkedes, hvem der har hvilke interesser i samt hvem der bærer eventuelle omkostninger (Nabatchi et al., 2017, s. 770).

Kollektiv samskabelse involverer en eller flere statslige aktører, som arbejder direkte og samtidig med flere civile aktører for at adressere en eller flere lignende problemstillinger. Modsat gruppebaseret samskabelse, som er rettet mod at skabe personlige fordele for medlemmerne af en særligt karakteristisk gruppe, så er formålet med kollektiv samskabelse at producere fordele der kan nydes af hele samfundet, hvilket antageligvis også skaber personlige fordele for individer (Nabatchi et al., 2017, s. 771).

6.3.3 Teoriens relevans for specialet

Nabatchi bidrager således til Arnsteins deltagelses-stige ved at anlægge et kollektivt perspektiv på samskabelse og fungerer i indeværende speciale samtidig som en overgang til at undersøge, hvordan gruppebaseret socialt arbejde på det voldsfaglige område kan tage del i det stigende fokus på bruger-inddragelse og give adgang til en aktør-forståelse der åbner op for at se brugeren som værende i besiddelse af værdifulde ressourcer der kan komme i spil og udvikles i samarbejde med andre brugere.

6.4 Socialt arbejde med grupper

Arbejde med grupper i socialt arbejde kan ses som et centralt bidrag til, hvordan man som fagperson kan styrke voldsudsattes handlekraft og deltagelse på det voldsfaglige område. I relation til nærværende speciale, tager vi afsæt i Margit Harders perspektiv på grupper. Harders perspektiv på arbejdet med grupper i det sociale arbejde trækker på smågruppeforskning, der bl.a. definerer smågruppen således:

“En gruppe er en samling af mennesker, som 1. oplever at have et fælles mål, 2. gensidigt påvirker hinanden, 3. er psykologisk bevidste om hinanden og som 4. opfatter sig selv som en gruppe. De fælles mål kan foruden arbejdsmæssige mål også omfatte tilfredsstillelse af sociale og psykologiske behov.” (Lennéer-Axelsson & Thylefors, 1993 i: Harder, 2015, s. 93))

Denne definition af smågrupper har vi valgt at overføre til, hvad det i nærværende speciale vil sige at arbejde med grupper på det voldsfaglige område, idet den indebærer en klar og tydelig

beskrivelse af gruppen som en relationel metode indenfor det sociale arbejde. Vi har ikke afgrænset teoriens anvendelse med henblik på den specifikke betegnelse 'smågrupper' men bruger det i stedet som et teoretisk perspektiv på det overordnede arbejde med grupper, helt konkret det gruppearbejde der finder sted i vores informanternes beskrivelser af deres respektive organisationer.

Harders begreber indenfor anvendelse af gruppemetoder, kan være med til at påvise hvordan at gruppen kan ses som et udviklende rum, som Harder betegner som et laboratorium. Dertil også hvordan gruppen kan blive anskuet som et mikrosamfund, hvoraf hvert gruppemedlem kan bringe emner ind i gruppen, som kan være tabuiserede udenfor gruppen (Harder, 2015, s. 93).

Her kan gruppebaserede tilgange have en særlig evne til at øge oplevelsen af gensidig hjælp og tillid, hvilket skaber fundament for følelsen af at høre til (Harder, 2015 s. 92). Derfor anser Harder empowerment som en central tilgang i arbejdet med grupper, idet følelsen af at høre til i en gruppe øger den enkeltes ressourcer og kan opløse følelser af magtesløshed og i stedet give en øget oplevelse af magt over eget liv (Harder, 2015, s. 92). I vores anvendelse af empowerment opfattes det i tråd med Paolo Freire som en værdi om, at se alle mennesker som ligeværdige. Det betyder, at det bliver en vigtig opgave for det sociale arbejde at fremme individers adgang til politisk bevidstgørelse, forfølgelse af egne mål og forandring af eget liv. Herigennem er empowerment et begreb, der sætter fokus på demokratiske værdier, som understøtter brugernes perspektiv (Harder, 2015, s. 94-95). Det går ligeledes i tråd med Honneths teoretiske udgangspunkt for lighed som noget, der fordrer individuel frihed og mulighed for lige deltagelse i sociale og politiske fællesskaber, hvorfor der også i løbet af analysen trækkes tråde til anerkendelse (Harder, 2015, s. 94).

Perspektivet på gruppe-tilgange i det sociale arbejde kan således udligne det asymmetriske magtforhold mellem ekspert og klient, og skubbe bestemmelsesmagten over mod brugerne – en bevægelse der skaber kollektive fordele for samfundet i bred forstand, og læner sig op ad den samfundskritiske variant af empowerment (Andersen & Brok, 2021, s. 23).

6.4.1 Teoriens relevans for specialet

Med afsæt i Harders teori angående gruppemetoder, er det derfor relevant at undersøge, hvordan socialt arbejde i grupper kommer til udtryk indenfor det voldsfaglige arbejdes felt.

Jævnfør Harder kan arbejdet med grupper pointeres som en relativt underbelyst tilgang indenfor især det offentlige sociale arbejde, der ofte overses til gengæld for individ- og familieorienterede tilgange. Dette på trods af, at de fleste samfundsborgere på forskellig vis må opdage, at relationer i smågrupper som f.eks. i familien, børnehaven, uddannelsesforløb og på arbejdspladsen er essentielle for vores følelse af, at høre til i et fællesskab (Harder, 2015, s. 89-90). I socialt netværksarbejde er der ligesom i socialt gruppearbejde fokus på anerkendelse og empowerment som et iboende element, hvor der skabes mulighedsrum for medinddragelse og selvbestemmelse (Harder, 2015, 102). Formålet med netværksarbejde er at trække på de håndenværende private og offentlige ressourcer, såsom f.eks. ressourcer i det familiære netværk og hos pårørende (Harder, 2015, s. 98).

6.5 Social kapital

Perspektiver på gruppearbejde og netværksarbejde taler ind i en forståelse af, at mennesket er et socialt væsen, som stilles i en særligt udsat position, hvis det ikke har et tilstrækkeligt netværk. Derfor kan relationel anerkendelse ses som livsnødvendigt for individet og samfundets trivsel, og vi argumenterer med fokus på netværks- og gruppearbejde derfor for, at det er en essentiel del af det sociale arbejde at skabe kontakt mellem mennesker (Harder, 2015, s. 90, 99). Derfor vælger vi at udvide vores teoretiske linse for gruppe- og netværksarbejde ved at inddrage Putnams forståelse af *bonding* og *bridging social kapital* som måder at styrke social kapital på, og dermed styrke sammenhængskraften, ikke bare for den voldsudsatte, men også for samfundet i bredere forstand. Dertil anser vi Woolcocks begreb om *linking social kapital* som en vigtig udvidelse af, hvordan de voldsfaglige organisationer kan understøtte vertikale netværk, ved at forbinde brugerne til højerestående positioner, der kan give dem mere bestemmelsesmagt.

6.5.1 Social kapital og dens betydning for fællesskabet?

Formålet med Putnams teori om social kapital er overordnet at understrege, at sociale netværk er værdifulde på et samfundsplan og ikke bare på individ-plan. Han beskriver social kapital som relationer mellem individer, dvs. de normer om gensidighed som opstår i sociale netværk (Putnam, 2000, s. 16). Putnam beskriver social kapital som noget, der er iboende i fællesskabet, og som naturligt skabes i relationer mellem mennesker, og som derfor er selve samfundets sammenhængskraft (Putnam, 2000). Sociale netværk kan ses som en strukturel faktor, der dækker over, hvordan aktører indgår i forbindelser til hinanden, hvori der indgår

kulturelle normer, dvs. kollektive forventninger til og forståelser af det samfund, vi indgår i. Den strukturelle vinkel er væsentlig i Putnams teori om social kapital idet forekomsten af sociale netværk opfattes som forudsætningen for udviklingen af gensidige tillidsforhold mellem mennesker i et samfund. Dette betyder, at i jo højere grad mennesker indgår i gensidige forbindelser, jo højere grad af tillid er der i samfundet (Hegedahl & Rosenmeier, 2007, s. 27-28). Dermed ser Putnam social kapital som en vital ressource, der kan skabe socioøkonomisk udvikling. Ud fra en mere aktørorienteret vinkel, pointerer Putnam, at normen generaliseret gensidighed indebærer, at individer handler til gavn for andre i forventningen om, at andre i fremtiden vil gøre det samme. Det kommer til udtryk i følgende: *"I'll do this for you without expecting anything specific back from you, in the confident expectation that someone else will do something for me down the road."* (Putnam, 2000, s. 18).

Ifølge Putnam medfører dette at netværket har tillid til at der arbejdes ud fra samme normer. Dette lægger tilsammen op til, at social kapital rummer både et individuelt og et kollektivt aspekt. Han fremhæver altså, at der er en sammenhæng mellem individuelle handlinger og kollektive strukturer, hvormed social kapital både anses som en privat og offentlig gode (Putnam, 2000, s. 20-25).

Putnam skelner imidlertid mellem to forskellige typer af social kapital, nemlig bonding- og bridging social kapital, som begge højner sammenhængskraften og det demokratiske potentiale i samfundet (Putnam 2000, s. 20: Hegedahl & Rosenmeier, 2007, s. 29-30). Denne typologi finder vi fordelagtig at anvende i nærværende speciale, idet den muliggør, at vi kan analysere, hvordan organisationerne bidrager til at styrke brugernes social kapital.

6.5.2 Bonding social kapital

Bonding social kapital er horisontale fællesskaber, det vil sige at der skabes indadvendte fællesskaber, grundet de er karakteriseret ved at danne ensartede identiteter i homogene grupper, f.eks. etniske eller religiøse grupper. Denne form for social kapital er særligt kendetegnet ved at danne stærke sociale bånd, hvor der opstår en stærk følelse af loyalitet og gensidighed overfor netværket. Dette kan medføre at netværket afgrænser sig fra omverdenen. Derved kan denne type social kapital have en ekskluderende effekt, hvor der kan opstå negativ social kontrol (Putnam, 2000 s. 21: Hegedahl & Rosenmeier, 2007, s. 30). De positive konsekvenser

af de stærke bånd er, at der skabes betydningsfulde relationer, hvor medlemmerne af netværket kan yde værdifuld social og mental støtte til netværkets medlemmer (Putnam, 2000, s. 20).

6.5.3 Bridging social kapital

Bridging social kapital skaber relationer mellem grupper med forskellig social eller kulturel baggrund, hvor aktørerne indgår i netværkende på lige fod med hinanden. Netværket fører således mennesker, som kommer fra forskellige sociale sammenhænge, sammen, og der tages ikke hensyn til de sociale skel, som kan forekomme i sådan et netværk. I modsætning til bonding social kapital, bidrager bridging social kapital til at udvide identiteter og skabe generaliseret gensidighed, altså tillid og samarbejde mellem mennesker, der ikke nødvendigvis kender hinanden personligt. På trods af at båndene i bridging netværk ofte er svagere end i bonding netværk, spiller de en afgørende rolle i forhold til adgang til information og muligheder (Putnam, 2000, s. 20-21).

6.5.4 Linking social kapital

Putnam er senere blevet kritiseret for ikke at inddrage staten i sine analyser af social kapital (Stougaard, M. S, 2021). Derfor har Woolcock og Szreter udvidet Putnam's bonding og bridging social kapital begreber med linking social kapital. De definerer begrebet som:

“norms of respect and networks of trusting relationships between people who are interacting across explicit, formal or institutionalized power or authority gradients in society” (Szreter & Woolcock, 2004 s. 655). Dette betyder, at linking social kapital handler om vertikale forbindelser, f.eks. mellem beboere i et udsat boligområde og kommunelle social-arbejdere.

Ydermere argumenterer Woolcock for, at Linking social kapital er afgørende for, at et samfund kan bestå. Han nævner, at det bl.a. er vigtigt i fattige lokalsamfund, at der findes tillidsfulde bånd til formelle institutioner (Szreter & Woolcock, 2004 s. 655). Derved kan der argumenteres for, at hverken civilsamfund eller stat kan stå alene, men at linking social kapital giver borgere adgang til ressourcer, de ellers ikke ville have adgang til. For udsatte borgere betyder dette, at når de får etableret tillidsfulde relationer, hvor der er en asymmetri i magtfordelingen, og det går op igennem systemet, kan der trækkes på f.eks. fagpersoner og finansielle ordninger, som tidligere var uden for rækkevidde (Stougaard, M. S, 2021).

6.5.5 Teoriens relevans for specialet

Putnams og Woolcocks begrebsapparat, er dermed centralt for specialets undersøgelse af, hvordan voldsfaglige aktører forstår og arbejder med målgruppen som potentielle aktører. Social kapital giver et indblik i hvordan de voldsudsattes netværk er med til at skabe ressourcer, og derved de voldsudsattes mulighed for indflydelse.

6.6 Peer-to-peer og synet på brugeren som ressource

I specialet anvendes Mead, Curtis og Hiltons normative perspektiv til at fremhæve hvilke syn på målgruppen der fordres af en peer-tilgang, og hvad fordelene kan være ved at anse brugere som værdifulde ressourcer i det sociale arbejde. Således anvender vi teorien som et perspektiv på, hvorvidt de voldsfagliges syn på brugerne understøtter anvendelsen af en peer-to-peer tilgang, og hvordan disse hænger sammen med deres vurderinger af peer-tilgange på det voldsfaglige felt.

I en ældre artikel argumenterer Mead, Hilton og Curtis for indførelsen af peer-to-peer og fremlægger samtidig et teoretisk perspektiv på, hvordan en peer-to-peer tilgang kan udfolde sig, og hvad den bør fokusere på. Her argumenteres der med fokus på afviger- og stemplings-teori for, at brugere af psykiatrien stemples med en afviger-identitet som værende patient frem for individ, hvilket internaliseres af brugeren og forstærker en mentalitet som 'professionel patient' frem for ressourcestærk og ligeværdig samfundsborger. Når mærkatet som "socialt udsat" internaliseres og påtages af individet, skaber det et skel mellem "os" og "dem", og en antagelse af, at "de andre" ikke kan forstå "os". Det skaber et selvbillede som afvigende, der kontrollerer individets videre liv og handlemuligheder. Peer-support anses i den sammenhæng at være behjælpelig i forhold til, at kunne pege på de kulturelle undertrykkes-processer og dens konsekvenser, og samtidig kan peers fungere som levende symbol på, at man som f.eks. voldsudsat har mulighed for at forbedre og forandre sin tilværelse, både på personligt, relationelt og socialt plan (Mead et. Al, 2001, s. 134-136).

Samtidig beskrives, at brugerne igennem peer-tilgange kan støttes i at arbejde hen imod egne mål og ønsker for tilværelsen, fremfor at være underlagt socialt foreskrevne livsmål, som en socialarbejder f.eks. kan pålægge brugeren (Mead et. Al, 2001, s. 135). Peer-support bygger netop på værdien om en mere ligeværdig relation, hvor begge parter både støtter og modtager støtte igennem relationen, og på den baggrund bryder med den traditionelle asymmetriske relation mellem f.eks. patient og terapeut. Peer-relationer bygger således også på værdier om

gensidig respekt, tillid og ansvar, samt en fælles enighed om, hvad der er behjælpeligt, og hvad der ikke er, hvilket opnås igennem en vis erfaringsdeling og deraf fælles forståelse af brugerens erfaringer og behov, samt følelsen af at være ”på samme hold” (Mead et. Al, 2001, s. 135). Her er recovery et nøglebegreb, hvilket i artiklen defineres som det, at ophæve individets opfattelse af sig selv som værende ‘klient’ eller ‘udsat’ frem for individ, og i stedet tilbyde et fællesskab, hvor individet anerkendes i sine livserfaringer, og samtidig understøttes i at genopdage sine egne kvaliteter og ressourcer (Mead et. Al, 2001, s. 136).

Peer-tilgange udfordrer således en normativt vurderende tilgang til individets erfaringer, hvor det i stedet fordres at man er åben for, hvordan individet selv opfatter og skaber mening af tilværelsen, fremfor at godtage det omkringliggende samfunds stempling af individet. Peer-to-peer bliver dermed et fællesskab, hvor individet gennem spejling med ligesindede, gennemgår en naturlig bevidstgørelsesproces, som gør dem i stand til at sætte deres individuelle ud-sathed i en bredere, strukturel kontekst, fremfor at internalisere en identitet som afviger. Peer-fællesskaber er på den måde med til at opbygge en tillid til de sociale fællesskaber, hvor gensidig erfaringsdeling danner grundlag for netværksdannelse og følelsen af at tage del i fællesskabet (Mead et. Al, 2001, s. 135).

6.6.1 Teoriens relevans for specialet

Meads, Curtis og Hiltons perspektiver på peer-to-peer bidrager med analytiske redskaber som er relevant for specialet, da specialets fokus er på voldsfagliges brugerperspektiv og forståelse af peer-to-peer. Deres teoretiske ramme belyser, hvordan peer-support kan fungere og hvilke barrierer dette kan være med til at nedbryde i samfundet. Dermed understøtter teorien hvordan peer-tilgange kan skabe empowerment, sociale netværk og identitetsforandring blandt voldsudsatte borgere. Dette trækker således også tråde tilbage til Harders perspektiv på socialt arbejde med grupper, idet mange af de overordnede værdier går igen, herunder anerkendelse og empowerment af brugerne. Peer-tilgange bygger netop på idéen om, at mennesker med levede erfaringer, som f.eks. vold, kan støtte andre i lignende situationer, ikke kun gennem professionel ekspertviden, men gennem fælles erfaring og gensidig anerkendelse. Peer-perspektivet tilføjer ligeledes et mere samfundsorienteret blik på, hvordan empowerment ikke bare er en indre, individuel proces, som i en psykologisk tilgang til empowerment, men at det også kan bidrage til kollektiv bevidstgørelsesprocesser som i en samfundskritisk tilgang til empowerment (Andersen & Brok, 2021, s. 23).

7 Analyse

Gennem en kritisk hermeneutisk tilgang til vores empiri vil vi i nærværende analyse forsøge at identificere, hvordan de fagprofessionelle forstår deres målgruppe, herunder hvordan de anser peer-tilgange i det sociale arbejde. Dette gøres for at fortolke de menings- og betydningsdannelser, som de fagprofessionelle tilskriver deres arbejde med målgruppen. I analysen fokuseres der på flere delelementer, der på forskellig vis belyser dele af problemformuleringen, hvilket til sidst munder ud i en besvarelse i sin helhed. Delelementerne besvarer således hvert deres arbejdsspørgsmål, som har dannet struktur for analysen, og som gradvist nærmer sig en nuanceret forståelse af organisationernes bruger-forståelser. Dette understreger, at de enkelte dele ikke kan stå alene, men må forstås i sammenhæng med den helhed, de forsøger at besvare, ligesom helheden ikke var blevet til uden de enkelte delelementer. Således er analysen i tråd med den abduktive tilgang blevet til i en vekselvirkning mellem teori og empiri, hvor de teoretiske perspektiver har dannet strukturen for analysen, og løbende bygger op til besvarelsen af problemformuleringen.

7.1 Værdimæssige rammer og underliggende antagelser i organisationerne

I følgende analyseafsnit vil vi udfolde de respektive organisationers udtalte værdier på baggrund af, hvilke værdier og målsætninger, der fremgår af deres offentlige tilbuds- og organisationsbeskrivelser. Disse værdier sammenholdes herefter med, hvilke underliggende antagelser om målgruppen, der kan fortolkes i de voldsfagliges udtalelser, med henblik på deres forståelser af målgruppen som potentielle aktører. Scheins udvalgte kultur-dimensioner bidrager således til at sætte fokus på, hvordan organisations-værdier og underliggende antagelser kan være med til at understøtte eller hæmme de voldsudsattes muligheder for at agere som aktører. Dette er i tråd med en kritisk hermeneutisk forståelse af, at organisationernes kultur er rammesættende for de voldsfagliges vurderinger af, om deres brugere kan og bør agere som aktører i det voldsfaglige arbejde. Hermed besvares følgende arbejdsspørgsmål:

På hvilken måde hænger organisationernes værdier og underliggende antagelser sammen med deres vurderinger af brugerne som aktører og peers?

Overordnet adskiller organisationerne sig generelt fra hinanden i kraft af, hvordan deres værdier og underliggende antagelser om målgruppen påvirker deres tilbøjelighed til at anse brugerne som aktive aktører. Derfor strukturerer følgende delanalyse sig også derefter og inddeles efter forskellige nuancer i deres bruger-forståelser. Da organisationerne fremgår med pseudonymer, er de pågældende kilder til deres hjemmesider også sløret, hvorfor det løbende markeres i teksten, når vi anvender citater eller informationer herfra⁴.

7.1.1 Organisationer med en restriktiv brugerforståelse

Følgende afsnit sammenholder Stifinderne, Huset Freja og Huset Herkules, da de alle besidder en restriktiv opfattelse af, hvorvidt deres målgruppe kan og bør agere som potentielle aktører i det voldsfaglige arbejde.

Stifinderne adskiller sig generelt fra de andre tilbud i form af, at organisationen ikke har til formål at behandle eller efterbehandle de voldsudsatte. Deres indsatser fokuserer i stedet på forebyggelse, opsporing, rådgivning og brobygning (Stifindernes hjemmeside, 2025). I kraft af deres position som større offentlig enhed mod vold i nære relationer fremstår de som en veletableret organisation med tydelige værdier, og på deres hjemmeside fremhæves bl.a. værdier om troværdighed og kvalitet. Her beskrives troværdighed som noget, der er “vidensbaseret” og bygger på “stærk faglighed”, hvor kvalitet beskrives som noget, der er “fagligt” og udføres af “lønnede medarbejdere med en relevant uddannelsesbaggrund” (Stifindernes hjemmeside, 2025). Således sættes der, i deres *udtalte værdier*, lighedstegn mellem kvalitet, troværdighed og faglighed, hvilket også kommer til udtryk i interviewet med Sabrina. Her taler hun bl.a. ind i, at det ikke vil give mening at integrere brugernes levede erfaringer i deres telefonrådgivning, da hun forestiller sig, at det vil kræve flere ressourcer og række udover deres formål med indsatsen (Bilag 2, s. 14-15). Ved spørgsmålet om, hvorvidt de har overvejet at anvende peers i deres tilbud, afviser hun dette med en *underliggende antagelse* om, at viden er noget, som er fagligt baseret:

“Når jeg tænker på de samtaler, vi har, altså der giver det bare ret god mening... at vi er dem, der har en viden. [...] Hvor det andet, det vil give et lag, som vil kræve nogle ressourcer og noget mere forløbsagtigt, tænker jeg.” (Bilag 2, s. 15).

⁴ Kilden kan rekvireres ved behov

Hermed adskiller hun faglig viden fra erfaringsbaseret viden, og fastslår, at deres fokus på kvalitet og faglighed er uforeneligt med at anvende levede erfaringer i tilbuddet. Dette taler ind i en *underliggende antagelse* af voldsudsatte som personer, der er særligt sårbare, hvilket er en bekymring hun italesætter, da hun bliver spurgt til, om hun ville ansætte en kandidat med levede erfaringer:

“...så vil jeg også være ærlig og sige, at det måske var en bekymring. Fordi det er jo virkelig meget vold, vi lytter til her. Altså det er noget andet end at facilitere et gruppeforløb en gang om ugen. Det her, det er jo en hverdag, hvor vi lytter til vold og hører om vold hele tiden. Og mennesker, der græder ind i øret på os og sådan, altså man skal virkelig være klar til det.” (Bilag 2, s. 16)

Hun forestiller sig dermed, at anvendelsen af peers på voldsområdet vil være værdifuldt i gruppe-orienterede indsatser, dog med forbehold for, at de i så fald skulle passes særligt på, og at det grundet den emotionelle byrde ikke kunne være et fuldtidsarbejde. Dette kan også fortolkes som en *underliggende antagelse* om, at brugerne ville være særlig udsatte i forhold til at kunne vejlede og rådgive andre, selvom de har en relevant voldsfaglig uddannelse. Jf. Scheins forståelser af underliggende antagelser som nogle, der testes og valideres over tid, kan antagelsen om målgruppen som særligt sårbar være opstået på baggrund af telefonrådgivningens erfaringer med, hvilken type brugere de modtager og den udsathed, de oplever herigennem, hvilket Sabrina også fremhæver i citatet (Schein, 2010, s. 27-32).

Peter, som er leder i Huset Freja, forholder sig, på samme måde som Stifinderne, til værdien af levede erfaringer. Det belyses f.eks., da han i interviewet svarer på, om han ville ansætte en kandidat med levede erfaringer, og dertil argumenterer for, at det, at man har været udsat for en bilulykke, ikke kvalificerer én til at blive kørelærer (Bilag 3, s. 25). Her sidestiller Peter, ligesom Sabrina, faglighed og troværdighed med faglig viden og afgrænser denne fra den erfaringsbaserede viden, som anvendes i peer-tilgange, idet der er en bekymring for, at en peer ikke vil kunne oversætte sine erfaringer til noget, der er fagligt og troværdigt (Bilag 3, s. 25). Samtidig er han enig med Sabrina i, at levede erfaringer ikke besidder en værdi i sig selv (Bilag 3, s. 23).

Huset Freja har intet udtalt værdisæt, men beskriver på Socialkompass⁵ deres tilbud på følgende måde: *“Vores formål er at gøre et ophold hos os, så trygt og sikret som muligt, så der bliver tid og overskud til at bearbejde de oplevelser, man har været igennem”* (Socialkompass, B, 2025). Peter, som er leder på krisecentret, beskriver i følgende citat, hvilken betydning han tilskriver det at bearbejde med sine voldserfaringer:

”Rigtigt mange af tilbuddene, I har garanteret snakket med nogen af dem, de bruger de her netværksgrupper til at sidde og snakke stadigvæk om efterbearbejdelse, og volden, og volden, og volden, og volden, og volden. Vi er sgu nok lidt anderledes, eller lidt mærkelige på det område, for vi ville jo egentlig gerne have, at når de er ude af volden, så skal de ikke fastholde sig i den.” (Bilag 3, s. 29)

Peter tager hermed afstand til andre tilbud, hvor der er fokus på efterværn eller efterbehandling, idet han ikke ønsker, at deres brugere fastholdes i deres voldserfaringer, når de flytter ud af krisecentret. Dette kan være med til at sikre en positiv udvikling i brugernes individuelle sag, hvilket belyser en *underliggende antagelse* af målgruppen som brugere, der har været udsat for noget, der kan bearbejdes, og som dermed ikke stiller dem i en permanent udsat position. Til gengæld kan dette syn på målgruppen besværliggøre eller være uforeneligt med at anse brugerne som fremtidige aktører på det voldsfaglige område, da en aktør inden for deres organisation vil blive konfronteret med vold på daglig basis – hvilket Peter ikke anser som en positiv udvikling for deres brugere. Det taler samtidig ind i en *underliggende antagelse* af, at voldserfaringer er noget, der tilhører en afgrænset periode af den voldsudsattes liv, og som ikke har positiv værdi eller kan anvendes senere i livet.

De ovenstående antagelser om, at man bør undgå fastholdelse og at målgruppen er særligt sårbar, går igen hos Rebekka, som er forstander hos Huset Herkules. Af deres hjemmeside fremgår følgende udtalte værdier: *“Alt, hvad vi gør, skal være til gavn for manden og hans familie”* (Huset Herkules, 2025). Derudover beskrives deres målsætning først og fremmest således: *“Huset Herkules støtter manden i at bryde en social deroute”* (Huset Herkules, 2025). Disse udtalte værdier kommer ligeledes til udtryk i interviewet med Rebekka, hvor mændenes udvikling igennem indsatsen også fremgår som en central værdi. I følgende citat

⁵ Social Kompas er en online platform der brobygger borgere og deres pårørende til frivillige og uvisiterede kommunale tilbud og som skaber overblik over tilgængelige indsatser (Socialkompass, 2025)

giver hun udtryk for, hvordan de som organisation forholder sig til, om mændene bør blive frivillige efter endt forløb:

“[...] vi synes, det er fedt, at de vil ind og være frivillig. Men det er samtidig også [...] fordi det kan jo også være, at det er den forkerte årsag, og så bliver det jo ikke den korrekte peer to peer støtte, så bliver det jo til gengæld en, der ikke er kommet meget videre [...]. Og der handler det om begge parter, fordi det er jo en mand, der er kommet langt ved, at han i det hele taget skal ud, som vi selvfølgelig ikke skal give en eller anden form for tilbagesæt i at komme herind igen” (Bilag 4, s. 18).

Rebekka belyser således, at der, trods muligheden for at blive frivillig, er en *underliggende antagelse* om, at frivillighed vil kunne bidrage negativt til brugerens udvikling, ved at fastholde manden i sine voldserfaringer. Dette kan sammenholdes med deres værdi om at gavne manden i sin udvikling, og samtidig kobles op på beskrivelsen af deres målgruppe som værende på en “social deroute”, hvor de som fagpersoner tager definitionsmagten over brugerens situation og ønskede udvikling. I tråd med Huset Frejas værdi om ikke at fastholde kvinderne i deres voldserfaringer, kan dette tolkes som en *underliggende antagelse* om, at udvikling af målgruppen er uforeneligt med at agere som aktør på det voldsfaglige område, og at målgruppens voldserfaringer derfor ikke tillægges værdi. Deres *udtalte værdier* og *underliggende antagelser* om brugerne besværliggør således, at de kan anses som potentielle aktører indenfor det voldsfaglige arbejde, fordi det ville fastholde dem i deres udsathed.

Hos Stifinderne, Huset Freja og Huset Herkules kan der således udledes en *underliggende antagelse* om, at målgruppen er særligt sårbar og kræver særlige hensyn, hvis de skal agere som aktører. Dette kan forstås i kraft af, at disse tre organisationer fungerer som mere akutte tilbud, hvor det kan tænkes, at de ofte har den første kontakt med brugeren, og at deres målgruppe således befinder sig i mere akutte livssituationer, end brugere af tilbud der er tilsigtet efterværn. Organisationernes syn på målgruppen rummer dermed en spænding mellem et ønske om brugerens udvikling og en bekymring for fastholdelse. Således er der overordnet en åbenhed overfor, at brugerne potentielt kan træde ind i en rolle som værdifulde aktører, men denne er betinget af uklare vurderinger af brugernes robusthed og distance til deres voldserfaringer. Fælles fremgår det, at de tre aktører har en *underliggende antagelse* om, at levede erfaringer ikke nødvendigvis er noget, som kan oversættes til faglig kapacitet. Heraf kommer værdien om professionel distance til at være i kontrast til en aktiv brugerforståelse.

7.1.2 Organisationer med en pragmatisk brugerforståelse

Følgende afsnit sammenholder Ud af Volden, Foreningen Håb og Foreningen Livslinje, da de alle besidder en mere pragmatisk opfattelse af, hvorvidt deres målgruppe kan og bør agere som potentielle aktører i det voldsfaglige arbejde. Dette ses i, at der generelt er varierende forståelser af, hvornår og på hvilke måder, brugerne tillægges værdi som aktører, og at der særligt i gruppe-kontekster åbnes op for en mere aktiv forståelse af brugernes aktørskab.

Den underliggende antagelse af, at voldsudsatte er særligt sårbare, som var tilfældet hos den restriktive brugerforståelse, går igen hos Ud af Volden, der dog har en mere integreret forståelse af deres brugere som aktører. Modsat Stifinderne er Ud af Volden et nyligt opstartet tilbud, som derfor stadig kan have sin organisationskultur under udarbejdning (Schein, 2010, s. 27-32). Der fremgår ikke et værdisæt af deres hjemmeside, men de beskriver, via Socialkompasset, deres tilbud på følgende måde: *“I gruppeforløbet vil du møde andre deltagere, der står i en lignende situation. Vores erfaring er, at der ofte sker en positiv udvikling, når man spejler sig i andre og deler oplevelser”* (Socialkompasset, 2025). Således kan spejling fortolkes som en del af deres værdigrundlag, og dermed er der en vis *underliggende antagelse* om brugerne som bidragende aktører. Dette er ligeledes gennemgående i interviewet med Khalif.

Den centrale værdi om spejling kommer f.eks. til udtryk i en underliggende antagelse om, at det, modsat som hos Stifinderne, er brugerne, der er eksperterne, fordi det er dem, der har egne, levede erfaringer med vold (Bilag 5, s. 9). Heraf kan det udledes, at Ud af Volden tilskriver videns-begrebet en anden betydning, end blot den faglige viden. Alligevel ser Khalif begrænsninger for, hvornår spejling er værdifuldt, og hvor aktiv en rolle, man kan indtage som voldsudsat, hvilket kommer til udtryk i hans refleksioner over tidligere at have modtaget ansøgninger fra folk, der havde levede erfaringer med vold:

”[...] men det er sådan en risiko, jeg ikke er villig til at tage, fordi hvis de skal sidde og høre på en masse andre fortællinger, så kan jeg være lidt nervøs for, om det kommer til at retraumatisere dem, eller om de bryder sammen på et eller andet tidspunkt osv.” (Bilag 5, s. 18-19)

At Khalif anser det som en for stor risiko at ansætte tidligere voldsudsatte peger på en *underliggende antagelse* af, at voldsudsatte er særligt sårbare, også selvom de ikke længere er i en voldelig relation. Denne underliggende antagelse påvirker derfor brugernes muligheder for at

bidrage som aktører indenfor organisationen, da de fortsat vil blive anset som sårbare ved endt forløb (Bilag 5, s. 19.). Dog viser Khalifs forståelse af brugerne som eksperter på eget liv, at der stadig er en vis vurdering af brugerne som værdifulde aktører. Her ses en åbning for at anse brugerne som værdifulde aktører, dog begrænset til konteksten af et gruppeforløb.

Dette understøttes også af Foreningen Livslinje, der ligeledes er en organisation bestående af flere tilbud. På deres hjemmeside fremgår *udtalte værdier*, såsom sikkerhed, selvstændighed og muligheden for selvforsørgelse (Foreningen Livslinjes hjemmeside, 2025). Julie, som er rådgiver hos Foreningen Livslinje, fremhæver igennem interviewet en underliggende antagelse om, at det er forskelligt, i hvilke indsatser det er værdifuldt at anvende peers. Hun er overordnet positiv omkring at anvende folk med levede erfaringer, dog betinget af, at personen i så fald er et sikkert og følelsesmæssigt stabilt sted i livet, hvor der er en vis afstand til voldserfaringerne (Bilag 6, s. 18). Hun har, modsat Peter fra Huset Freja og Rebekka fra Huset Herkules, en underliggende antagelse af voldserfaringer som noget, der følger en igennem livet, hvorfor der ikke er samme bekymring for fastholdelse i tilbuddet. Det stemmer overens med deres værdi om selvstændighed og hænger samtidig sammen med en udtalt vision om, at deres brugere bryder med volden på en "bæredygtig måde" (Huset Herkules' hjemmeside, 2025). Selvom Julie ikke er afvisende overfor at ansætte en kandidat med levede erfaringer, mener hun ligeledes at det vil afhænge af den faglige uddannelsesbaggrund (Bilag 6, s. 23). Her taler hun ind i samme vidensdiskurs som f.eks Peter og Rebekka, hvor kvalitet, viden og faglighed opfattes som noget, der er adskilt fra levede erfaringer.

Foreningen Håb afspejler en lignende forståelse af brugerne. De har dog en flydende aktørforståelse, der består i spændingsfeltet mellem deres forskellige indsatser. På deres hjemmeside fremgår værdier som empowerment, ekspert i eget liv samt tillid og anerkendelse. Dette definerer de på følgende måde: "*[...] vi understøtter kvindens oplevelse af at have magt over sit eget liv, og vi bestyrker hendes muligheder og evner til aktivt at træffe beslutninger og skabe forandringer, der har indflydelse på hendes livsvilkår og hverdag.*" (Foreningen Håb's Hjemmeside, 2025). Det taler ind i en psykologisk tilgang til empowerment, hvor der er fokus på indre selvoprejsning, hvilket peger på at der i organisationen er en værdi om, at man bør understøtte brugernes agens i eget liv, og hermed deres aktørskab (Andersen & Brok, 2021, s. 21). I deres gruppeforløb anses brugerne som særligt aktive aktører, idet det er deres erfaringer og spejling herimellem, som stilles centralt. Deres 1:1-rådgivning anses dog som et

tilbud, der kræver en faglig ballast, og der er bekymring for, at man som peer ikke kan omsætte sine levede erfaringer til faglig viden (Bilag 7, s. 11).

Birgitte, som er frivillig rådgiver og gruppefacilitator hos Foreningen Håb, beskriver at nogle af deres frivillige har voldserfaringer, og at dette kan bidrage til en vis forståelse. Det bør dog ikke italesættes i rådgivningen, idet der er en underliggende antagelse af, at det i så fald ville fjerne fokus fra brugerens erfaringer. Dette udfolder hun i følgende citat:

“Jeg vil tænke, at hun behøver ikke at sige, at hun selv har oplevet det, men hun kan sige, ‘Jeg har forståelse for det, du siger til mig’. Altså det siger jeg jo også, jeg kan jo godt forstå det, fordi jeg har læst noget om vold, og jeg har set, hvordan andre har reageret i forbindelse med, at de har været udsat for vold... Så man bruger den viden, man har, men uden at nødvendigvis sige, at ‘jeg har også selv oplevet det’.” (Bilag 7, s. 20)

Her sætter Birgitte lighedstegn mellem den forståelse, man kan opnå gennem levede erfaringer, og den voldsforståelse man kan læse sig til. Da Birgitte spørges ind til, hvorvidt det kan være en fordel at have oplevet volden på egen krop, svarer Birgitte, at dette helst ikke skulle være tilfældet, da de i så fald ville være mange fagpersoner, der ville komme til kort (Bilag 7, s. 20). Det taler ind i samme diskurs om erfaringsbaseret viden, som f.eks. Peter og Sabrina abonnerer på, hvor voldserfaringer ikke tillægges nogen særlig værdi. Birgitte ville dog ikke have nogle bekymringer i forhold til at ansætte en peer, og hun anser folk med levede erfaringer som værende på lige fod med andre kandidater. Dette er en *underliggende antagelse* om ligeværd, der understøtter deres værdi om tillid og anerkendelse, samt at være ekspert i eget liv, men sætter samtidig spørgsmålstejn ved deres forståelse af brugerne som værdifulde aktører, idet der ikke ses en positiv værdi i at have levede erfaringer. Her kan man derfor argumentere for, at det taler ind i en vekselvirkning som ligner Khalifs skelnen mellem, at brugerne kan være værdifulde aktører i sammenspil med hinanden, men at dette ikke gælder udover gruppekonteksten – dog med en forestilling om, at folk med levede erfaringer kan være lige så kvalificerede aktører som andre, hvis de har den nødvendige faglighed. Her adskiller Foreningen Håb sig fra de andre tilbud i den pragmatiske brugerforståelse, idet levede erfaringer ikke anses som noget, der stiller individet i en særligt sårbar situation, og som derfor heller ikke afholder dem fra, potentielt at blive aktører i deres tilbud.

Opsummerende er organisationerne Ud af Volden, Foreningen Håb og Foreningen Livslinje mere pragmatisk anlagt i deres vurderinger af, hvordan og hvornår de voldsudsatte brugere betragtes som aktører. Ud af Volden og Foreningen Livslinje har et fælles syn på målgruppen som sårbare, men anerkender samtidig et potentiale i, at brugernes levede erfaringer kan bidrage positivt, særligt i gruppesammenhænge, hvor spejling og erfaringsdeling tillægges værdi. Hos alle tre organisationer begrænses dette potentiale begrænses dog af villigheden til at anvende peers i mere krævende og fagligt betonedede roller. Hermed henholdsvis anerkendes og begrænses aktørskabet, hvilket skaber en kontrastfyldt vekselvirkning mellem værdier om empowerment og en indlejret logik om, at målgruppen skal beskyttes.

7.1.3 Organisationer med en progressiv brugerforståelse

Følgende afsnit sammenholder Vokseværket, Svalen, Hånd i hånd og Initiativ Vold da de alle besidder en progressiv opfattelse af, hvorvidt deres målgruppe kan og bør agere som potentielle aktører i det voldsfaglige arbejde. Dette ses i, at de alle har en forståelse af, at levede erfaringer kan være værdifulde i flere organer af indsatserne, og at det derfor ikke begrænser sig til gruppesammenhænge, som i den pragmatiske tilgang.

Svalen og Vokseværket er organisationer, der begge forholder sig til aktørbegrebet på forskellige måder, og som dermed er åbne for, at deres målgruppe kan fungere som aktører under bestemte forhold. Modsat organisationerne i den pragmatiske tilgang inddrager Svalen og Vokseværket allerede deres brugere som aktive aktører i indsatsen. Svalen har f.eks. ansat en fleksjobber, som er tidligere prostitueret, og nu står som caféansvarlig og tovholder på et gruppeforløb til voldsudsatte kvinder, og Vokseværket har dannet en taskforce, hvor tidligere brugere er med til at udvikle og facilitere dele af indsatsen for nye brugere. De har ligeledes et værdisæt, der på flere punkter læner sig tæt op ad hinanden. Svalen er en del af KFUK og hører derfor under deres værdisæt, hvilket særligt centrerer sig om ligeværd. Det knytter sig bl.a. til deres udtalte værdier om ligestilling og ligeværd, som det fremgår af deres hjemmeside: *"Vi lægger vægt på at være bredt forankret folkeligt og kulturelt, og vi tager imod alle mennesker, uanset køn, etnicitet, religion, seksuel orientering, alder og andre udtryk og livsbetingelser. Det gælder brugere såvel som frivillige og medarbejdere"* (Svalens Hjemmeside, 2025).

Ulla, som er rådgiver hos Svalen, giver ligesom Julie udtryk for en underliggende antagelse af, at heling ikke er en fikseret størrelse, og at man derfor altid er velkommen i deres tilbud,

selv efter længere pauser (Bilag 8, s. 7). De har således ikke en målsætning om, at brugerne skal udvikle sig på en måde, hvor det at vende tilbage til deres tilbud er lig med fastholdelse og stagneret udvikling. De har ligeledes et udsatteråd med plads til to erfaringspersoner, og derudover påtager de sig opgaven, at være en stemme for dem, der ikke har ressourcer til at agere som aktive aktører (Bilag 8, s. 11). Modsat f.eks. Peter fra Huset Freja mener Ulla ikke, at det er den uddannelsesmæssige baggrund der er vigtig i arbejdet med voldsudsatte, heller ikke som fagperson. Hvor der i de andre organisationer sættes fokus på faglighed som det vigtigste, så ligger Ulla i det voldsfaglige arbejde i stedet vægt på det menneskelige, det vil sige at kunne håndtere voldsomme fortællinger og følelser, og samtidig turde spørge ind og møde dem som "medmennesker" (Bilag 8, s. 17).

Ulla er generelt positivt stemt overfor at ansætte en fremtidig kandidat med levede erfaringer, og modsat de andre nævnte informanter går hendes første refleksion ikke på de bekymringer, der kan være forbundet med dette: *"Jamen det tænker jeg, at det ville være fedt [...]. Fedt, at hun er nået dertil, hvor hun er parat til at give noget tilbage til andre."* (Bilag 8, s. 24)

I citatet skiller Ulla sig ud fra de andre informanter, fordi hun ikke anser det som hendes ansvar at vurdere, om kvinden er klar til at give tilbage, men simpelthen antager, at det er der hun er, hvis hun selv melder sig på banen. Det går i tråd med Vokseværket, hvor deres udtalte værdi om autenticitet på hjemmesiden bl.a. beskrives som *"[...] respekt for, at vi alle har forskellige følelser, drømme, ønsker og behov. Alle er ligeværdige i Vokseværket."* (Vokseværket hjemmeside, 2025). De læner sig således op af Svalens værdi om ligeværd, hvilket generelt kommer til udtryk i interviewet gennem en underliggende antagelse af, at brugerne har værdifulde indsigter, og derfor også anses som eksperter. Det ses f.eks. i følgende citat af Charlotte, som er udviklingskonsulent i tilbuddet:

"[...] som organisation, synes jeg helt klart, at Taskforcen er et ekspertpanel, som vi kan bruge på rigtig mange områder. Jeg kan også have mange kolleger på administrationen, som også har en overgrebshistorie med sig. Det kan jeg jo også have, uden at vide det." (Bilag 9, s. 20)

Her giver Charlotte ligeledes udtryk for hvordan deres værdi om ligeværd kommer til udtryk i en underliggende antagelse af, at alle mennesker kan være ramt af vold på forskellige tidspunkter i deres liv, og at der derfor ikke ses en så markant skelnen mellem 'os' og 'dem', som hos organisationerne i de restriktive og pragmatiske brugerforståelser.

Svalen og Vokseværket har dog ikke en lige så progressiv tilgang til brugerne, som det ses hos Hånd i hånd og Initiativ Vold, idet begge af følgende organisationer er udviklet af voldsudsatte og der arbejdes mere aktivt med, hvordan brugere kan agere som aktører på f.eks. politiske arenaer. Hånd i hånd er en NGO hvis udtalte værdier er, at alle kvinder har ret til at leve et frit, selvstændigt og meningsfuldt liv, og hvor fokus er på, at styrke forandringen i kvinderne selv (Hånd i hånd hjemmeside, 2025). Herunder ses et eksempel på hvordan denne værdi omkring forandring lever i organisationen:

“Forandring skal komme fra kvinderne selv. Det er derfor, vi arbejder rigtig meget med søstre-solidaritet, stærkt fællesskab, oplysningsarbejde... Vi mener, at oplysning er det stærkeste våben, vi kan give til kvinderne. Vores frivillige, de fleste af dem, de har selv oplevet vold og negativ social kontrol på deres egen krop. [...] de kæmper for, at ingen skal opleve vold og negativ social kontrol. [...] Hvis jeg skal gøre det nemmere for jer; det er ligesom en rødstrømpe-bevægelse i 60’erne faktisk. De er rebelske, de er feminister, de er aktivister, de taler højt. Deres primære opgave, det er peer-to-peer arbejde.” (Bilag 10, s.11-12).

I ovenstående citat beskriver Sarah, som er medstifter af Hånd i hånd, flere centrale værdier i deres organisation, hvorefter der kan fortolkes en underliggende antagelse af, at det er brugernes egen opgave at styrke deres udvikling, og at dette bl.a. sker igennem oplysning og muligheden for at agere som aktiv aktør i organisationens politiske arbejde. Det står i modsætning til f.eks. Huset Herkules og Huset Freja, der som nævnt ser udvikling som det, at træde ud af sine voldserfaringer, og “se fremad”. Citatet fremhæver ligeledes en udtalt værdi om søstre-fællesskab, som er tværgående i flere aspekter af deres arbejde, idet de anser forandring som noget, der skabes gennem peer-to-peer arbejde, herigennem mund-til-mund aktivering af voldsudsatte borgere (Bilag 10, s. 15). Deres værdigrundlag kan således hænge sammen med en særligt positiv vurdering af brugernes potentiale for at være aktive aktører, da de anser deres brugere som forandringsagenter i det voldsfaglige arbejde. Det kan ses som en modpol til den underliggende antagelse om særlig sårbarhed, der hersker i de restriktive og pragmatisk brugerforståelser. Sarah beskriver dog også en opmærksomhed omkring, at de f.eks. har brugere, som stadig befinder sig i en voldscyklus, og som derfor ikke vurderes til at kunne hjælpe andre kvinder, før de er kommet på afstand af volden (Bilag 10, s. 18). Dermed giver Sarah udtryk for at se brugerne som aktive medspillere, men italesætter samtidig en sårbarhed, der dog ikke opfattes som en låst tilstand.

Hånd i hånds opfattelse af målgruppen som vigtige politiske aktører, går i tråd med Initiativ Vold, der ligeledes opløser skellet mellem bruger og voldsfaglig. I interviewet beskriver Christine, som er sekretariatsleder, at de opfatter vold som et samfundsproblem (Bilag 11, s. 4), hvorledes det indgår som en del af deres værdisæt at være medaktører i udviklingen af socialpolitik (Initiativ Volds hjemmeside, 2025). Christine beskriver, at de har peergrupper hvor gruppefacilitatorerne også selv har haft kendskab til vold, og kan være tidligere brugere af deres gruppeforløb. Ligeledes har alle facilitatorer i organisationen været igennem et gruppeforløb, for at opleve det på egen krop (Bilag 11, s. 7). Det taler ligesom hos Hånd i Hånd ind i et syn på målgruppen som en værdifuld ressource, hvortil der kan fortolkes en underliggende antagelse af brugerne som værende ligeværdige med de voldsfaglige. Det fremgår ligeledes i interviewet, at Initiativ Vold har et stærkt fokus på anvendelsen af peer-to-peer hvilket understøtter synet på brugerne som aktører, og er gennemgående i deres organisationskultur, via deres værdier og underliggende antagelser. Christine uddyber i følgende citat, at hun ikke anser det som deres ansvar at undgå retraumatisering eller på anden måde tage særlige hensyn til målgruppen, men at dette må være op til den enkelte:

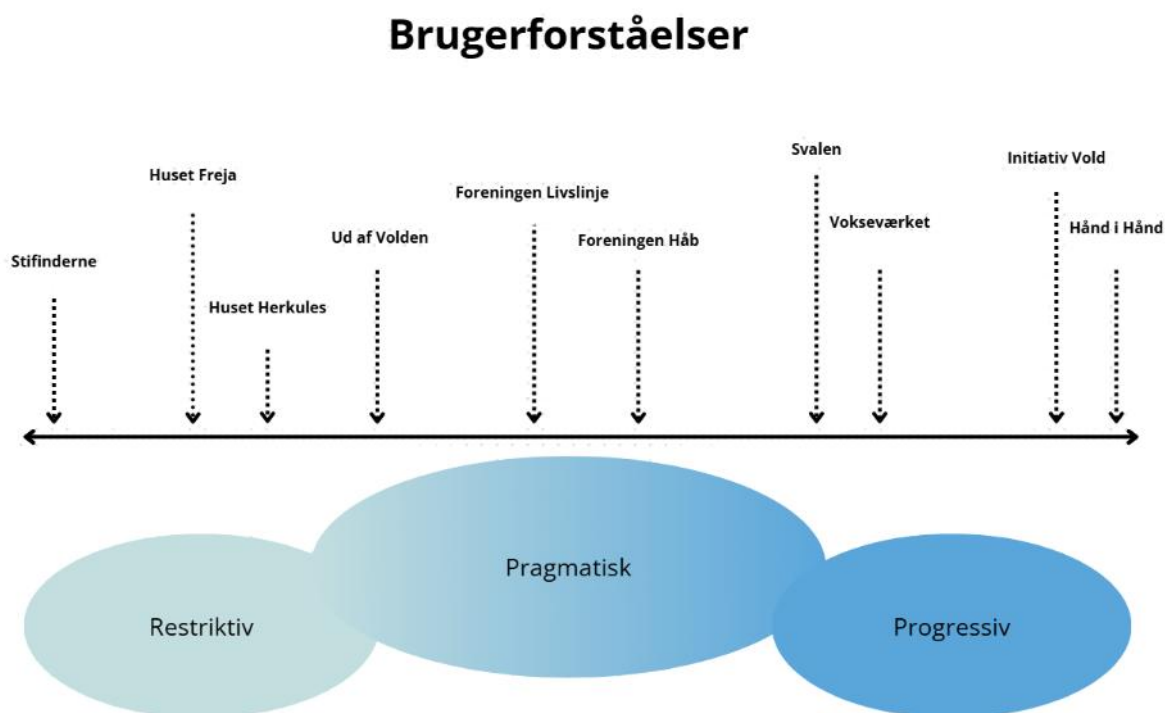
“[...] og så vil jeg også sige, at jeg ser mig ikke selv som en, der beskytter eller forsøger ikke at retraumatisere. Jeg tror på deres egen agens, og jeg gør alt, hvad jeg kan for at skabe et rum for, at de selv kan sige til og fra. Men jeg føler ikke, at det er min opgave at beskytte andre.” (Bilag 11, s. 11)

Modsat værdier om støtte og beskyttelse, er der altså fokus på at skabe et rum, hvor brugerne kan tage ansvar og række ud, hvis de selv vurderer, at der er behov for dette. Der er altså en underliggende antagelse af, brugerne som værdifulde aktører, der selv er i stand til at sætte rammen for sit aktørskab. Således står også Initiativ Vold i kontrast til de organisationer der indgår i den restriktive og pragmatiske brugerforståelse.

Initiativ Vold illustrerer ligesom Hånd i Hånd, Svalen og Vokseværket, at de har en progressiv brugerforståelse, hvilket indebærer et fokus på ligeværd fagperson og bruger imellem, og sætter brugerens agens i fokus. Dette kommer særligt til udtryk i, at brugerne indgår aktivt i udviklingen og udførelsen af indsatserne og i flere tilfælde har adgang til politisk indflydelse.

7.1.4 Opsamlende afsnit og præsentation af typologi

I forlængelse af Scheins perspektiv på organisationskultur fortolker vi os således frem til, at de organisationer, der i større grad har en bevidst og konsekvent værdimæssig rod i aktørskab og ligeværd, også er dem, der formår at udvikle praksisser, hvor brugerne indgår somigestil-lede og værdifulde aktører, hvis indsigter integreres aktivt i indsatserne. Selvom flere af organisationerne i både den restriktive og den pragmatiske brugerforståelse har værdisæt, der peger på en anskuelse af brugerne som aktører i en vis grad, er der således ikke altid en tydelig overensstemmelse mellem disse værdier, og de underliggende antagelser der kan fortolkes af informanternes udtalelser. Dette illustreres også i følgende typologi, hvor vi på baggrund af første delanalyse har skabt et overblik over organisationernes placering i en henholdsvis restriktiv, pragmatisk eller progressiv brugerforståelse:

(Figur 4)⁶

⁶ Lavet med canva.com

7.2 Delkonklusion

Denne del af analysen har med henblik på at besvare første arbejds spørgsmål belyst, på hvilke måder organisationernes værdier og underliggende antagelser rammesætter deres vurderinger af brugerne som aktører og peers. Her belyses det, først og fremmest, at størstedelen af de pågældende organisationer kan se noget værdifuldt i brugernes input – dog med betydelige forskelligheder i, hvordan og hvornår de opfattes som værdifulde. Både de restriktive og de pragmatiske organisationer har en underliggende antagelse af, at målgruppen er potentielt sårbar, hvilket kan påvirke deres vurderinger af målgruppen som aktører. Dette kommer særligt til udtryk i en vurdering af, brugerne ikke bør fastholdes i deres voldserfaringer og hermed i de voldsfaglige tilbud. De organisationer, som er beskrevet i den restriktive brugerforståelse, er i større grad afvisende overfor at anvende peers, og tillægger faglig viden en højere værdi end erfaringsbaseret viden, hvor organisationerne med en pragmatisk brugerforståelse i større grad er åbne for at anvende brugerne som aktører - dog hovedsageligt i gruppesammenhænge og med forbehold for deres udsathed. Hos de organisationer, der har en progressiv brugerforståelse belyses det, at deres organisationskultur besidder stærke elementer som understøtter, at brugerne integreres som en aktiv del af det voldsfaglige arbejde. Således tegner der sig tre hovedpositioner i opfattelserne af, hvorvidt brugerne er meningsfulde aktører i tilbuddene, hvoraf organisationerne er placeret i en typologi, der illustrerer tre brugerforståelser af voldsudsatte som henholdsvis restriktiv, pragmatisk eller progressiv.

7.3 Forståelser af inddragelse og indflydelse i relation til voldsudsatte brugere

Som det fremgår af første delkonklusion, har det forrige analyseafsnit kastet lys på, hvordan organisationerne på forskellige måder adskiller sig fra og nærmer sig hinanden i deres forståelser af brugeren som bidragende aktør. Selvom typologien antyder en klar skillegrænse mellem de tre brugerforståelser, som er udviklet heraf, må det dog forstås som et flydende kontinuum, hvilket tydeliggøres i følgende analyseafsnit. Her zoomer vi ind på, hvordan informanternes forståelser af brugerne kan nuanceres igennem deres perspektiver på inddragelse, herigennem at der kan være forskellige begrundelser for at inddrage brugerne.

I denne del af analysen tages Arnsteins deltagelses-stige og Nabatchis perspektiv på samskabelse i brug som analytiske værktøjer til at fortolke organisationernes forskellige måder at

samarbejde med borgerne på, samt at undersøge hvad brugernes inddragelses-niveauer betyder for deres indflydelse og agens. Dette afsnit vil således have fokus på at besvare følgende arbejdsspørgsmål:

På hvilke måder inddrages borgerne i indsatserne, og hvad ligger til grund for disse former for inddragelse?

7.3.1 Målbare, praktiske og sociale former for inddragelse

Som beskrevet er de udvalgte voldsfaglige informanter vidt forskellige og samtidig ens, på flere parametre. Ligesom der er ligheder og forskelle i organisationernes målgrupper, opbygning, og måder at arbejde med voldsudsathed på, så er der også forskellige måder at arbejde med brugerne på. Derfor spænder inddragelsesbegrebet bredt i de forskellige organisationer, og kan ifølge informanterne indebære alt lige fra hensyntagen til allergener og diæter, medbestemmelse i udvalget af aktiviteter samt deltagelse i brugermøder, udsatteråd eller bestemmelsesmagt i organisationsbestyrelsen. Hos et flertal af organisationerne forstås inddragelse dog først og fremmest som noget, der relaterer sig til målbare aspekter af indsatsen, herunder brugerevalueringer, afslutningssamtaler og slutevalueringer.

Et konkret eksempel er værktøjet 'Empowerment Star', som bl.a. Foreningen Livslinje og Huset Freja benytter sig af (Bilag 6, s. 4; Bilag 3, s. 9). Her vurderer brugeren selv sin nuværende situation og ønskede udvikling i forhold til forskellige parametre, såsom økonomi, bolig, sundhed og psykologisk tryghed. Den voldsudsatte er på den måde med til at sætte kimen for, hvad der ønskes af forandring. Ifølge Julie fra Foreningen Livslinje er dette med til at sikre, at man som fagperson ikke bliver optaget af noget, som viser sig at være uvæsentligt for brugeren, hvilket kan anskues som en måde at give ansvar og bestemmelsesmagt i forhold til vurderingen af egen situation (Bilag 6, s. 4). Julie taler ind i en generel konsensus blandt informanterne omkring, at brugerens ønsker for indsatsen bør være i centrum, og at det er vigtigt, at man som fagperson lytter og anser deres perspektiver og forståelser af egen situation som værdifulde (Bilag 6, s. 7).

At dette hovedsageligt sker i form af målbare aspekter af processen, kan ses som en målbar form for inddragelse, der gør det muligt for de fagprofessionelle at pege helt konkret på, hvordan de i praksis lever op til generelle værdier eller målsætninger om inddragelse, og i

forlængelse af dette at måle på, hvordan brugerne udvikler sig gennem indsatsen. Det kan bl.a. forstås i forlængelse af et syn på inddragelse som en tilgang, der effektiviserer indsatsene og reducerer de økonomiske omkostninger (Arnstein, 2005; Nabatchi, 2017). Ligeledes er der generelt et stort fokus på praktisk inddragelse. Det ses bl.a. hos Huset Freja, hvor tidligere beboere inviteres ind i planlægningen af en ny afdeling af krisecenteret:

”Og så er vi ved at bygge et nyt krisecenter, og der har jeg faktisk gamle beboere til at komme og fortælle mig, hvordan det skal se ud, fordi jeg skal ikke bo der. Jeg skal bare vide, hvor kontoret er, og hvad økonomien er i det.” (Bilag 3, s. 9)

Her forklarer Peter, at de indimellem inviterer nogle af de tidligere beboere med til møder, hvor de kan give udtryk for, hvad der er vigtigt at have med i planerne for det nye krisecenter. Han har også haft en håndfuld af kvinderne med ude og kigge på nye lokaler (Bilag 3, s. 9-10). Dette vidner om, at kvindernes input er væsentlige i udviklingen af tilbuddet og at de derfor betragtes som relevante aktører, der bidrager med en forståelse, som fagpersonerne ikke har adgang til.

Da Ulla fra Svalen bliver spurgt ind til, hvilke overvejelser de gør sig, i forbindelse med inddragelse af brugerne, går hendes første tanker på, hvorvidt brugerne er medbestemmende i de aktiviteter, der bliver arrangeret: *”[...] i sidste uge, tog vi et par brugere med ud og handlede garn, fordi lige i tiden, der er det bare lige in at sidde og strikke og hækle.”* (Bilag 8, s. 10). Dette vidner ligesom i Peters tilfælde om en inddragelse i de praktiske opgaver.

Flere af informanterne nævner ligeledes at de har oprettet forskellige former for platforme, hvor brugerne kan tages med på råd. Hos Vokseværket har de f.eks. to tidligere brugere i deres bestyrelse, og hos Svalen har de etableret et brugerråd, hvor der en gang i kvartalet afholdes brugermøder. I Svalens brugerråd informeres brugerne om udviklinger i organisationen, og det er muligt at komme med ønsker for den fremtidige udvikling. I følgende citat kommer Ulla med sine egne eksempler på, hvordan brugerne får indflydelse igennem brugerrådet:

”[...] for eksempel i efteråret, hvor teater Nordkraft, der fik vi 25 billetter af dem, så der havde jeg to frivillige og så 22 brugere med i teateret, og vi fik rundvisning og sådan noget. Og så har vi haft lejet en bus og taget en tur til Storøksø og gået en tur dernede. Så de har indflydelse på, altså medbestemmelse i, hvilke aktiviteter de godt kunne tænke sig.” (Bilag 8, s. 11)

Citatet illustrerer, at selvom et brugerråd umiddelbart skaber mulighed for, at brugerne kan opnå indflydelse på udviklingen og afviklingen af organisationens tilbud, så lader det i praksis til, at indflydelsen begrænser sig til praktiske og sociale elementer af indsatserne. Det peger i retning af en mere restriktiv eller pragmatisk brugerforståelse, idet inddragelsen begrænses til en bestemt kontekst.

Det sætter således spørgsmålstejn ved, hvordan visse former for inddragelse henholdsvis kan styrke eller begrænse et syn på brugerne som værdifulde aktører i indsatserne. Her kan man argumentere for, at medbestemmelse i valget af aktiviteter eller i indretningen af et bosted er praktiske anliggender, der ifølge Arnsteins deltagelses-stige ikke kan kategoriseres som reel borger-indflydelse, men nærmere som en symbolsk gestus, fordi det i realiteten ikke påvirker borgerens bestemmelses-magt. Det betyder dog imidlertid ikke, at inddragelsen, trods dens overvejende praktiske natur, ikke bærer nogen forandringskraft. At de tidligere beboere inddrages i beslutningsprocessen og får et rum, hvor de kan ytre deres mening og oplever at blive lyttet til, kan give den voldsudsatte adgang til at forstå sig selv som værende værdifuld og bidragende til fællesskabet. Samtidig giver retrospektive processer, såsom medbestemmelse i indretningen af tilbud, man tidligere har benyttet sig af, mulighed for, at en tidligere bruger kan få øje på sin egen udvikling og se aspekter af sin voldsudsathed i lyset af sit nuværende ståsted. Inddragelse kan altså også i begrænsede former være med til at skabe mulighed for, at brugerne opfatter sig selv som værdifulde aktører. Sådanne refleksioner peger samtidig i retning af, at det er brugernes egne opfattelser af inddragelsen, der må være styrende for at vurdere, hvornår en inddragende tilgang har en transformativ karakter for den enkelte. Således ligger der et paradoks i, at inddragelse er en tilgang, som de voldsfaglige har vurderet værdifuld og sætter rammerne for, på vegne af brugerne (Andersen & Brok, 2021, s. 22; Beresford, 2000, s. 499).

Der kan ligeledes være flere grunde til, at inddragelsen begrænser sig til målbare, praktiske og sociale aspekter af indsatserne hos flere af organisationerne. Målgrupperne er som nævnt varierende hos de forskellige tilbud, og kan bestå af mere eller mindre akutte behov for hjælp og støtte, hvilket som tidligere belyst kan hænge sammen med en underliggende antagelse af brugerne som særligt sårbare, og betyde, at der ses en mere restriktiv forståelse af inddragelse. Ligeledes må man have i mente, at brugerne kan have forskellige behov med henblik på, hvilke aspekter af indsatsen der er ressourcer og overskud til at deltage i. Derfor er det vigtigt at have for øje, at inddragelse ikke blot kan vurderes fra et fag-perspektiv. Tværtimod

kan der være store forskelle på, hvad brugere har af behov og ønsker for inddragelsen, ligesom social og praktisk medbestemmelse eksempelvis kan bidrage til, at brugeren føler sig set og hørt, udvikler nye kompetencer og deltager mere aktivt i indsatsen. Her kan der f.eks. henvises til Maja Müllers undersøgelse af forskellige brugeres oplevelser af inddragelse (Müller, 2019, s. 50-51).

Der er altså generelt bred enighed om, at det er brugernes egne forestillinger for indsatsen der må tages udgangspunkt i, og at de voldsfaglige indsatser i høj grad er afhængige af, at brugere selv er motiverede til at deltage i dem. Overordnet ses der en tendens til at forstå spørgsmålet om inddragelse som et spørgsmål om, hvorvidt brugere inddrages i og har medbestemmelse i deres eget forløb, mens de nævnte informanter i mindre grad forstår inddragelse som et spørgsmål om medbestemmelse i udviklingen og udførelsen af selve organisationen og dens tilbud.

7.3.2 Rolle- og ansvarsfordeling hos brugere og voldsfaglige - at blive hørt eller at have magt?

De målbare aspekter af inddragelse kommer som nævnt til udtryk i, at man f.eks. anvender brugernes feedback til at udvikle indsatserne. Det går i tråd med, at alle organisationerne evaluerer på deres forløb, og ser det som en måde at inddrage brugere på. Her kommer Christine fra Initiativ Vold med et konkret eksempel:

”Altså bare sådan noget med, at vi startede med at kalde det støttegrupper og det har det heddet i virkelig mange år. Men der var faktisk mange, der var sådan, ’for mig vil jeg ikke deltage i noget, der hedder støttegruppe. Hvis I i stedet for kaldte det et gruppeforløb, så resonerer det mere med noget, jeg kan se mig selv i’. Og så har vi faktisk ændret det nu til gruppeforløb [...]”. (Bilag 11, s. 7-8)

I eksemplet anvendes brugernes input altså direkte til at påvirke udviklingen af indsatserne. Det at tage brugere med på råd f.eks. i forhold til ordlyden af en indsats vidner om, at brugernes input tages seriøst, og at de bidrager med noget, som de fagprofessionelle måske ikke helt har greb om, men som brugere har bedre forudsætninger for at vide i kraft af deres egne levede erfaringer. Det peger således i retning af en mere progressiv brugerforståelse, hvor

brugerens værdi som aktører anerkendes og integreres i indsatsen. Det taler ind i, at de fagprofessionelle netop har begrænset adgang til at vide, hvordan deres indsats modtages af brugerne. Samtidig bidrager det med en vigtig refleksion omkring, at aspekter af de sociale indsatser såsom ordlyd og semantik kan være af væsentlig betydning, selvom det for den fagprofessionelle måske virker som en mindre detalje (Mead et al., 2001; VIVE, 2019). Her bør man have for øje, at det at være voldsudsat kan forbindes med en afviger-identitet, hvor den voldsudsatte kan være tilbøjelig til ikke at deltage i sociale indsatser, der bidrager til yderligere stigmatisering gennem sprogbrug, som det f.eks. kan gøre at tale ind i, at man som voldsudsat har brug for at deltage i en 'støttegruppe' (Mead et al., 2001, s. 134; VIVE, 2019, s. 7). Dette kan derfor have betydning for, om inddragelses-processer opfattes som værdifulde af brugeren og i sidste ende lykkedes med, at skabe et samarbejde mellem bruger og fagperson.

7.3.2.1 Udfordringer ved inddragelse - Skam, tvivl og manglende sprog for volden

Et andet eksempel på, hvordan der i praksis arbejdes med inddragelse på forskellige måder, er Birgitte fra Foreningen Håb, der fortæller, at de går meget op i, at samtalerne foregår på den voldsudsattes præmis. Det betyder i praksis at de voldsudsatte selv vælger, hvad de vil tale om, bliver spurgt løbende ind til, om der er noget, der kan gøres bedre, og at der lyttes og sadles om, hvis det skulle være nødvendigt. Hun nævner ligeledes, at de modsat andre voldsfaglige organisationer ikke har nogle faste temaer som omdrejningspunkt for deres netværksforløb:

“Og det er en kæmpe stor forskel, og når vi gør det på den måde, så er det ud fra, at vi kan ikke definere, hvad kvinderne har brug for. Det er de nødt til selv at sige, hvad de har brug for, og det er vores udgangspunkt.” (Bilag 7, s. 16).

Birgittes udtalelse belyser en forventning om, at brugeren selv er i stand til at vurdere, hvad vedkommende har brug for støtte til. Det taler ind i et syn på målgruppen som aktive, demokratiske medborgere, men peger måske også på en problematik i forhold til, at de voldsudsatte ifølge flere af informanterne ofte er i tvivl om, hvordan de skal sætte ord på deres erfaringer med vold. Det kan med Christines ord begrundes i, at der ikke eksisterer et alment anerkendt sprog for volden:

"Fordi når man har været udsat for vold, gerne igennem meget lang tid, så føler man en kæmpe stor skam. Og føler, at man er den eneste i verden, der har erfaret det, der er sket for en, fordi vi ikke taler om det." (Bilag 11, s. 4).

At vold ikke er noget, man taler om, peger på at det er et tabubelagt emne, som kan være svært at forstå, og at det derfor kan være vanskeligt at se sig selv i en identitet som voldsudsat. Khalif beskriver denne problematik som en af de største udfordringer for deres brugere:

"Altså der er rigtig mange, der kommer, og så handler det om, at de faktisk bare vil have tvivlen på plads, fordi de er i tvivl om, hvad der foregår. Stort set alle de personer, der træder ind ad døren hos os, de tror, det er deres skyld. [...] Og det første, vi gør, det er, at vi fortæller dem, 'Jamen, der er ikke noget galt med dig. Du reagerer fuldstændig, som du skal. Men du er sammen med en, der ikke er god for dig, og som gør noget, der er meget, meget ubehageligt'." (Bilag 5, s. 5).

Khalifs citat belyser, at der kan være stærke følelser af tvivl og skyld hos den voldsudsatte, hvilket taler ind i, at det kan være vanskeligt som voldsudsat selv at forstå og forklare, hvad der er behov for i en voldsfaglig indsats. Det kan resultere i et dilemma i forhold til Birgittes forståelse af inddragelse af brugeren, da denne form for bestemmelsesmagt stiller krav til, at brugerne har indsigt nok til, selv at vide hvad de har behov for. Dette dilemma kan på flere parametre forstærkes i kraft af, at voldsudsatte som tidligere beskrevet langt fra er en homogen målgruppe. Derfor kan der være stor forskel på, hvad man som voldsudsat forventer og ønsker af en indsats, herunder hvilke forudsætninger man har, for selv at bære det ansvar, som kommer med beslutningsmagten.

7.3.3 Voldsudsattes rolle i spændingsfeltet mellem styring og frigørelse

At det er de voldsudsatte selv, der i en vis grad sætter dagsordenen for de samtale-fokuserede dele af indsatserne, taler ind i en form for inddragelse, der går igen blandt flere af de voldsfaglige organisationer, som f.eks. Huset Freja, Ud af Volden og Stifinderne. Khalif fra Ud af Volden beskriver, at selvom det vigtigste er, at borgerne får dét ud af indsatsen, som de selv ønsker, så kan det ikke altid forventes, at den voldsudsatte kan sætte en finger på dette, fordi det er fagpersonerne, der har den bredere voldsfaglige viden:

”[...] det ikke er der, de har særligt meget viden omkring, hvordan tingene hænger sammen. Og det er jo så der, hvor vi som fagpersoner kan gå ind og hjælpe dem med det, og så på den måde inddrager vi dem i de temaer, vi har. [...] Og så skal det jo ligesom være deres gruppeforløb - det er ikke mit.” (Bilag 5, s. 10)

Dette leder tilbage til pointen om, at der er forskel på, hvilke forståelser der er af den fagprofessionelles rolle i indsatsen, ligesom der er forskel på, hvordan informanterne forstår deres brugere som medspillere i de sociale indsatser. Hertil udtaler Birgitte fra Foreningen Håb sig på følgende måde:

”De er jo medspillere, fordi vi lærer jo af dem, fordi de historier, de kommer og fortæller, og de oplevelser, de har med systemet, og hvordan de fortsat bliver udsat, det lærer vi jo en masse af. Og det tager vi jo med, også i vores støtte til dem og siger, at ’vi har oplevet det her’, så vi bruger jo deres historier til at hjælpe andre med. Så på den måde får de jo indflydelse på indirekte en støtte til den, der kommer efter dem.” (Bilag 7, s. 14)

Birgitte belyser i citatet, at brugerne ved at dele deres erfaringer med vold får en form for indirekte indflydelse på tilbuddets kvalitet for de brugere der kommer efter dem, fordi de nuværende brugeres erfaringer udvider de fagprofessionelles forståelser for voldsudsathed. Birgittes citat er særligt interessant, fordi det understreger Arnsteins pointe om, at inddragelse er et alsidigt begreb, som der findes mange forståelser af i praksis. Her opfatter Birgitte brugerne som medspillere, fordi de indirekte er med til at udvikle de fagprofessionelles kompetencer til at støtte og spejle andre voldsudsatte.

Det taler ind i et overordnet syn på målgruppen som brugere med unikke og værdifulde indsigter, som de fagprofessionelle ikke nødvendigvis har. Samtidig leder det dog tilbage til spørgsmålet om, hvorvidt sådanne former for inddragelse styrker eller begrænser et syn på brugerne som mulige aktører, og hvor langt der er fra indirekte medindflydelse til at anse de voldsudsatte som direkte medspillere eller aktive aktører i indsatserne. De voldsudsatte fungerer som belyst ofte som informanter eller konsulterende aktører, der kan formidle erfaret viden til fagpersonerne, og dermed fastholdes de i en mere indirekte form for medindflydelse, der i Arnsteins typologi nærmere placerer sig på symbolsk indflydelse end på borger-indflydelse. Der ses altså stort potentiale i at anvende de voldsudsatte som ressourcer, men når det

kommer til spørgsmålet om, om de voldsudsatte med fordel selv kan anvende deres levede erfaringer aktivt i indsatsen, er der bredere uenighed. Her deler organisationerne sig ved dette spørgsmål generelt op i, hvem der allerede i forvejen anvender peer-tilgange, og hvem der ikke gør.

7.3.4 Fra praktisk inddragelse til politisk indflydelse

Ovenstående eksempler taget i betragtning, er organisationerne altså i overvejende høj grad enige om, at inddragelse er et begreb, man ikke kommer udenom - hverken som kommunal- eller civil-styret tilbud, og uanset målgruppens mere eller mindre akutte behov for støtte. Fokus på samskabelse og bruger-indflydelse indenfor det sociale arbejdes felt har sat sine tydelige præg (Tortzen, 2019). Med Arnsteins kritiske perspektiv på bruger-indflydelse i mente, kan der dog synes at være lang vej fra praktisk inddragelse til politisk indflydelse, hvilket giver anledning til at skelne mellem, hvad det er for aspekter, borgerne inviteres til at have medbestemmelse i. Dette spørgsmål kan med fordel belyses ved at anvende Nabatchis teoretiske forståelse af samskabelse. Dette med henblik på, om den overordnede hensigt med en inddragende tilgang er at forbedre situationen for den enkelte, at forbedre de sociale indsatser eller at forbedre samfundet i bredere forstand.

Arnsteins begreb om borger-kontrol kan anses som noget, en bruger kan opnå internt i organisationen, ved eksempelvis at inviteres ind i udviklingen eller udførelsen af organisationens aktiviteter og indsatser. Man kan dog også argumentere for, at der findes højere gradere af indflydelse, såsom magten til at påvirke det omgivende samfund. Det kan eksempelvis ske igennem adgang til politikere eller andre offentlige frontpersoner. Der er altså forskel på at opnå bestemmelsesmagt internt i organisationen, og på at opnå bestemmelsesmagt på det generelle voldsfaglige områdes udvikling. Det taler ind i et syn på voldsudsathed som noget, der ikke bare er et individuelt problem, men som også må behandles på et samfundsmæssigt plan. Her kan politisk medbestemmelse ases som vigtigt i forbindelse med en mere progressiv værdi om, at det ikke er nok, bare at støtte eller behandle den enkelte voldsudsatte, men at man bør forholde sig til hvordan levede erfaringer kan være med til at skabe positiv social forandring (Beresford, 2000, s. 499-500). Dette peger tilbage på de organisationer, der er belyst i den progressive brugerforståelse. Nabatchis skelnen mellem et individuelt, gruppe-baseret og kollektivt plan taler ind i netop denne forskel mellem intern og ekstern bestemmelsesmagt, hvor det først er på det kollektive plan, at der er tale om en samskabelse med eksternt

fokus, dvs. hvor inddragelsen af voldsudsatte har til formål at forbedre samfundet på et bredere plan, end for den enkelte voldsudsatte.

Den praktiske, sociale og målbare inddragelse som ses hos informanterne, kan jævnfør Nabatchis tre inddelinger ses som former for samskabelse, der foregår på både individuelt og gruppebaseret plan, men som alle har til formål at skabe personlige fordele for den enkelte bruger, såsom medbestemmelse i planlægningen af sociale aktiviteter eller egne udviklingsmål. Det ses altså hvordan organisationerne har blik for samskabelsesprocesser på et individuelt og gruppe-baseret niveau, f.eks. i deres brug af 1:1-rådgivning, gruppeforløb og netværkscaféer, mens kun få af organisationerne arbejder aktivt med samskabelse på et kollektivt niveau. På dette punkt skiller Vokseværket, Svalen, Hånd i hånd samt Initiativ Vold sig ud fra de andre informanter, da de alle kan siges at arbejde med samskabelse på en måde, hvor formålet i flere tilfælde er at skabe kollektive fordele. Det vil sige at de i deres måder at inddrage brugerne på, giver brugerne magt til at påvirke det omgivende samfund, i kraft af deres egne levede erfaringer med vold – dette ikke kun til gavn for de voldsudsatte men for samfundet i bred forstand.

7.3.4.1 Vokseværkets taskforce: Tidligere brugere som aktive formidlere

Vokseværket er et godt eksempel på dette, da de arbejder aktivt med såkaldte task-forces, som består af tidligere gruppedeltagere, der nu arbejder som aktive medspillere i organisationen. De tidligere brugere tager f.eks. ud og holder oplæg og fungerer ligeledes som tovholdere på deres gruppeforløb, sammen med en terapeut (Bilag 9, s. 9). De tager således del i og udfører væsentlige opgaver i organisationen og fungerer derudover som repræsentanter for organisationen, når de f.eks. er ude og holde oplæg. Hermed får de ikke bare intern men også ekstern bestemmelsesmagt, idet de selv er med til at bestemme, hvordan der tales om vold, og i en vis grad hvordan andre samfundsborgere opfatter vold.

Charlotte beskriver f.eks., at medlemmerne af deres taskforce afholder træf, hvor personer, som har været udsat for seksuelle overgreb kan deltage anonymt og dele erfaringer med andre, der selv har levede erfaringer. Her beskriver hun den bestemmelsesmagt, som de tidligere brugere har i den forbindelse:

“Ude på træffene er det jo et tilbud, som de i den grad er med til at stå for, og som er bygget op omkring deres erfaringer. [...] I taskforce er det også meget baseret på deres... altså hvordan synes de et oplæg skal være, hvad er det for nogle budskaber, de gerne vil have ud [...]” (Bilag 9, s. 13)

De tidligere brugere, der tager del i taskforcen, får altså tildelt en mængde af kontrol, som i de restriktive og pragmatiske brugerforståelser er placeret hos fagpersonerne. De styrer formidlingen af deres eget narrativ, og bruger dermed deres levede erfaringer aktivt, på en måde hvor de selv har kontrol over, hvilke erfaringer de vil dele med andre, samt hvornår og hvordan. Dette går i tråd med at anse brugerne som informanter, der kan bidrage med en viden, som de fagprofessionelle ellers ikke har adgang til, men står til gengæld i kontrast til Birgitte fra Foreningen Håbs udsagn om, at deres brugere har “indirekte indflydelse” på tilbuddet, igennem fagpersonernes videreformidling af deres voldsfortællinger. I Vokseværkets taskforce fungerer de tidligere brugere i stedet som aktive aktører, der selv anvender deres levede erfaringer, uden at fagpersonerne skal fortolke og videreformidle dem.

Charlotte uddyber at det er vigtigt, at motivationen for at arbejde som erfaringsperson i deres taskforce bygger på, at man kan se sine erfaringer i et større perspektiv, der har til hensigt at hjælpe andre:

“Når man er med i taskforce, så behøver man... det er ikke sådan, at man skal fortælle hele sin historie, man kan lige så vel fortælle om senfølgerne og ens voksenliv, men det handler om hvordan fortæller man... [...] Altså hvad er det man vil bidrage med, og hvordan kan man se ens egen historie i et større perspektiv” (Bilag 9, s. 10)

Det taler ind i samskabelse på et kollektivt plan, da taskforcens arbejdsopgaver ikke kun er målrettet voldsudsatte brugere men samfundsborgere generelt, og f.eks. tjener et formål om at nuancere og afstigmatisere det at være voldsudsat (Mead et al., 2001). Rollen som oplægsholdere og i øvrigt som tovholdere på deres gruppeforløb er altså medvirkende til, at de voldsudsatte skifter rolle fra brugere til aktører, der således repræsenterer organisationen. I deres nye rolle som givere af støtte, og ikke bare modtagere af den, indtager de jf. Nabatchi (2017) også en position som stats-repræsentanter, dog i en indirekte forstand. En sådan udvikling af brugerne fordrer som tidligere nævnt, at der i organisationen, modsat i den restriktive brugerforståelse, er en underliggende antagelse af, at voldsudsatte borgere ikke nødvendigvis er særligt

sårbare, men kan varetage omsorgsopgaver, som 'normale' samfundsborgere.

7.3.4.2 *Fra krisecenter til Christiansborg - politisk indflydelse gennem levede erfaringer*

Initiativ Vold og Hånd i hånd arbejder også med samskabelse på et kollektivt plan. Her inddrages voldsudsatte i organisationens arbejde, både internt, i forbindelse med udviklingen af deres tilbud, men også eksternt, f.eks. i det politiske arbejde. Sarah fra Hånd i hånd beskriver, at de i organisationen har flere eksempler på, at en tidligere bruger af deres tilbud er blevet frivillig frontfigur for organisationens budskaber:

"En af vores frivillige, hun var selv fastholdt i et islamisk ægteskab i mere end to år. Hun har kæmpet for at få frihed. [...]. I dag er hun en af de stærkeste kvinder, som har holdt oplæg på Christiansborg til 150 mennesker. Lige snakket med ligestillingsministeren, som var på besøg hos os [...]. Næste fredag får vi forsvarsminister, kirkeminister og spidskandidat fra vores by på besøg. Det er hende, der kommer og fortæller om sine problemer og andres problemer." (Bilag 10, s. 10-11)

Den frivillige i dette eksempel har altså udviklet sig fra 'voldsudsat bruger' til 'samfundsborger', der kæmper for at skabe politisk opmærksomhed på voldsudsatte som marginaliseret målgruppe. En anden frivillig hos Hånd i hånd er også en tidligere bruger, der nu er sikkerhedskonsulent og underviser på skoler i uge 6 samt repræsenterer organisationens budskaber gennem diverse kampagner (Bilag 10, s. 11). Eksemplerne understøtter forskellige former for politisk indflydelse udenom indsatsen, som muliggøres af, at voldsudsatte med levede erfaringer ikke bare får lov til at anvende disse erfaringer aktivt, men også udvælges til at repræsentere organisationen i mødet med magtfulde politiske aktører. Herigennem har de tidligere voldsudsatte hos Hånd i hånd mulighed for indflydelse både internt i organisationen og eksternt, hos andre aktuelle samfundsaktører på det voldsfaglige område. Det taler således ind i den progressive brugerforståelse, hvor brugernes erfaringer opfattes som værdifulde på lige fod med fagpersonernes viden, og hvor brugerne dertil anses som forandringsagenter i det voldsfaglige arbejde.

Hos Initiativ Vold ses den politiske indflydelse generelt set i, at organisationen ligesom Hånd i hånd er opbygget og udviklet af og til voldsudsatte selv. Det hænger sammen med et brugersyn, som bygger på en forståelse af, at alle, ligesom dem selv, i en eller anden grad har oplevet vold, og derfor kunne være brugere af deres tilbud. Det udfoldes i følgende citat:

"[...] hvem er brugerne, det er vel også os selv, der sidder hernede? [...] Vi har alle sammen været med til at udforme det [...]. Jeg har selv siddet på et gruppeforløb hernede, for ligesom at prøve det på egen krop. Så på den måde er det udviklet af brugere [...]" (Bilag 11, s. 7).

I citatet beskriver Christine, hvordan både ansatte og deltagere hos Initiativ Vold, har været med til at udvikle metoderne og grundlaget for gruppeforløbene. Det fremgår også, at hun forholder sig kritisk til udtrykket om 'brugerinddragelse', idet hun ser det som et misvisende skel mellem dem der henholdsvis giver og modtager støtte, hvilket kan føre tilbage til, både deltagere og facilitatorer i gruppen har erfaringer med vold, og dermed fungerer som peers. Gruppens deltagere bliver derved ikke opfattet som passive modtagere men som aktive medproducenter af gruppearbejdet, hvilket også vidner om et niveau af samskabelse (Tortzen, 2019).

Christine nævner ligeledes, at de ofte har brugere af deres tilbud, som får en vis ejerskabsfølelse, der giver dem lyst til at blive frivillige, facilitere nye gruppeforløb, eller at afholde workshops eller oplæg for at sprede organisationens budskaber. Samtidig er der mulighed for, at man som frivillig selv kan udvikle projekter og fundraise midler til dem, så man på den måde udvikler sin egen stilling i organisationen, og dermed har mulighed for at anvende sine levede erfaringer i en lønnet stilling (Bilag 11, s. 9). Hermed får man som tidligere bruger magten og ansvaret til selv at påvirke, hvordan organisationen udvikler sig og hvilke projekter der får ben at gå på. Dette taler derfor ind i en progressiv brugerforståelse, hvor brugeren ikke bare tildeles en vis agens, men også selv får ansvar for at udfylde det mulighedsrum, som de voldsfaglige tilbyder igennem medbestemmelse i organisationen, og i organisationens påvirkning af de socialpolitiske processer.

Man kan dermed argumentere for, at der blandt informanterne er forskel på, om inddragelse forstås og anvendes som et redskab til at forbedre indsatserne og brugertilfredsheden, eller om der med inddragelse også er fokus på at påvirke det omgivende samfund – altså i livet udenom indsatsen. Alle organisationer sigter med deres indsats naturligtvis efter at forbedre

den voldsudsattes livskvalitet, men der er bred forskel på, om de voldsudsatte tænkes ind som aktive medspillere i netop det socialpolitiske arbejde. Her kan drages en parallel til de værdisæt, der ifølge Mead, Hilton & Curtis står som baggrund for anvendelsen af peers i sociale indsatser, nemlig at man ikke bare har øje for individuel forandring af den voldsudsatte, men også af det sociale arbejde. De argumenterer i den sammenhæng for, at dette netop fordrer en forståelse af udsathed, som noget der ikke bare er et individuelt problem, men som må forstås i kraft i de samfundsstrukturer vi alle er en del af at skabe og opretholde, og som derfor også må være et kollektivt ansvar (Mead et al., 2001, s. 141).

Hos Hånd i hånd er der fokus på, at borgeren selv er i stand til at træffe de nødvendige beslutninger, og at give ansvaret tilbage til den voldsudsatte: *"Vi tager aldrig ansvar fra en kvinde. Vi ser på hende som et helt menneske, vi giver hende ansvaret tilbage og siger, 'Jeg fortæller dig, hvilken vej du kan gå'"* (Bilag 10, s. 12). At give nogen ansvaret tilbage implicerer en forståelse af målgruppen, som personer, der har fået frataget sin handlekraft. Det kan hænge sammen med, at flere af informanterne beskriver en følelse af magtesløshed, og oplevelse af, at have fået frataget deres handlekraft igennem deres erfaringer med vold. Det peger på, at inddragende tilgange, der giver borgeren magten tilbage, kan ses som særligt vigtige i de voldsfaglige indsatser. Det genkendes f.eks. af Charlotte fra Vokseværket, der i følgende citat svarer på, hvad hun tænker er vigtigst i det voldsfaglige arbejde:

"Og det handler også om, at den anden ligesom har nogle valgmuligheder. Det kan godt være at rammen er sådan her, men du bestemmer det og det. Så man føler, at man har noget at skulle have sagt. Så man ikke reaktiverer en eller anden følelse af at være udsat for noget, hvor man ikke har magt og kontrol." (Bilag 9, s. 13)

Det understreger netop behovet for, at der i de voldsfaglige indsatser er et særligt fokus på, at voldsudsatte er mere end bare ofre, og at de derfor tilbydes muligheden for at blive inddraget i det omfang, de selv ønsker og finder meningsfuldt - om det så er i praktiske, sociale eller politiske aspekter af det sociale arbejde.

7.3.5 Delkonklusion

Anden delanalyse viser, at organisationerne overordnet forholder sig til inddragelse som noget, der er vigtigt at praktisere i tilbuddene. Der er dog forskellige forståelser af, i hvilket omfang brugerne bør inddrages, hvilket spænder lige fra målbar, praktisk og social inddragelse til kollektiv og politisk indflydelse. Blandt de organisationer, der har en restriktiv eller pragmatisk opfattelse af brugerne som aktører, er der størst fokus på praktiske, målbare og sociale aspekter af inddragelse. Den værdi, som brugerne tillægges i kraft af deres levede erfaringer på voldsområdet, synes i flere af disse organisationer at være i rollen som informanter eller konsulenter, der tildeles en indirekte betydning for kvaliteten og udviklingen af indsatserne. Hos de organisationer, der har en progressiv aktør-forståelse, ses en mere omfattende inddragelse, hvor der i større grad er fokus på, hvordan brugernes aktive medindflydelse kan skabe kollektive fordele på et plan der rækker ud over brugerens individuelle forløb. Dette ses bl.a. i forbindelse med indflydelse i udviklingen af tilbuddene men også i form af politisk indflydelse, der rækker udover den pågældende organisation og fokuserer på at påvirke den bredere samfundsmæssige diskurs om vold. Dette resulterer i en mere progressiv forståelse af brugerne, ikke blot som modtagere af støtte, men som forandringsagenter, der er i besiddelse af værdifuld og legitim viden. Analysen belyser ligeledes, at de forskellige inddragelsesformer må have blik for brugerne individuelle behov, ønsker og ressourcer, og at faktorer såsom skam og tvivl hos den voldsudsatte fordrer, at de voldsfaglige indsatser er i stand til at navigere i en balancegang mellem inddragelse og støtte.

7.4 Fra fællesskab til forandring: Grupper, social kapital og peers i det voldsfaglige arbejde

Som det belyses i anden delkonklusion, er der forskellige måder at inddrage brugerne på, hvilket skaber forskellige niveauer af, i hvor høj grad magten tilskrives den voldsudsatte. I den forbindelse blev det tydeligt, at flere af organisationerne anser gruppe-forløb og netværksgrupper som et særligt rum, hvor brugerne tildeles en større grad af magt, hvilket har givet anledning til at kigge nærmere på, hvordan organisationerne arbejder med gruppetilgange, og hvilken aktørforståelse dette skaber adgang til. Gennem sidste del af analysen zoomer vi ud, og der sættes i en bredere sammenhæng fokus på, hvordan indsatserne arbejder med at udvikle brugernes sociale kapital, med henblik på at løfte brugernes rolle fra passive

modtagere til aktive medskabere. Afslutningsvis fokuseres der på, hvordan brugere kan anvendes som peers i det sociale arbejde med voldsudsatte. Dette er medvirkende til at skabe en ny og dybere forståelse af problemstillingen, jf. den hermeneutiske spiral. Dette afsnit vil derfor centrere sig om følgende arbejdsspørgsmål:

Hvordan kan gruppemetoder og fokus på social kapital være med til at udvikle brugerne som aktører og peers?

7.4.1 Gruppemetoder i praksis: tre cases

Ud af de 10 organisationer, som vores informanter repræsenterer, arbejder otte af disse med en eller anden form for socialt arbejde i grupper. Som en væsentlig del af at besvare problemformuleringen tager nærværende afsnit udgangspunkt i tre udvalgte organisationer, for at kunne tage et nærmere blik på de enkelte informanternes forståelse af gruppe-konstellationer som adgang til en mere aktiv brugerforståelse. For at analysere disse dynamikker, anvendes her Margit Harders (2015) teoretiske pointer om socialt arbejde i grupper, hvorigennem der også tages afsæt i begreber som empowerment og anerkendelse. De tre organisationer fungerer som case-eksempler på, hvordan arbejdet med grupper tager sig ud i praksis og hvad denne praksis betyder for at skabe et rum, hvor de voldsudsatte brugere har mulighed for at indgå som aktive medspillere og medskabere af forandring. Disse organisationer er henholdsvis Ud af Volden, Initiativ Vold og Foreningen Håb.

7.4.1.1 Ud af Volden – Tryghed og struktur i gruppeforløb

Igennem empirien beskrives voldsudsatte ad flere omgange som en mangfoldig målgruppe, der dog ofte har det tilfælles, at føle sig isolerede fra det omgivende samfund. Det kan med Khalifs ord beskrives som om, at man som voldsudsat ikke taler samme sprog som sine medborgere, fordi der mangler et fælles sprog for volden (Bilag 5, s. 7). Dette taler ind i, hvorfor det netop på voldsområdet kan anses som vigtigt at have øje for de relationelle processer, som f.eks. træder i fokus i gruppebaserede tilgange. Ud af Volden er en af de organisationer, der arbejder med gruppebaserede metoder. I gruppeforløbet vil man møde andre deltagere, der står i en lignende situation. Dette på baggrund af en udtalt værdi om, at der ofte sker en positiv udvikling, når man spejler sig i andre og deler oplevelser (se afsnit 6.4). Khalif fra Ud af Volden beskriver, hvordan potentielle følelsesmæssige reaktioner og sårbarheder forudses og tages alvorligt allerede ved første møde:

“Så siger vi, 'Jamen I vil blive ked af det, I vil græde, I vil...' , og så har vi ligesom en procedure for det - har man lige brug for at komme ud, så er der en, der går med, vi finder et rum, og så sidder man der.” (Bilag 5, s. 15)

Dette vidner om en praksis, der understøtter Harders pointer om, at de i gruppen skaber et tiltrængt rum, hvor brugerne føler sig trygge og anerkendte i deres voldserfaringer. Ved at italesætte følelser og potentielle reaktioner fra start, lægges der op til en gruppenorm præget af omsorg, transparens og værn om hinandens grænser (Harder, 2015, s. 97). Dertil peger Khalif på betydningen af forberedelse før gruppeopstart, ved at give udtryk for, at der altid afholdes flere individuelle samtaler før opstart af et gruppeforløb (Bilag 5, s. 15). Dette skaber en overgang mellem det individuelle og det gruppebaserede arbejde samt sikrer, at deltagerne er mentalt og emotionelt forberedte. I forlængelse af Harder kan dette tolkes som en måde at sikre, at gruppen bliver det laboratorium for udvikling, som gruppearbejdet bør invitere til (Harder, 2015, s. 93). De individuelle samtaler er samtidig med til at screene deltagerne, hvormed der f.eks. kan tages hensyn til psykisk sårbarhed (Bilag 5, s. 15). Det taler ind i, at det naturligvis ikke er alle voldsudsatte, der har ressourcer til eller vil få gavn af at indgå i en gruppe, ligesom gruppetilbuddene kan forstås som et supplement til individuel rådgivning, og ikke som noget der erstatter hinanden.

I overgangen fra individuelle samtaler til samtaler i gruppekontekst brydes der med den individuelle samtaleform, som ellers har rammesat mødet mellem fagperson og bruger (Harder, 2015, s. 97). Khalif illustrerer i følgende citat, at der, modsat i den individuelle samtaleform, lægges vægt på, at det i gruppesammenhænge ikke nødvendigvis er fagpersonen, der ved bedst eller skal fylde i rummet:

“I de her gruppeforløb, der går vi faktisk meget op i, at det faktisk ikke er os fagpersoner, der er de vigtige i det lokale. Det er faktisk den samtale, der foregår i gruppen, fordi det er dem, der er eksperterne. De ved, hvordan det er at være i et voldeligt forhold. De har prøvet det [...] Og hvis der er en, der stiller et spørgsmål i gruppen, så er det ikke per automatik mig, der skal svare. Så stiller jeg faktisk spørgsmålet ud til de andre brugere.” (Bilag 5, s. 9)

Her fremhæves gruppen som ressource, idet det er gruppens input og levede erfaringer der er værdifulde, frem for den fagprofessionelles vurderinger og ekspertviden.

Dette viser, at der er fokus på at opløse den asymmetriske magtrelation, som der er i en traditionel paternalistisk tilgang⁷. Khalif er som facilitator af gruppen medvirkende til at understøtte de processer, der naturligt opstår i gruppen, fremfor at bestemme indholdet. I grupperne bliver brugerne opfattet som ekspert i deres eget liv, hvilket skaber en mere ligeværdig relation og dermed taler ind i en empowerment-orienteret tilgang. Herved kan den asymmetriske rolle, som den professionelle socialarbejder ofte positioneres i, blive mindre fremtrædende (Andersen & Brok, 2021, s. 32).

Således viser Ud af Volden, hvordan gruppemetoder kan praktiseres i en balance mellem struktur og frihed, hvor der både er plads til følelser, erfaringer og faglig viden samt balanceres mellem faglig ledelse og deltagerens aktive medvirken. Gruppen fungerer derfor ikke blot som 'behandling' eller støtte, men nærmere som et socialt fællesskab, der har et fælles mål. Derved bliver gruppen som helhed større, end summen af gruppens medlemmer (Harder, 2015).

7.4.1.2 Foreningen Håb – Netværksgrupper som gensidig hjælp

En af de NGO'er som ligeledes anvender grupper i det sociale arbejde, er Foreningen Håb, som har en netværksgruppe for voldsudsatte kvinder, der har overskud til at modtage og give støtte til andre kvinder. Netværksgrupperne hos Foreningen Håb er en åben form for gruppe, der således adskiller sig fra lukkede gruppeforløb. Det vil sige at der løbende kan forekomme udskiftning af de brugere som deltager i gruppeforløbet, og således skabes nye sociale dynamikker i netværket (Harder, 2015, s. 96). Netværksgrupperne tilbyder et rum for socialt samvær, hvor brugerne kan tale med andre kvinder, der kan relatere til deres situation. I praksis forgår det ved at de mødes hver anden uge af to timers varighed, hvor to frivillige tovholdere faciliterer gruppen (Foreningen Håb, 2025). Birgitte, som de sidste 12 år har været tilknyttet Foreningen Håb i flere funktioner, fungerer bl.a. som frivillig tovholder i en af deres netværksgrupper. Her forklarer Birgitte hvordan netværksgrupperne anvendes og hvad der er deres styrker:

⁷ En paternalistisk tilgang i det sociale arbejde er karakteriseret af et over-/underordnet forhold men med et skær af beskyttelse, idet 'pater' er latinsk for far. Der er således tale om en klar modsætning til den empowerment-orienterede tilgang" (Harder, 2015, s. 95)

"Formålet er, at de møder nogle ligestillede, der er kommet et stykke hen ad vejen, mod frigørelse fra volden. De har været i rådgivning først, eller været på krisecenter, inden de kommer i netværksgrupperne, og det, jeg oplever i netværksgrupperne, det er, at de er rigtig gode til at hjælpe hinanden... 'Jamen det her, det har jeg prøvet, og jeg gjorde sådan og sådan ved det'. Og i den der respekt for, at det er den enkelte, der selvfølgelig vælger, om det er noget, de kan bruge, men de deler hinandens oplevelser [...]." (Bilag 7, s. 15)

Foreningen Håb anvender således netværksgrupperne som metode til at understøtte kvindernes udvikling efter at have været udsat for vold, hvilket sker gennem fælles erfaringsdeling. Ligesom Harder peger Birgitte på, at gruppen skal være et rum for anerkendelse, hvor deltagerne kan føle sig set, hørt og taget alvorligt. (Harder, 2015). Dette ses tydeligt i Birgittes beskrivelser af, at brugerne i gruppen har indflydelse på, hvordan netværket forløber, hvilket i tråd med deres værdisæt svarer til en empowerment-orienteret tilgang, hvor den professionelle ikke styrer, men støtter deltagerne i at tage ejerskab (Andersen & Brok, 2021). Det fleksible format understøtter samtidig Harders pointe om, at gruppemetoder fungerer bedst, når det enkelte gruppemedlem har mulighed for at erkende almenmenneskelige følelser hos sig selv og de andre gruppemedlemmer på et dybere niveau, end man kan opnå ved individuelle samtaler, hvor en professionel f.eks. refererer til, hvordan andre kan have det (Harder, 2015, s. 93).

I følgende citat belyser Birgitte nogle af overvejelserne omkring gruppestrukturen i forbindelse med en anerkendende og empowerment-orienteret tilgang. Her forklarer hun, hvordan det at dele hinandens oplevelser og hjælpe hinanden, er noget der fungerer særligt godt i gruppekonteksten:

"Og lige præcis dét, er kvinderne i netværksgrupperne rigtig dygtige til at give hinanden, så nogle gange sidder jeg bare, og siger 'Ja, okay'. Og så spørger de mig direkte, 'Hvad mener du om det?'. Så siger jeg, hvad jeg mener om det. Men nogle gange, så kan de faktisk godt selv køre det, så det er virkelig, gensidig hjælp af dem, der har været udsat for vold." (Bilag 7, s. 15)

Birgittes udtalelse afspejler en anerkendende praksis, hvor brugernes erfaringer ikke blot tolereres men værdsættes som ressourcer, både i forhold til sig selv og de øvrige brugere i gruppen. Dette tydeliggøres når Birgitte fortæller, at formålet med netværksgruppen netop er, at deltagerne kan spejle sig i hinandens oplevelser, og at de indtager en rolle som gensidige givere og modtagere af støtte.

Hos Foreningen Håb fungerer netværksgrupperne dermed som et rum, hvor de voldsudsatte kvinder har muligheden for at udvikle sig i et fællesskab bestående af gensidig støtte og spejling. Gruppeformatet bidrager til at de aktivt kan bringe deres egne erfaringer i spil og få ejerskab over egen udvikling. Tovholderen i gruppen har en tilbagetrukket rolle, som kan fremme en empowerment-orienteret tilgang, hvoraf fokus ligger på ressourcerne hos brugerne, og tovholderen er med til at facilitere en ramme, hvor brugerne i høj grad selv er med til at definere og løse de problemer, som brugerne selv oplever de har (Andersen & Brok, 2021, s. 30). Dermed skaber det sociale arbejde med grupper hos Foreningen Håb en arena for gensidig og personlig udvikling og anerkendelse.

7.4.1.3 Initiativ Vold – Narrativt gruppearbejde

Initiativ Vold er endnu en organisation, der arbejder med grupper som en central del af deres voldsfaglige arbejde. Af deres tilbudsbeskrivelse fremgår det, at de har fokus på tre kerneprincipper: spejling, erfaring og viden. I praksis varer gruppeforløbet otte uger, af to timers varighed og grupperne er på fire til seks personer. Et gruppeforløb hos Initiativ Vold består af lukkede grupper og faciliteres af voldsfaglige peer-personer (Initiativ Vold, 2025).

Christine, som bl.a. er gruppefacilitator, beskriver igennem interviewet en klar værdi om at opløse førnævnte paternalistiske tilgang til forholdet mellem bruger og facilitator. Hun beskriver eksempelvis, at facilitatorerne “ikke er eksperter” og at de alle kan genkende vold på forskellige måder, hvilket ligger op til, at der ikke findes nogen universel sandhed, som kun fagpersonerne besidder, men at der er rum til at tale om det, de voldsudsatte hver især oplever som betydningsfuldt (Bilag 11, s. 3). Dette kan være med til at understøtte, at der i gruppen diskuteres temaer, som normalt ellers vil blive anset som tabubelagte. Det understøtter ligeledes en vigtig pointe om, at gruppen ifølge Harder udgør et mikrosamfund, hvor man som gruppemedlem trækker på den omgivende samfundskultur, herunder normer og tabuer, men hvor der samtidig er mulighed for at udfordre disse normer og fortolke sine erfaringer ud fra

en kritisk tilgang til samfundskulturen (Harder, 2025, s. 93). Dette går i tråd med, at de hos Initiativ Vold aktivt anvender grupperne til en form for samfundsudvikling, hvor de voldsudsatte har mulighed for at se deres erfaringer i lyset af samfundsmæssige strukturer:

“[...] Og vi vil gerne tage ansvaret for den vold, der er blevet erfaret, væk fra de personer, der sidder nede i gruppen. [...] Så derfor har vi nogle vidensoplæg hvor vi starter ud med at snakke om, hvad er vold for en størrelse, og hvad er med til at reproducere vold i vores samfund, hvor ser vi det ske. Det er en ny måde at tale om vold for de fleste, der sidder hernede. [...]. Så det at komme et sted, hvor man kan tale om det som et samfundsproblem, er helende i sig selv.” (Bilag 11, s. 3-4)

Ved at holde vidensoplæg om voldens sammenhæng med det omgivende samfund skabes der altså mulighed for, at individuelle problemstillinger kan analyseres og fortolkes i gruppen, ud fra dets strukturelle årsager. Det er en tilgang, der i tråd med en empowerment-orienteret tilgang, fordi der ligges vægt på kollektive og solidariske aspekter af voldsudsathed, frem for at fokusere på individualiserende tilgange. Dette taler ind i den samfundskritiske tilgang til empowerment, hvor der kastes lys på de strukturelle forklaringer på samfundsmæssig ulighed og på udvikling af magt til at tage handling i eget liv (Andersen & Brok, 2021, s. 23).

Christine fortæller desuden, at de anvender en narrativ tilgang som kerneelement i gruppen, hvor deltagerne skiftes til henholdsvis at dele en fortælling, og at genfortælle de andre deltagers fortællinger:

"Og det er egentlig helt bevidst for at tage den måske meget voldelige, detaljerede beskrivelse omkring de erfaringer de har, lidt væk fra individet og ud nærmest som en konference i resten af gruppen, hvor vi kan sidde og tale om en af deltagernes erfaringer, en følelse, der sidder i kroppen, en oplevelse, et eller andet, de ikke kan slippe. [...] På den måde kan man skabe nogle nye forståelser af, hvad der skete under fortællingen eller begivenheden.” (Bilag 11, s. 4)

Her belyses det, at den narrative tilgang benyttes som en måde at aktivere de andre deltagere på, hvor der i praksis sættes en stærk ramme for, at der jævnfør Harder skabes en indsigt i gruppen, der er større end summen af hver enkelte persons ressourcer (Harder, 2015, s. 90). Gruppemedlemmerne tildeles igennem genfortællingerne et ansvar for, hvordan de andre

medlemmer forstår sig selv i lyset af sine voldserfaringer, hvilket forpligter medlemmerne af gruppen til at yde deres bedste, både for sig selv og for fællesskabet. Dette taler ind i en kollektiv bearbejdning af tanker og erfaringer, som kan give nye forståelser og indsigter, der skaber grobund for individuel udvikling, der ellers var gået den enkelte forbi, men som muliggøres i gruppen (Harder, 2015, s. 91).

Christine omtaler ligeledes gruppen som "et spændende rum", hvoraf gruppen opfattes som et fællesskab, hvor der er plads til, at deltagerne kan komme med uventede og eventuelt kontrasterende perspektiver og følelser, der får lov at forme rummet (Bilag 11, s. 7). Det spiller sammen med Harders anskuelse af grupper som et laboratorium, hvor deltagerne har mulighed for at afprøve og udvikle både løsningsmodeller og egne sociale og personlige færdigheder (Harder, 2015, s. 93). At det ikke er den fagprofessionelle, der fylder rummet ud, men at ansvaret i en vis grad lægges over på, hvilket rum medlemmerne selv ønsker at skabe, muliggør ligeledes, at brugerne selv kan blive bærere af forandring. Dette gør det ifølge Harder muligt at udvikle sig, opleve solidaritet og øge gruppens og deltagernes handlingsressourcer (Harder, 2015, s. 92).

Initiativ volds arbejde med grupper har altså fokus på gruppen som helhed, hvilket skaber rum for, at det er brugerne der i højere grad får magten til at styre rummet. Det taler ind i, at der er en særlig forandringskraft i den gruppedynamiske proces, som har indvirkning på de enkelte medlemmer af gruppen og giver mulighed for nye handlinger og refleksioner (Harder, s. 90). Her er relationerne bærende, og det er i samspillet mellem brugernes forskellige perspektiver, at deltagerne kan udvikle sig som individer.

7.4.1.4 Afrunding og overgang til Social kapital

Igennem vores analyse af hvordan nogle af organisationerne anvender gruppemetoder i praksis, belyses det hvordan disse gruppeforløb kan åbne op for samtaler om emner, der ellers er tabuiserede, og det bliver muligt at dele oplevelser, som ellers er præget af skam, isolation eller tavshed. Samtidig bliver gruppen et rum hvor brugerne i højere grad kan tage ejerskab, sammenlignet med en restriktiv bruger-forståelse. Således åbner gruppe-tilgange op for en mere aktiv forståelse af brugerne som aktører, hvor der er fokus på fællesskaber med gensidig hjælp og sparring.

Dette rummer tydelige paralleller til Robert Putnams begreber, som beskriver hvordan der kan dannes stærke sociale bånd mellem mennesker med fælles erfaringer og identitet. For at undersøge hvordan et fokus på social kapital kan være med til at udvikle brugerne som aktører og peers, inddrages i følgende afsnit Putnam og Woolcocks teoretiske ramme til at dykke ned i, hvordan de voldsfaglige organisationer konkret understøtter denne form for social kapital som kan være medvirkende til at udvikle brugerne ift. at indtage nye roller som aktører, herunder som peers.

7.4.2 Fællesskab, brobygning og politisk mobilisering

Ved at anvende Putnams begreber *bonding*, *bridging* og *linking* kaster vi lys på, hvordan organisationerne arbejder med at styrke de voldsudsattes sociale kapital både under og efter indsatsen. Denne teoretiske ramme er særligt relevant på det voldsfaglige område, idet flere af informanterne beskriver, hvordan voldsudsathed ofte kan føre til ensomhed og manglende netværk. Det tydeliggøres f.eks. af Christine, der beskriver, at man som voldsudsat ofte isoleres fra sit netværk og mister relationen til familie og venner (Bilag 11, s. 15). Således fungerer Putnams begreber i dette tilfælde som et analytisk værktøj, der gør det muligt at belyse, hvordan voldsfaglige indsatser arbejder med at understøtte og udvikle brugernes sociale kapital, og dermed styrker deres muligheder for at indtage en rolle som aktive aktører eller peers.

7.4.2.1 *Bonding og bridging social kapital – fællesskaber, tillid og gensidig på kryds og tværs*

Først og fremmest må det nævnes, at der er i samspillet mellem brugere og voldsfaglige allerede udvikles bridging social kapital, idet de voldsudsatte sættes i forbindelse med tilbudene. Derfor er bridging social kapital en uundgåelig del af det voldsfaglige arbejde, da indsatserne sker i et samspil mellem fagpersoner og brugere, og dermed kobler borgere sammen på tværs af forskellige samfundslag og –grupperinger. Ligeledes er bonding og bridging jf. Putnam idealtyper der er uadskillelige og i praksis væver sig sammen, hvorfor nærværende afsnit trækker på begge begreber i forbindelse med de voldsfaglige indsatser (Putnam, 2000, s. 20).

Når organisationerne eksempelvis faciliterer gruppeforløb udvikles der både bonding og bridging kapital, idet det er de voldsfaglige der faciliterer muligheden for bonding i grupperne. Det hænger f.eks. sammen med, at hvor de voldsudsatte brugere, som i ovenstående eksempel, ofte føler sig alene i deres voldserfaringer, så skaber de voldsfaglige organisationer igennem tilbuddene en platform, hvor de i en vis grad deler deres voldserfaringer med andre brugere. Dette illustreres i nedenstående citat af Peter som er leder på Huset Freja, hvor de er begyndt at facilitere netværksgrupper efter endt forløb:

“Det er noget af det fedeste at se. På tværs af kultur og alder, og har man børn eller ikke børn, og så videre. Mennesker, der aldrig ville have kigget i hinandens retning, eller sat sig over for hinanden i nogen sammenhænge [...] men de ved alle sammen, hvorfor man er inde hos os. Det giver et sammenhold, som er enormt værdifuldt” (Bilag 3, s. 15)

I forlængelse af citatet nævner Peter, hvordan de på krisecentret har fået øjnene op for, at det netop er vigtigt at de som fagpersoner kan hjælpe brugerne med at oprette sociale netværk, hvor de voldsudsatte kan få gavn af hinanden. Således ser Peter det som en del af hans funktion som voldsfaglig, at sætte rammen for, at brugerne kan udvikle bridging og bonding social kapital i samspil med hinanden. Her bliver voldserfaringer således til et fælles tredje, hvor brugerne igennem netværks- og gruppeforløb skaber en fælles identitet, som fremmer tilliden i gruppen og skaber grobund for gensidighed og solidaritet (Putnam, 2000, s. 20-23).

Det ligger i forlængelse af, hvordan gruppen jf. Harder bliver til sin egen sociale organisme, hvor deltagerne skaber et sæt fælles, særskilte værdier, mål, regler og normer, der gælder specifikt for gruppen, og afgrænser dem fra det omgivende samfund (Harder, 2015, s. 93). Her har de mulighed for at udvikle bonding social kapital, der bygger på netop disse værdier og mål (se afsnit 6.5). I følgende citat illustrerer Khalif fra Ud af Volden hvorfor det netop er vigtigt for deres målgruppe, at der skabes denne form for bonding social kapital:

“Den spejling, de møder hos hinanden, når der er en kvinde, der fortæller om noget, og den anden bare ved det, det oplever de ikke andre steder. [...] Alle de der ting, der er ude i den normale verden, der sidder folk og siger, ‘hvorfor går du ikke bare fra ham?’. Men i gruppen, der ved alle sammen præcis, hvorfor hun ikke er gået fra ham endnu. Og den spejling, den anerkendelse, den er noget helt særligt i den gruppe.”
(Bilag 5, s. 7)

Citatet tydeliggør vigtigheden af de interne bånd som bliver dannet i disse fællesskaber, hvor den voldsudsatte oplever at blive forstået og ydermere kan spejle sig i andre. Derudover illustrerer citatet også, hvordan brugerne i samspil med hinanden fungerer som aktive aktører i både sin egen og med-deltagernes helingsproces, hvormed de indtager en rolle, som rækker ud over fagpersonens evner som 'udefrastående'. Det tydeliggøres også af, at Khalif som nævnt anser deltagerne i gruppen som eksperterne, fordi det er deres levede erfaringer, der er i fokus (Bilag 5, s. 9). Der kan således opleves en stærk kontrast mellem de fællesskaber, de opbygger med andre voldsudsatte, og de sociale relationer de har udover de voldsfaglige indsatser, såsom venner og familie, hvor der ikke er samme forståelse for deres voldserfaringer og konsekvenserne heraf (se f.eks. afsnit 6.5). Det understøttes også af Julie og Sabrina, hvor Sabrina bl.a. beskriver, at de udefrastående sociale relationer i kraft af deres manglende forståelse for den voldsudsattes erfaringer kan bidrage yderligere til følelser af skyld og skam (Bilag 2, s. 4).

Ved sammensætninger på tværs af sociale skel styrkes brugernes sociale kapital, fordi de gennem hinandens forskelligheder får adgang til nye muligheder og forståelser. Derved giver bridging mulighed for at udvide den voldsudsattes netværk ved at skabe adgang til nye relationer. Dette kan være med til at skabe tillid mellem de voldsudsatte, hvilket kan skabe grobund for den voldsudsattes generelle tillid til andre mennesker og systemet. I forlængelse af dette, kan der skabes en generaliseret tillid, hvor de voldsudsatte skaber et nyt billede af virkeligheden, om at andre vil dem det godt, og at det kan betale sig at bidrage til fællesskabet (Putnam, 2000, s. 19). Dette beskrives af Putnam også som en 'virtuous circle', hvor den tillid der opbygges i de sociale netværk bliver en selvforstærkende cyklus, der danner fundament for motivationen og ressourcerne til at deltage og have samfundsmæssig indflydelse (Putnam, 2000, s. 343).

I forlængelse af dette varetager organisationerne derfor en vigtig opgave i samfundet ved netop at skabe fællesskaber, hvor de voldsudsatte kan føle sig forstået og spejlet. I kraft af de voldsfaglige tilbud bliver brugerne desuden i højere grad i stand til at italesætte deres voldserfaringer, idet der i tilbuddene skabes et sprog for volden, som de kan anvende i relationerne til deres familie og venner (Bilag 11, s. 5). Indsatserne udvikler altså brugerens sociale kapital i form af både bridging og bonding, hvilket bidrager til at muliggøre og forstærke empowerment-processer, der genopbygger den voldsudsattes selvtilid og selvværd og dermed styrker deres potentielle aktørskab (Andersen & Brok, 2021).

Hos Hånd i Hånd ses det desuden, hvordan deres frivillige aktivt rekrutterer voldsudsatte i deres lokalområde. På den måde skabes der gennem peer-to-peer-arbejde bånd til nye voldsudsatte, hvormed der i form af bridging social kapital skabes adgang til, at andre i lokalområdet kan indgå i fællesskabet. Dette ses i nedstående citat af Sarah fra Hånd i hånd:

“Peer-to-peer, det foregår gennem vores frivillige. De er rigtig gode til at spotte de her kvinder. Det kan være i foreningsliv. Det kan være i vaskeriet. Det kan være på legepladsen. Og nogle af vores frivillige, kan jo faktisk gennem skole og uddannelse finde de her kvinder, fra mund til mund. Vi er meget synlige, vi er rigtig, rigtig meget synlige i vores arbejde.” (Bilag 10, s. 15)

De frivillige som bliver rekrutteret, kommer med egne levede erfaringer med vold, og som tidligere nævnt kan disse erfaringer opfattes som et fælles tredje, hvorfor det organisationsfællesskab, de inviteres ind i, også kan styrke bonding social kapital.

Bridging social kapital, kan også udvikles igennem de voldsfagliges henvisninger til hinandens tilbud eller til andre organer af velfærdssystemet, som kan komme den voldsudsatte til gavn. Her nævner Ulla f.eks., at de i Svalen henviser til traumebehandling hos kommunen, og at de har en jurist, der hjælper dem med at navigere retslige anliggender. Derudover hjælper de også med den voldsudsattes økonomi og bolig ved behov (Bilag 8, s. 10). Her ses også et element af linking social kapital, idet den voldsudsatte herigennem, får adgang til nye ressourcer i systemet, og på den måde hjælper de voldsfaglige med at overskueliggøre bureaukratiske processer i systemet, så de kan gennemskue, hvad de har adgang til af hjælp og støtte. Det understreger vigtigheden af, at der også er fokus på styrkelsen af linking social kapital i de voldsfaglige indsatser, så flere voldsudsatte kan få gavn af velfærdssystemet. Her kan peer-metoden også anses som et væsentligt værktøj, idet peers i kraft af deres tilknytning til organisationen kan fungere som en form for systemrepræsentanter, og derved blive et medlem, som de voldsudsatte har nemmere ved at identificere sig med eller have tillid til. Således kan peer-metoden blive et redskab til at styrke brugernes relation til organisationerne og systemet, og på den måde styrkes i deres potentielle bevægelse mod mere formel magt.

7.4.2.2 Fra voldsudsat til politisk aktør

Flere af organisationerne arbejder med at opbygge linking social kapital, dvs. vertikale bånd, hvor brugere eller tidligere brugere opnår flere ressourcer og mere bestemmelsesmagt. Dette

ses primært i den progressive brugerforståelse, hvor de voldsudsatte f.eks. har mulighed for at blive peers og opnå politisk taletid eller på anden måde påvirke samfundsdiskursen. Hvor bonding-relationerne er med til at skabe tryghed og bridging skaber adgang til nye netværk, er linking social kapital med til at forbinde de voldsudsatte med mere formelle magt-instanser, såsom adgang til påvirkning af statspolitik, kommunale prioriteringer og overordnede diskurser og tænkemåder, som det ses i en vertikal form for empowerment (Møller & Larsen, 2011, s. 478).

Særligt Initiativ Vold og Hånd i hånd er gode eksempler på dette, idet de faciliterer, at tidligere brugere igennem frivillighed eller peer-ansættelse har mulighed for at blive stillet i forbindelse med politikere, fordi de opfattes som medspillere i deres socialpolitiske arbejde (se afsnit 7.1.3). Følgende citat fra Initiativ Vold viser, at organisationen tilbyder de voldsudsatte nye roller, hvor de f.eks. kan blive gruppefacilitatorer, udvikle workshops eller afholde oplæg efterfølgende:

"[...] og så har vi jo også erfaret at der er virkelig, virkelig mange af deltagerne i vores grupper, der bliver frivillige hernede efterfølgende. Får lyst til at blive en del af det fællesskab. Egentlig måske også gerne vil facilitere nye grupper. Eller holde workshops for nogle andre deltagere hernede. Være med til noget af det, ud og lave oplæg, tale om Initiativ Vold, tale om vold på sociale medier generelt. Så mange af deltagerne, får en ejerskabsfølelse af at være en del af gruppeforløbene hernede" (Bilag 11, s. 8).

Herved rykker brugerne sig fra horisontale relationer, f.eks. dem de har opbygget i gruppeforløbet, til vertikale relationer, hvor de stilles i en position med øget magt. Citatet belyser ligeledes, hvordan brugerne igennem inddragelse i gruppeforløbet opnår en ejerskabsfølelse, som kan udledes af den bonding og bridging der finder sted i gruppen. Det går i tråd med Putnams argumentation for, at bonding og bridging social kapital er afgørende for, at borgere får lyst til at engagere sig aktivt i samfundet, hvilket kan ses som grundlag for linking social kapital (Stougaard, 2020). De voldsudsatte får altså herigennem en indre motivation til at ændre deres position fra modtagere af støtte til givere af støtte. Således kan dette styrke de voldsudsattes ressourcer til at øge deres indflydelse, og på den måde blive aktører og skabere af samfundsforandring, som det også ses i den vertikale form for empowerment (Andersen, 2020, s. 174-175).

Opsummerende har bridging, linking og bonding social kapital således belyst, hvordan organisationerne ikke bare fungerer som støtteværn i krisesituationer, men arbejder aktivt med at opbygge de voldsudsattes sociale kapital, både under og efter de voldsfaglige indsatser. Det fremhæves, hvordan bonding igennem ligesindede fællesskaber skaber grundlag for spejling og erfaringsdeling, hvilket skaber tryghed og genopretter den generelle tillid til andre. Dertil faciliterer de voldsfaglige gennem gruppeforløb og netværksgrupper mulighed for nye relationer, perspektiver og muligheder på tværs af samfundslag, hvilket styrker brugernes bridging social kapital. Igennem linking social kapital sættes brugerne desuden i forbindelse med formelle magt-instanser, hvor de f.eks. har mulighed for at opnå politisk indflydelse og medindflydelse på overordnede diskurser og tænkemåder i samfundet. Dette fremhæves jf. Putnam som grundlæggende for samfundets sammenhængskraft, idet det gør, at brugerne i højere grad har mulighed for at engagere sig aktivt i samfundets udvikling. Her fremhæves det, at der blandt de fleste organisationer ses noget værdifuldt i, at hjælpe brugerne med at facilitere netværk der rækker udover indsatsen, hvor de kan fortsætte opbygningen af social kapital. Det taler ind i, at brugerne igennem de processer, som organisationerne igangsætter, bliver i stand til at arbejde videre med de nye ressourcer, de har tilegnet sig, og altså ikke er afhængige af kontinuerlig støtte fra fagpersoner.

Således styrker de voldsfaglige indsatser brugernes sociale kapital, hvormed de potentielt får adgang til at bryde ud af en 'vicious circle', forstået som en selvforstærkende cyklus af manglende netværk og mistillid til systemet, som kan være opstået på baggrund af tidligere erfaringer med f.eks. systemrepræsentanter (Putnam, 2000, s. 376). Det går i tråd med en argumentation for, at vellykkede inddragelses- og samskabelsesprocesser ikke blot handler om at invitere borgerne til at deltage, men kræver et kontinuerligt arbejde med alle tre former for social kapital, hvortil bonding, bridging og linking ikke blot bliver et middel, men et mål i sig selv (Stougaard, 2020). Disse former for social kapital er således med til at styrke både horisontale og vertikale former for empowerment, hvilket styrker brugeren i at indtage rollen som aktør. I den vertikale empowerment af brugeren sker desuden i flere tilfælde en udvikling fra deltager til peer, hvorfor vi i følgende afsnit dykker ned i, hvordan rollen som peer ikke blot styrker det enkelte individ, men også kan give anledning til en bredere samfundsmæssig forandring.

7.4.3 Fra brugere til peers – barrierer i anvendelsen af peers

I organisationernes forskellige tilbud, herunder gruppetilbuddene, ses det i flere tilfælde hvordan brugerne bliver positioneret som medaktører, især når det gælder erfaringsdeling og spejling overfor de øvrige brugere. Et gennemgående empirisk fund er dog, at selvom organisationerne arbejder med anerkendelse og empowerment i det gruppebaserede sociale arbejde, er det et fåtal af organisationerne, der anvender brugerne som peers. Dette kan som tidligere nævnt bl.a. skyldes, at der eksisterer en underliggende bekymring blandt flere af informanterne om, at det at indgå som støtte-giver på det voldsfaglige felt kan retraumatisere og fastholde brugeren (se afsnit 7.1.1). Dette vidner om, at peer-rollen opfattes som krævende, og der udtrykkes generelt en skepsis over, hvorvidt brugerne er mentalt robuste nok til at indtage en sådan position. Denne brugerforståelse kan således pege på en strukturel barriere, hvori man har en paternalistisk forståelse af, hvad det bør indebære at arbejde med voldsudsatte brugere.

Dertil findes der blandt organisationerne forskellige syn, på hvad det vil sige at være voldsudsat. Flere af organisationerne opfatter det som et mål, at brugerne bevæger sig væk fra deres udsathed, og dermed også væk fra organisationen. I det rationale bliver en fortsat tilknytning, f.eks. i rollen som peer, set som en risiko for at fastholde brugeren i sin identitet som voldsudsat. Dermed skelnes der mellem det at være voldsudsat, og at være 'færdigbehandlet', hvortil det af f.eks. Peter og Rebekka opfattes som om, at man som færdigbehandlet ikke længere har gavn af at anvende sine voldserfaringer. Dette synspunkt kommer til udtryk i følgende citat af Peter fra Huset Freja:

“Jeg var engang ude for en ulykke, hvor det tog 8 år at samle mig sammen, og jeg blev helt smadret, og kunne ikke gå, og sad i kørestol i flere år, og sådan noget der – men det gider jeg sgu da ikke at sidde og snakke med andre tidligere kørestolsbrugere om. Jeg ville hellere ud og træne, eller gøre noget fysisk aktivt, som var noget jeg ikke havde perspektiv til at kunne dengang” (Bilag 3, s. 24)

En sådan opfattelse står i modsætning til Mead et al.'s argumentation for, at peer-rollen ikke bare er til gavn for dem, der modtager peer-støtten, men også udvikler peer-giverens individuelle og sociale ressourcer (Mead et al., 2001, s. 136). Således kan 'mental robusthed' altså

opfattes som noget, der kan udvikles i rollen som peer. Her kan peer-rollen skabe mulighedsrum for peer-giverens udvikling af en positiv selvforståelse, idet de udstyres med ressourcer der giver dem adgang til nye mulige forståelser af både deres voldserfaringer og deres øvrige identitet. Dette danner grundlag for, at peer-giveren med støtte fra organisationen kan være med til at redefinere de strukturelle rammer for f.eks. det voldsfaglige felt (Mead et al., 2001, s. 136). Med dette argumenterer Mead et al. altså for, at brugeren ikke nødvendigvis behøver at være 'færdigbehandlet' for at indtage en rolle som peer, men at det at indtage peer-rollen i sig selv kan igangsætte empowerment af brugeren.

Hos de organisationer, der allerede anvender peers, er der et mere progressivt brugersyn, der i højere grad er i tråd med dette perspektiv på, at aktiv anvendelse af egne levede erfaringer er en vigtig mulighed for at styrke målgruppens empowerment. Det understreges i følgende citat af Initiativ Vold:

“For det vi ser rent praktisk, det er, at det er mange forskellige individuelle fortællinger men de ligner bare hinanden helt vildt meget, og det er mange af de samme ting, de sidder med efterfølgende. Og det er der, det er virkelig, virkelig helende og rart at sidde og blive spejlet af andre. Og det er der peer-delen også er vigtig.” (Bilag 11, s. 14).

Citatet understøtter en peer-tilgang til brugerne, hvor der jævnfør Mead et. al er mulighed for at forbedre og forandre sin tilværelse, både på personligt, relationelt og socialt plan (Mead et. Al, 2001, s. 134-136). Mead argumenterer for at labeling af brugere kan medføre, at man ser sit mærkat som voldsudsat, som en stor del af sin identitet. Denne form for negativ labeling kan efterfølgende føre til stigmatisering af brugerne. Dette taler ind i, at der kan opstå afstigmatiserende processer gennem spejling og deling af egne erfaringer, idet dette kan give adgang til en identitet som andet end 'sårbar' voldsudsat (se afsnit 2.4). Dette ses f.eks. når brugere eller tidligere brugere deler deres levede erfaringer igennem oplæg eller dialog med udvalgte målgrupper (se afsnit 7.1.3).

I forlængelse af dette bliver det teoretiske perspektiv væsentligt, idet der her argumenteres for at det at hjælpe andre med lignende erfaringer, også styrker individet selv. Det vil sige, at når personer føler en forbindelse til andre, som de føler er ligesom 'dem selv', kan der opstå rela-

tioner, der jf. f.eks. Putnam styrker social kapital og i højere grad åbner brugerne for nye tiltag på baggrund af den gensidige tillid hinanden imellem (Putnam, 2000). Således kan anvendelsen af peers opbløde og på sigt opløse en skelnen mellem 'os' og 'dem', idet peer-brugeren udvider forståelsen af, hvad det vil sige at være voldsudsat. Dette ved at fungere som et levende eksempel på, at voldsudsatte både kan være givere og modtagere af støtte – dette gælder således både for de voldsudsatte brugeres forståelse af sig selv, og for de voldsfagliges forståelse af deres målgruppe. Der skabes altså mulighed for *mutual empowerment*, hvilket trækker tråde til en horisontal form for empowerment, hvor der er fokus på at udvikle og styrke handlekraftige netværk mellem aktører på samme niveau, dvs. f.eks. mellem brugere (Mead et al., 2001, s. 135; Møller & Larsen, 2011, s. 478).

Denne forståelse udfordrer ligeledes opfattelsen af, at tidligere brugere først skal være 'færdigbehandlede' før de kan fungere som peers, og sætter i det hele taget spørgsmålstegn ved, hvad det vil sige at være færdigbehandlet, og om dette bør være et mål i sig selv. Det er en opfattelse som Ulla fra Svalen f.eks. udfordrer i følgende citat:

"[...] hende fleksjobberen vi har, hun har været i prostitution og hun har været stofmisbruger og jeg var på nattekursus sammen med hende, og det var så grænseoverskridende for hende når hun skulle stikke med en nål i andres øre, fordi hun forbinder det med noget andet. Så det var hele den der proces og vi fik aftalt at i stedet for at man har skiftende makkere, så aftalte vi, at vi to altid var sammen når det skulle ske, fordi så var hun tryk ved det. [...] nu er hun bare sådan, 'NÅ ER DER NOGLE DER VIL HAVE NADA I DAG? Skal jeg give noget?'. Så det er jo det der med at støtte dem i det." (Bilag 8, s. 19)

Citatet viser, hvordan Svalens peer-arbejder selv har taget ansvaret for at sætte grænser og bede om hjælp, da hun oplevede at det havde en potentielt retraumatiserende effekt på hende, at skulle give Nada-behandlinger til de andre deltagere. Det understøtter Mead et al.'s pointe om, at peer-arbejde er en proces, der ikke bare udvikler peer-modtageren men også peer-giveren. Det går ligeledes i tråd med Christines underliggende antagelse af, at det at se brugerne som aktører kræver, at de selv får lov at sætte rammerne for deres aktørskab (se afsnit 7.1.3).

Selvom et flertal af organisationerne ikke anvender peers i deres tilbud, er der dog flere eksempler på, at de med deres tilbud sigter efter recovery, idet de ikke mener at det at være voldsudsat er en permanent identitet. Det ses f.eks. i, at Peter som nævnt inviterer tidligere

brugere af krisecentret ind til sparring omkring, hvordan det nye krisecenter skal se ud. Her skaber han mulighed for, at de tidligere brugere kan se aspekter af sin voldsudsathed i lyset af sit nuværende, mindre kriseramte ståsted (Se afsnit 7.3.1). Det går således i tråd med et perspektiv, der også fremgår af Mead et al., hvor der argumenterer for, at peer-to-peer metodens fokus på recovery giver brugeren mulighed for at identificere sig selv med en positiv, sund og handlekraftig tilværelse, fremfor at se sine muligheder som værende defineret og begrænset af rollen som voldsudsat (Mead et. al, 2001, s. 134-136). Særligt hos de organisationer der har en restriktiv brugerforståelse, ligges der stor vægt på en værdi om udvikling, hvilket indebærer at støtte brugerne i, at skabe en meningsfuld tilværelse når de forlader tilbuddet. Trods uenigheder blandt informanterne omkring, hvad dette indebærer, kan man altså argumentere for, at der i hverken den restriktive eller pragmatiske brugerforståelse er særligt lang vej til en mere progressiv brugerforståelse, hvor der er adgang til at brugerne kan opfattes som potentielle peers.

Det ses ligeledes, at flere af organisationerne har elementer af uformaliseret peer arbejde i deres gruppeforløb, selvom de ikke anser peer-tilgange som værende anvendelige i deres tilbud. Dette er f.eks. beskrevet i afsnit 7.1.2, hvor Khalif fra Ud af Volden beskriver et syn på brugerne som eksperter, hvis input vægtes højt i gruppeformatet, men hvor implementering af mere formaliserede peer-tilgange hæmmes af deres forståelse af målgruppen som særligt sårbar (Bilag 5, s. 9). Dette vidner om en modsatrettet tilgang til, hvordan man kan og bør arbejde aktivt med brugerne, hvor de på én gang ser dem som potentielle aktører, men alligevel ikke tillægger deres levede erfaringer værdi på det voldsfaglige felt. Dette skaber et paradoks, hvor brugernes identitet som 'særligt sårbar' fastholdes af de strukturelle rammer, og begrænses i at udvikle sig udover disse, på trods af, at man vægter deres udvikling i tilbuddene højt. Organisationerne har altså på forskellige måder blik for brugerne som værdifulde aktører, og tænker også opbygning af social kapital ind i deres indsatser, men der synes at eksistere flere barrierer, der må løftes før der i højere grad er grobund for at integrere peer-tilgange i de voldsfaglige tilbud. I den forbindelse kan der igennem informanternes udsagn peges på flere tilgængelige fordomme om peer-tilgange, der begrænser en potentiel implementering.

7.4.3.1 Fordomme og misforståelser om peer-tilgange

En særligt tyk barriere for at anvende peer-tilgange ses i den nævnte vidensdiskurs blandt særligt de restriktive og pragmatiske brugerforståelser, hvor faglig viden tilskrives væsentligt

større værdi end levede erfaringer. I de forrige analysedele fremhæves det f.eks., at værdier om troværdighed og kvalitet bindes sammen med faglig viden. Julie fra Foreningen Livslinje beskriver, at hun anser den faglige viden som et nødvendigt "fælles tredje", der tillader brugerne at spejle sig i og udvikle sig i kraft af hinandens erfaringer.

"Ja, og jeg tror lidt, at hvis det er levede erfaringer, så har man jo erfaret det på én måde. Og så mangler man stadig viden til, at der er de ti andre måder, der også kan være viden på. For at det ikke bliver for ensporet viden, man har, så tror jeg, at den faglige viden er nødt til at... [...] Jeg tror, at det for mig, at det nogle gange er vigtigt at snakke om det som et fælles tredje, hvor man... Og der er det lidt forskellige måder at snakke om det på, hvis det er levede erfaringer." (Bilag 6, s. 24-25)

Viden tilskrives således betydning som noget der er fagligt funderet, og som adskiller sig fra de levede erfaringer, og samtidig er der en bekymring om, at de voldsudsatte ikke vil være i stand til at oversætte deres levede erfaringer til noget, der er generaliserbart i en sådan grad, at andre voldsudsatte vil kunne spejle sig i dem (Se afsnit 7.4.4; Bilag 6, s. 24-25). Man kan argumentere for, at Julie taler ind i en valid pointe omkring, at hvad der er værdifuldt eller anvendeligt for den ene bruger ikke nødvendigvis er det for den anden, men hun belyser samtidig en forforståelse af, at det ikke er noget man tager højde for i peer-tilgange, idet hun mener at det ville være en anden form for samtale. Christine fra Initiativ Vold, som selv er peer og har ansat peer-facilitatorer i organisationen, belyser dog dette som noget, der faktisk også er en væsentlig del af peer-arbejdet. Det ses bl.a. i, at de ifølge Christine har skarpe retningslinjer for, at man som peer "holder sig på egen banehalvdel", respekterer egne og andres grænser, samt afholder sig fra at foretage normative vurderinger af, hvad der f.eks. er det rigtige at gøre for andre. Som en del af dette afholder de sig også fra at komme med "gode råd" eller at forholde sig til de andre deltageres erfaringer som problemer, de kan løse for dem (Bilag 11, s. 10).

Som en del af førnævnte vidensdiskurs sidestilles troværdighed og kvalitet dog med en viden, der er fagligt funderet, og troværdighed og kvalitet adskilles i samme omgang fra det, at anvende levede erfaringer (Se afsnit 7.1.2). Khalif understøtter f.eks. dette, da han i interviewet nævner, at han møder mange tosprogede kvinder, på det krisecenter, som hans tilbud er til-

knyttet, som han i en vis grad spejler sig i, i kraft af sin egen palæstinensiske baggrund og erfaringer med vold, men at han ikke anser dette som værdifuldt for kvinderne:

”Altså, når vi arbejder på krisecenter, så er der rigtig mange tosprogede kvinder. Og jeg har selv palæstinensisk baggrund. Og alle ved, at jeg er blevet slået som barn, fordi det er sådan, man bliver opdraget i vores kultur. Men det er jo ikke den, jeg lige som sætter i spil, at jeg ved, hvordan børnene reagerer, når de bliver slået. Det er ikke det, jeg går forrest med. Det, jeg går forrest med, det er det jeg har rent fagligt. Fordi det er det, jeg skal stå på mål for.” (Bilag 5, s. 21)

Udover Khalifs adskillelse mellem levede erfaringer og professionelt virke er citatet særligt interessant, fordi det fremhæver et interessant paradoks i, at han selv har levede erfaringer med vold, men at han som tidligere nævnt ikke ville ansætte en kandidat med levede erfaringer, fordi han i kraft af en antaget sårbarhed mener, at dette vil være for stor en risiko (Se afsnit 7.1.2). Paradokset taler ind i en værdi om professionel distance, som f.eks. Birgitte og Rebekka mener er i karambolage med, at anvende sine levede erfaringer aktivt, f.eks. ved at sætte ord på dem (Se afsnit 7.1.2).

Rebekka belyser desuden, at der er en hårfin grænse mellem at skabe tillid og medmenneskelighed i relation til brugerne, idet deling af voldserfaringer vil træde over grænsen til det private. Hun beskriver en klar skillegrænse mellem det at være ansat som peer og det at være ansat som fagperson, idet hun anser peer-ansættelsen som en ansættelse, hvor man får en anden funktion, end den voldsfaglige. Hun mener, at det at dele ud af sine voldserfaringer til andre brugere ville være et forstyrrende element, som potentielt kunne retraumatisere brugerne, medmindre vedkommende var i en defineret peer-stilling, hvor hovedformålet netop var, at dele sine egne erfaringer:

”Jeg vil sige, hvis en af mine medarbejdere havde været voldsudsat, så ville det for mig være rigtig vigtigt, at de ikke udleverede sig selv privat, fordi det var ikke det, de var ansat til. Hvis de kunne bruge deres erfaringer, uden at sige, ’jeg ved godt, hvordan du har det’, selvfølgelig kan man så det, en viden eller en forståelse for dem. Men at sidde og udlevere sig selv privat, og sige, ’jeg ved godt, hvordan du har det, fordi

jeg er faktisk også blevet slået engang', det tror jeg ikke, i den setting, med den ansættelsesform, vi har, at jeg tænker, det ville være særlig godt for nogen." (Bilag 4, s. 21)

Rebekka uddyber sin argumentation med, at man som voldsfaglig skal leve op til brugerens forventninger om, at man netop kan hjælpe dem, fordi man ikke selv er i en krisesituation, og har bedre adgang til systemet end brugerne har. Heraf kan det fortolkes, at hun ikke mener at man som peer-bruger vil kunne fremstå som en, der kan støtte og rådgive andre (Bilag 4, s. 22). Rebekka nævner dog også, at anvendelsen af peer-tilgange faktisk ikke er noget, de har reflekteret over i ledelsen, og hun er åben for, at det kunne fungere, hvis rammerne for det var tydeligt definerede (Bilag 4, s. 22-23).

I forlængelse heraf belyser flere af informanterne, at de egentlig ikke har reflekteret over anvendelsen af peers indenfor det voldsfaglige område - særligt hos de organisationer, der kan siges at have en restriktiv eller pragmatisk brugerforståelse. Det fremgår f.eks. af interviewet med Peter, der fremhæver sine vurderinger af peer-tilgangen som "umiddelbare", idet det ikke er noget, han har tænkt over før (Bilag 3, s. 23). Han giver samtidig udtryk for, at det er et spændende perspektiv, som han har fået bredere indsigt i, i kraft af interviewet, og som han ser frem til at reflektere yderligere over i fremtiden. Her må det ligeledes fremhæves, at de forforståelser og indimellem også paradoksale forestillinger om peer-tilgange, som fremhæves i nærværende afsnit, bør ses ud fra en forståelse af, at flere af informanterne først og fremmest kommer med deres umiddelbare refleksioner. Det gør dem dog ikke mindre spændende, idet de som nævnt tager rod i underliggende antagelser, der kan fungere som barrierer for en fremtidig implementering af peers i de voldsfaglige tilbud. Ulla fra Svalen beskriver netop denne mulighedshorisont, da hun i følgende citat reflekterer over, hvorfor hun tror, at peers ikke anvendes mere på det voldsfaglige felt:

"Jamen, det ved jeg faktisk ikke. Altså, jeg ved ikke, hvorfor man ikke har gjort det mere. Fordi jeg tænker, at meget af det, det er jo ikke... [...] Men jeg tænker, at det er et spørgsmål om at få det tænkt ind. Fordi jeg tænker jo også, at det giver dem, der er peer-medarbejder, noget at støtte nogle andre. Men jeg kan sgu ikke sige hvorfor... Om det bare er fordi, at samfundet bare har for travlt til at facilitere det - det kan jo godt være." (Bilag 8, s. 22-23).

Ullas citat giver anledning til en afrundende bemærkning om, at en mindre tilbøjelighed til at anvende peer-tilgange på det voldsfaglige felt derfor ikke blot må forstås i lyset af fordomme og andre barrierer, men også i kraft af, at der ikke er blevet reflekteret omfattende over emnet. Opsummerende kan der desuden peges på et uudnyttet potentiale i at integrere peer-tilgange i de voldsfaglige indsatser, hvilket dog ville kræve en afgrænset definition af, hvad peer-rollen i så fald bør indebære, og at peers desuden understøttes i deres praksis gennem voldsfaglig uddannelse og løbende supervision, som kan tage højde for deres udsathed.

7.4.4 Delkonklusion

Nærværende delanalyse belyser i form af praksisnære eksempler hvordan gruppe-tilgange kan skabe mulighedsrum for, at brugerne kan indgå i ligeværdige og anerkendende fællesskaber. Dermed bliver gruppen ikke blot et støttende rum men også en platform for udvikling af brugernes agens og kollektive handlekraft, hvori der gennem gensidig udveksling af erfaringer skabes rum for, at brugerne kan indtage positioner som medskabere af både deres egen og andre gruppemedlemmers forandring. Gennem Putnams begreber om social kapital udbygges dette med et perspektiv på, hvordan de voldsfagliges arbejde med bonding, bridging og linking styrker brugernes ressourcer og motivation til at bidrage til samfundet, dette både igennem horisontale og vertikale bånd. Ligeledes bidrager de voldsfaglige indsatser til at skabe eller reetablere kontakt til samfundets fællesskaber og institutioner. Herigennem opbygges en tillid til fællesskabet og samfundet, hvorigennem brugernes adgang til indflydelse styrkes, både på et individuelt, organisatorisk og, i nogle tilfælde, politisk niveau. Afslutningsvist viser nærværende delanalyse, at der i de voldsfagliges refleksioner om peer-tilgange eksisterer flere forforståelser heraf, der står som barrierer for en mere formaliseret anvendelse af peers i deres tilbud. De af organisationerne, der har integreret peers i deres voldsfaglige praksis belyser dog flere positive refleksioner om, at peer-rollen rummer potentiale til at styrke brugernes agens og fungere som et brobyggende element i at styrke fællesskaber og skabe social forandring. De bidrager med et perspektiv på, hvordan peer-tilgange kan give anledning til nye forståelser af, hvordan man kan understøtte brugerens udvikling i det voldsfaglige arbejde.

8 Konklusion

Gennem analysens tre delelementer har nærværende speciale belyst, hvordan ti danske voldsfaglige organisationer anskuer deres målgruppe som potentielle aktører i det voldsfaglige arbejde, herunder hvordan de vurderer anvendelsen af peer-tilgange.

Gennem første del af analysen belyses organisationernes udtalte værdier og underliggende antagelser og hvordan disse er rammesættende for de voldsfagliges vurderinger af brugernes potentiale som aktive medspillere i det voldsfaglige arbejde. Deres divergerende forståelser af brugerne placeres på et flydende kontinuum, der afspejler en henholdsvis restriktiv, pragmatisk eller progressiv brugerforståelse. De organisationer, der har en forholdsvis restriktiv brugerforståelse betoner i højere grad målgruppen som sårbar, og der ses ligeledes en bekymring for fastholdelse af brugerne. Dertil også en tendens til at vægte faglig viden højere end erfaringsbaseret viden, selvom alle organisationerne dog ser værdifulde aspekter i brugerens perspektiver. De organisationer, der har en mere pragmatisk brugerforståelse er i større grad åbne for at anskue brugerne som værdifulde aktører - dette dog hovedsageligt i gruppesammenhænge og med forbehold for udsathed. Hos de organisationer, der har en mere progressiv forståelse af brugerne, ses det at der i højere grad anvendes peers i tilbuddene, og at deres organisationskultur i øvrigt er understøttende for at integrere brugerne aktivt i udviklingen og udførelsen af indsatserne.

Anden del af analysen konkluderer, at organisationerne overordnet har en forståelse af inddragelse som en tilgang, der er værdifuld i deres tilbud, men at de har forskellige perspektiver på, i hvilken grad og hvordan. Inddragelsen af brugerne ses praktiseret på flere niveauer, hvilket giver adgang til forskellige former for bruger-indflydelse på både symbolsk, organisationsrisk og politisk plan. Blandt de organisationer der har en restriktiv eller pragmatisk brugerforståelse ses der i højere grad elementer af praktisk, social og målbar inddragelse, hvor der blandt organisationer med en mere progressiv brugerforståelse ses en mere omfangsrig inddragelse som i større grad har fokus på brugernes agens på et kollektivt og samfundsmæssigt plan. Der er således forskel på, hvilken værdi brugerne tillægges i kraft af deres levede erfaringer og om de voldsfaglige vurderer at disse bør have en mere indirekte eller direkte indflydelse på tilbuddene.

Igennem tredje del af analysen konkluderes det, hvordan de voldsfaglige igennem socialt arbejde med grupper skaber grobund for ligeværdige og anerkendende fællesskaber, der understøtter et mulighedsrum for udvikling af brugernes aktørskab og handlekraft, hvilket styrker en positionering af brugerne som medskabere af både individuel og kollektiv forandring. Analysens perspektiv på sociale kapitalformer, herunder bonding, bridging og linking illustrerer desuden, hvordan de voldsfaglige organisationer arbejder med at styrke brugernes sociale netværk, hvilket understøtter deres ressourcer til og motivation for at deltage i sociale fællesskaber og samfundsinstitutioner. Herigennem øges brugernes adgang til indflydelse på et både individuelt, organisatorisk og politisk niveau – dette særligt hos de organisationer, der har en mere progressiv brugerforståelse. Slutteligt konkluderes det med henblik på de voldsfagliges refleksioner om anvendelsen af peer-tilgange på det voldsfaglige område, at der eksisterer både barrierer og potentialer for en mere integreret og formaliseret anvendelse af brugerne som peers. Barrierer knytter sig bl.a. til potentielle bekymringer på vegne af både peer-givere og peer-modtagere og til en manglende afgrænsning af peer-rollens interne rammer. Af positive aspekter fremhæves det, at en integreret peer-tilgang kan styrke brugernes egen udvikling og forståelse af dem selv og samtidig fungere som et væsentligt element i at skabe social forandring, hvilket giver anledning til nye forståelser af, hvordan man kan understøtte brugernes udvikling i det voldsfaglige felt.

9 Diskussion og perspektivering

Analysens resultater ligger op til at reflektere over, hvorfor man ikke anvender peers mere kontinuerligt og konsistent i de voldsfaglige indsatser, og hvad det kunne bidrage til, hvis man gjorde. I diskussionen vil vi perspektivere konkret til det sociale arbejdes praksis og i forlængelse af dette inddrage nye teoretiske perspektiver, som bidrager til en nuanceret diskussion af genstandsfeltet. Igennem analysen belyses flere barrierer, som de voldsfaglige stiller som baggrund for, hvorfor de er tilbageholdende ift. en mere progressiv forståelse af brugerne som aktører og peers, selvom der er en generel opfattelse af, at deres levede erfaringer har en vis værdi for tilbuddene.

Dette giver anledning til at diskutere, hvordan det sociale arbejde bør forholde sig til kvalitet, viden og levede erfaringer. Jf. Lipskys teoretiske perspektiver vil frontmedarbejdernes vurderinger altid ske i en vekselvirkning mellem henholdsvis personlig og faglig bagage, hvorfor man bør være bevidst om den påvirkning, dette har for de faglige vurderinger (Lipsky, 1981, s. 85). Når fagpersoner foretager *faglige skøn* om, hvorvidt brugerne kan og bør positioneres som aktive aktører i de voldsfaglige indsatser, vil disse vurderinger derfor også ske på baggrund af de erfaringer, fagpersonerne har skabt gennem både sit faglige virke og i andre arealer af livet (Lipsky, 1981; Harder & Nissen, kap 6, 2015). Er man ikke bevidst om dette, kan det resultere i en 'tusmørkezone' hvor fagpersoners indirekte magtudøvelse forbliver usagt, hvilket blot gør denne skævvridning af magt stærkere (Järvinen & Mortensen, 2004, s. 9). Her er det oplagt at reflektere over flere af informanternes tydelige skel mellem erfaringsbaseret og faglig viden, hvortil man kan stille sig kritisk overfor, om en sådan skelnen overhovedet er mulig. Det betyder ikke, at den faglige viden ikke er væsentlig for de voldsfaglige indsatser, men det stiller i stedet skarpt på, at viden kan have mange former, og at voldsfaglig viden netop også er hentet fra praksis og dermed allerede indirekte baseret på voldsudsattes levede erfaringer (Harder & Nissen, 2015, kap 6.; Se også afsnit 7.1). Dermed er selve idéen om en bestemt voldsfaglighed jf. den kritiske hermeneutik også formet og påvirket af magtstrukturer, ligesom al anden kommunikation og forståelse, hvilket bør belyses i forskningen (Se afsnit 4.2).

Igennem analysen belyses det ligeledes, hvordan de voldsfaglige selv er præget af egne erfaringer i deres forståelser af, hvad voldsudsathed f.eks. er, og hvordan man bør udføre det sociale arbejde. Hertil kan der knyttes en kommentar omkring, at fagpersoner således også i deres faglige virke er præget af normative vurderinger af, hvad det betyder at leve et godt og retfærdigt liv – en vurdering, som de voldsfaglige altså tager på vegne af brugerne (Honneth, 2001; Harder og Nissen, s. 58; se f.eks. afsnit 7.1.1). Dette fordrer et kritisk syn på fagpersoners tilgang til voldsfaglig viden som noget der er mere 'objektivt' end erfaringsbaseret viden, og om der overhovedet kan være tale om objektiv viden i sociale indsatser (Harder & Nissen, 2015, s. 119). Det taler ind i en argumentation for, at det bør anses som en essentiel del af det sociale arbejde at være opmærksom på, hvordan viden indenfor det sociale arbejdes felt ikke bare er noget der er objektivt forekommende, men udvælges på baggrund af socialarbejderes normative vurderinger af, hvordan det sociale arbejde bør udvikle sig og arbejde med målgruppen. Dette er vigtigt at være bevidst om, fordi det således præger diskursen om, hvad

kvalitet i socialfaglige indsatser tilskrives af betydning, og hvordan man udvikler kvaliteten af det sociale arbejde (Harder & Nissen, 2015, s. 119).

Her kan der skelnes mellem henholdsvis erfaringsbaseret viden, forskningsviden, professionsviden, borgernes viden og kontekstuel viden. Denne skelnen belyser overordnet, at udviklingen af kvalitet i det sociale arbejde, og heraf af velfærd, kræver at man som socialarbejder har indsigt i forskellige vidensformer og besidder en evne til at balancere disse (Harder & Nissen, 2015, s. 122-128). Erfaringsbaseret viden bygger netop på en viden, der ligger før og rækker ud over rollen som f.eks. voldsfaglig, idet den jf. Bourdieu er indbygget som en form for praktisk sans, der beskriver, hvad der gælder i praksis. Denne sans tilegnes og udvikles gennem hele livet, igennem forskellige sociale arenaer og kan også beskrives som en tavs viden, idet det er en udtalt del af den forståelseshorisont man som fagperson tilgår arbejdet og målgruppen med (Bourdieu, 1997; Harder & Nissen, 2015, s. 123). Selvom den kan betegnes som tavs er den derfor stadig afgørende for, hvordan vi handler i praksis, ligesom det f.eks. fremgår i ideen om et fagligt skøn.

Værdien af levede erfaringer er ligeledes et indspark til at diskutere bl.a. Harder og Putnams påpegning af, at socialpolitikker i stigende grad har haft et øget fokus på individets eget ansvar for sin udsatte position, og dermed en tendens til at underkende demokratiske værdier om inklusion og kollektiv solidaritet (Harder, 2015, s.102). Med Putnams perspektiv på social kapital, som noget, der ikke bare styrker den enkelte, men også samfundet, kan man pege på, at det er en vigtig del af det sociale arbejde at anse voldsudsatte borgere som marginaliserede grupper, der jf. den kritiske hermeneutik er indlejret i samfundets magtstrukturerer, hvilket derfor fordrer kollektiv handling. Her kan man fremhæve værdien af fællesskaber og netværk, som noget, der bør understøttes i det sociale arbejde, idet disse sociale bånd netop skaber grobund for kollektiv forandring i samfundet. Hermed kan man argumentere for, at det sociale arbejde i højere grad bør have blik for at understøtte vertikale empowerment-processer, ikke bare for voldsudsatte, men for udsatte grupper i det hele taget, hvis det sociale arbejde skal leve op til dets egne værdier om social forandring og samhørighed som et kollektivt ansvar (IFSW & IASSW, 2014). Dette giver afslutningsvist anledning til at sætte spørgsmålstegn ved, om socialarbejdere bør være en stemme for de voldsudsatte, eller om det sociale arbejde i stedet bør understøtte, at voldsudsatte kan bruge deres egen stemme og blive hørt.

10 Litteraturliste

- Aalborg Universitet. (2025). *Regler for brug af generativ AI*. Senest lokaliseret d. 28. 05. 2025 på: <https://www.studerende.aau.dk/regler-og-praktisk/regler/regler-for-brug-af-generativ-ai>
- Alvesson, M. (2003). *Beyond neopositivists, romantics, and localists: A reflexive approach to interviews in organizational research*. *Academy of Management Review*, 28(1), 13–33.
- Andersen, A. T., & Schmidt, L. B. (2022). *Et sprog om vold: En analyse af voldsfagligheden i Sig det til nogen – set ud fra de voldsudsatte kvinders perspektiv*. 7-10
- Andersen, J., & Brok, A. (2021). *Empowerment i socialt arbejde*. Samfundslitteratur.
- Arnstein, S. (1969). *A Ladder of Community Participation*. *Journal of the American Institute of Planners*, 35, 216–224.
- Birkler, J. (2005). *Videnskabsteori (2. udg.)*. København: Munksgaard.
- Bourdieu, P. (1997). *Af praktiske grunde: omkring teorien om menneskelig handlen*. Reitzel.
- Brinkmann, S., & Tanggaard, L. (2025). *Kvalitative metoder: en grundbog (4. udg.)*. Hans Reitzels forlag. Senest lokaliseret d. 28. 05. 2025 på: https://kvalitativemetoder-4udg.ibog.studybox.dk/?id=296&_gl=1*x6dknt*_gcl_au*MTEExNDE-wNTU5My4xNzQ4MjY3Nzcz#c542
- Brinkmann, S., & Tanggaard, L. (2010). *Kvalitative metoder: en grundbog*. København: Hans Reitzels forlag.
- Bugge, M. (2024). *'Føler' du mere, end du 'mener'?* Ny sproglig vane sladrer om en tendens i tiden. Danmarks Radio. Lokaliseret d. 28. 05. 2025 på: <https://www.dr.dk/nyheder/kultur/udtrykkene-sladrer-om-en-udbredt-tendens-i-tiden>
- Center for Voldsforebyggelse. (2024a). *JALOUSI OG VOLD – Et kvalitativt studie af sammenhænge mellem jalousi og vold i parforhold*. Lokaliseret d. 28. 05. 2025 på: <https://center-forvoldsforebyggelse.com/wp-content/uploads/2025/02/Tal-om-Vold-2024.pdf>

Center for Voldsforebyggelse. (2024b). *UDSAT – voldsudsatte navigerer dansk ret*. København K. Lokaliseret d. 28. 05. 2025 på:

<https://centerforvoldsforebyggelse.com/wp-content/uploads/2025/02/Tal-om-Vold-2024.pdf>

Center for Voldsforebyggelse (2025). *Tal om vold 2024*. Senest lokaliseret d. 28. 05. 2025 på:

<https://centerforvoldsforebyggelse.com/wp-content/uploads/2025/02/Tal-om-Vold-2024.pdf>

Center for Voldsforebyggelse. *Center for Voldsforebyggelse* (2021, April 20). Senest lokaliseret d. 28. 05. 2025 på <https://centerforvoldsforebyggelse.com/>

Digitaliseringsministeriet. (2024). *Ny lov sikrer ligestilling af krisecentertilbud til voldsramte mænd*. Ritzau. Senest lokaliseret d. 28. 05. 2025 på: <https://via.ritzau.dk/pressemeddelelse/13800544/ny-lov-sikrer-ligestilling-af-krisecentertilbud-til-voldsramte-maend?publisherrId=13560322&lang=da>

Ejrnæs, M., & Monrad, M. (2012). *Vignetmetoden: Sociologisk metode og redskab til faglig udvikling*. Hans Reitzels Forlag.

Folketinget. (2024). L 104. *Forslag til lov om ændring af lov om social service og forskellige andre love*. Senest lokaliseret d. 28. 05. 2025 på:

https://www.ft.dk/samling/20231/lovforslag/l104/20231_l104_som_fremsat.htm

Galletta, A. (2013). *Mastering the semi-structured interview and beyond: From research design to analysis and publication*. New York: University Press.

Gracia, E., & Merlo, J. (2016). *Intimate partner violence against women and the Nordic paradox*. *Social Science & Medicine* 157, 27–30.

GREVIO. (2024). *First thematic evaluation report – Denmark*. *Group of Experts on Action against Violence against Women and Domestic Violence, Council of Europe*. Senest lokaliseret d. 25.05.2024 på: <https://www.coe.int/en/web/istanbul-convention/grevio>

Hall, C., & White, S. (2005). *Looking Inside Professional Practice. Discourse, Narrative and Ethnographic Approaches to Social Work and Counselling*. *Qualitative Social Work*, 4(4), 379–390.

Hegedahl, P., & Rosenmeier, S. L. (red.). (2007). *Social kapital som teori og praksis*. Samfundslitteratur.

Holm, E. F. (2022). *Der er brug for at nuancere forståelsen af seksualiseret vold, hvis vi skal kunne hjælpe ofrene*. Socialt Indblik. Senest lokaliseret d. 28.05.2025 på:

<https://www.socialtindblik.dk/der-er-brug-for-at-nuancere-forstaaelsen-af-seksualiseret-vold-hvis-vi-skal-kunne-hjaelpe-ofrene/>

Honneth, A. (2001). *Recognition or Redistribution?. I: Theory Culture & Society : Explorations in Critical Social Science.*, 18(2–3), 43–55.

Institut for Menneskerettigheder (2014). *Ret til et liv uden vold: Juridisk analyse af Danmarks opfyldelse af Europarådets konvention til forebyggelse og bekæmpelse af vold mod kvinder og vold i hjemmet*. Institut for Menneskerettigheder. Senest lokaliseret d. 28. 05. 2025 på: <https://menneskeret.dk>

International Federation of Social Workers' (IFSW) & International Association of Schools of Social Work (IASSW): Global definition af socialt arbejde. (2014) Senest lokaliseret d. 28. 05. 2025 på: https://www.ifsw.org/wp-content/uploads/ifsw-cdn/assets/ifsw_24108-5.pdf.

Justitsministeriet (2020). *Folketinget vedtager ny samtykkelov*. Senest lokaliseret d. 28. 05. 2025 på: <https://www.justitsministeriet.dk/pressemeddelelse/folketinget-vedtager-ny-samtykkelov/>

Kristiansen, S. (2017). *Kvalitativ analyse – Syv traditioner* (1. udg.). Senest lokaliseret d. 28. 05. 2025 på: https://kvalitativanalyse-syvtraditioner.ibog.study-box.dk/?id=55&_gl=1*1ce8hph*_gcl_au*MTEwNTU5My4xNzQ4MjY3Nzcz=

Kvale, S., & Brinkmann, S. (2015). *Interview – Det kvalitative forskningsinterview som håndværk*. Gyldendal.

Landsorganisationen af Kvindekrisecentre (LOKK). (2023). *Voldsfaglighed skal have centralt fokus i historisk ændring af paragraf*. Senest lokaliseret d. 28. 05. 2025 på: <https://www.lokk.dk/nyheder/voldsfaglighed-skal-have-centralt-fokus-i-historisk-aendring-af-paragraf/>

Lev Uden Vold. (2024). *Viden og forestillinger om vold i hjemmet. En spørgeskemaundersøgelse om danskernes viden om psykisk vold og udbredelsen af stereotype forestillinger om partnervold*. Epinion.

Lev Uden Vold. (2020). *Veje mod et liv uden vold. Erfaringer fra kvinder og mænd, som har været udsat for eller har udøvet vold mod en partner*. Udarbejdet af K. B. H. Johansen, N.

Lev Uden Vold. (2020). *Veje mod et liv uden vold - Erfaringer fra kvinder og mænd, som har været udsat for eller har udøvet vold mod en partner*. Senest lokaliseret d. 28. 05. 2025 på: https://levudenvold.dk/media/3ykkic1m/luv_veje-mod-et-liv-uden-vold_2020-06_web_201009.pdf

Lev Uden Vold & Socialstyrelsen. (2025) *Hvad er vold? Hvordan definerer vi vold?*. Senest lokaliseret d. 28.05.25 på: <https://levudenvold.dk/viden-om-vold/former-for-vold/hvad-er-vold/>

Landsorganisationen af Kvindekrisecentre (LOKK). (2025). *Ny rapport fra GREVIO: Behov for styrket indsats mod partnervold mod kvinder i Danmark*. Senest lokaliseret d. 28.05.25 på: <https://www.lokk.dk/nyheder/ny-rapport-fra-grevio-behov-for-styrket-indsats-mod-partnervold-mod-kvinder-i-danmark/>

Lipsky, M. (2010). *Street-Level Bureaucracy. Dilemmas of the Individual in Public Services*. Preface. I M. Lipsky, New York, Russell Sage Foundation s. 10-21.

Mik-Meyer, N. (2018). *Fagprofessionelles møde med udsatte klienter: Dilemmaer i den organisatoriske praksis*. Hans Reitzels Forlag.

Monrad, M. & Olesen, S. P. (2018). *Indledning. Forskningsmetode i socialt arbejde* (s. 9-30). Hans Reitzel.

Müller, M. (2019). *Udsat for inddragelse: Aktiv medborger eller praktisk gris? Brugerperspektiver på inddragelse i socialt arbejde*. Dansk sociologi. 3/30. 35-57.

Peters, R; Den Store Danske. *Gaslighting*. i Lex på lex.dk. Senest lokaliseret d. 28.05.25 på: <https://lex.dk/gaslighting>

Putnam, R. D. (2000). *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community* (p. 19). Simon & Schuster.

Rathje, M. (2022). *Sprogforsker: Måske er der andre end mig, der har vanskeligt ved at få ordet til at give mening naturligt*. I: Politiken. Senest lokaliseret d. 28.05.2025 på:

<https://politiken.dk/kultur/art8781402/M%C3%A5ske-er-der-andre-end-mig-der-har-vanskeligt-ved-at-f%C3%A5-ordet-til-at-give-mening-naturligt>

Retsinformation (2019). *Forslag til Lov om ændring af straffeloven og forskellige andre love*. Senest lokaliseret 28.05.25 på:

<https://www.retsinformation.dk/eli/ft/201812L00139>

Schein, E. H. (2010). *Organizational culture and leadership*. John Wiley & Sons.

Socialkompasset (2025). *Historie – Historie om Socialkompasset*. Senest lokaliseret d. 28. 05. 2025 på: <https://socialkompasset.dk/side/historie>

Socialstyrelsen (2018a). *Forsøg med ansættelse af medarbejdere, brug af frivillige og brug af mentorer med brugerbaggrund i den regionale og kommunale indsats – Slutevaluering*. Senest lokaliseret d. 28.05.25 på:

<https://www.sbst.dk/udgivelser/2018/evaluering-af-forsog-med-ansattelse-af-medarbejdere-brug-af-frivillige-og-brug-af-mentorer-med-brugerbaggrund-i-den-regionale-og-kommunale-indsats>

Socialstyrelsen. (2022). *Anbefalinger til en kommunal indsats mod vold i nære relationer* (s. 20–21). Senest lokaliseret d. 28.05.25 på:

<https://socialstyrelsen.dk>

Socialstyrelsen (2018b). *Modeller for brug af peerstøtte i den regionale og kommunale indsats*. Senest lokaliseret d. 28.05.25 på:

[Modeller for brug af peer-støtte i den regionale og kommunale indsats | Social- og Boligstyrelsen](#)

Stougaard, M. S. (2021). *Co-producing Public Welfare Services with Vulnerable Citizens: A Case Study of a Danish-Somali Women's Association Co-producing Crime Prevention with the Local Authorities*. VOLUNTAS: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations. 1389–1407

Szreter, S., & Woolcock, M. (2004). *Health by association? Social capital, social theory, and the political economy of public health*. International Journal of Epidemiology, 33(4), 650–667.

Tortzen, A. (2019). *Samskabelse af velfærd – muligheder og faldgruber*. København: Hans Reitzels Forlag. (s. 45-66)

United Nations (2025). *What is domestic abuse?*. Senest lokaliseret d. 28.05.25 på:

<https://www.un.org/en/coronavirus/what-is-domestic-abuse>

VIVE (2020). *Partnervold i Danmark 2020*. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd. Senest lokaliseret d. 28.05.25 på:

<https://www.vive.dk/da/udgivelser/partnervold-i-danmark-2020-mxbjpnzb/>

VIVE (2019). *Peer-to-peer-fællesskaber mellem socialt udsatte – På baggrund af vidensindsamling og evaluering af 10 frivillige organisationers og kommuners peer-to-peer-fællesskaber*. VIVE – Viden til Velfærd. Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd. København K.

11 Bilagsliste

Bilag 1 - Interviewguide

Bilag 2 – Interview med Stifinderne

Bilag 3 – Interview med Huset Freja

Bilag 4 – Interview med Huset Herkules

Bilag 5 - Interview med Ud af Volden

Bilag 6 – Interview med Foreningen Livslinje

Bilag 7 – Interview med Foreningen Håb

Bilag 8 - Interview med Svalen

Bilag 9 - Interview med Vokseværket

Bilag 10 - Interview med Hånd i Hånd

Bilag 11 – Interview med Initiativ Vold

Bilag 12 - Rekrutteringsmail

Bilag 13 - Portfolio